

Библиотека — Висша Психична Наука.

Вселенната, Аз^а и Бог.

(чрезъ миропознанието до себепознанието)

КНИГА I.

ТОМЪ II.

Брахманъ Чатерджи и Йогъ Ромачарака

Нова Загора,
печатница „НАПРЕДЪКЪ“
1924.

Библиотека — Висша Психична Наука.

Вселенната, Аз^а и Бог.

(чрезъ миропознанието до себепознанието)

КНИГА I.

ТОМЪ II.

Брахманъ Чатерджи и Йогъ Ромачарака.

Нова-Загора,
печатница „НАПРЕДЪКЪ“
1924.

БЕСЕДА VII-a

Въ разума на единния.

Въ послѣдната си беседа ний изложихме скрития смисълъ на учението на йогитѣ, относително реалната природа на вселената и всичко, което тя съдържа. Ний се постарахме да изложимъ тѣзи висши истини въ възможно по-проста форма; при все това за неподготвенитѣ по тази материя умове може това да се покаже трудно за разбиране; но читателя да се не отчайва, защото човѣческият умъ се развива постепенно, като цвѣта и слънцето на истината постепенно прониква въ най-скрититѣ му гънки. Движеието е бавно, но всичко ще си дойде по реда и на врѣмето си; нито вий ще избѣгнете истината, нито истината васъ ще избѣгне. Тя не ще ви дойде нито минута порано отъ вашата готовность да я възприемете, нито пъкъ ще закъснее една минута слѣдъ вашето подготвяние. Всичко е тѣй добръ наредено въ свѣта и всичко тѣй се подчинява на закона, че никой никога не може да го измѣни и никога нищо не става „случайно“.

Мнозина може да очуди мисълта, че свѣта и всичко, което се съдържа въ него, сж просто „мисль-форми“ на безкрайния умъ. — мисленни творения на Абсолюта; може да ги овладее нерадостното чувство за нереалността на всичко съществуващо; но слѣдъ това непрѣменно ще настѣпи реакцията. У нѣкои хора схванали великата истина, се съставя убеждение, че „всичкото е нищо“ и въплощаватъ тази си идея въ ученията и писанията си; но това е просто отрицателната фаза на истината; има и положителна фаза, която се разкрива на отиващия напредъ чловѣкъ.

Отрицателната фаза ни показва, че всичко, което считаме реално и постоянно — самитѣ основи на вселенната — е само мисленъ образъ въ ума на Абсолюта и слѣдователно въ вселенната липсва до нѣкъждѣ основната реалностъ, каквато порано сме мисляли, че има. Като разберемъ това, ний отначало сме склонни дѣйствително да почувствуваме, че „всичко е нищо“, да паднемъ въ апатия и да изгубимъ желанието да играемъ ролята си въ този свѣтъ. Но, за щастие, скоро настѣпва обратъ и ний започваме да виждаме положителната фаза на истината. Тази положителна фаза ни показва, че макаръ всички форми, зрелища и явления на вселенната, да се оказватъ само части отъ великия призраченъ свѣтъ, все пакъ сжщността на всичко това трѣба да бжде сжщинска, настояща реалностъ, защото иначе „видимостъ“ на свѣта не би имало. За да може коя да е вѣщъ да стане мисленъ образъ, трѣба да сжществува умъ,

който да поражда този мисленъ образъ, трѣба да сѣщество което да обладава този умъ. И душата на това сѣщество трѣба да го прониква съ себе си и да му бжде присѣща. Вий действително се намирате въ вашитѣ мисленни образи, сѣщо тѣй, както тѣ се намиратъ въ васъ. Тѣй и абсолюта трѣба да се намира въ своитѣ мисленни образи, създания или мисль-форми—, а и тѣ да се намиратъ въ ума на абсолюта. Ясно ли ви е ? Хубаво размислете върху това, — обсъдете го добрѣ защото въ това се заключава истината. И тѣй положителната фаза на истината съвсѣмъ не трѣба да превежда въ отчаяние; наопаки, тя най добрѣ ободрява челоуѣка съ всичката нейна пълнота и цѣнностъ. Даже, ако е истина, че всичките гледки форми, видимости, явления и външности сѣ само юлюзии въ сравнение съ скритата реалностъ, какво значение може да има това ? Нима самото това, че има въ васъ скрита реалностъ, не ви уверява, че Духа, който е вжтрѣ въ васъ, е Духа на абсолюта; че реалноста, която е вжтрѣ въ васъ е реалността на абсолюта; че вие сѣществувате, защото сѣществува абсолюта и че не може да бжде друго яче? Нима тогава мира спокойствието, увѣреността и блаженството, които ще почувствате, като познайте това, не ще да надминатъ много и моноого птѣти ничтожните дреболии, които ще отхвърлите? Но на това може да се отговори, когато истената се съзнае напълно.

Кое въ живота ви дава най голямо удовлетворение, удоволствие? Безсмъртието, не ли? Чѣло-

веческия умъ инстинктивно се стрѣми къмъ него. А даже и нѣй високото разбиране за бждащия животъ не може да се сравни съ увѣреностъта въ дѣйствителното битие, въ Абсолюта, не ли? Не е ли много оп-хубаво то отъ дребнавитѣ идеи за небесата, „РАЯ“, за Елисейски поля, блаженни страни и др. т. образи, създадени отъ разните религиозни секти? Тѣзи небеса и раюве сж твърдѣ много ничтожни въ сравнение съ идеята за собствено-то ваше съществуване вѣчно и безконечно въ Духа, за вашета свръзка съ Единния, — съ идеята за единството ви съ Безконечната Мждростъ, Битие и Блаженство.

Когато вий схваните тази истина, вий ще видите, че вий и сега сте „въ вѣчността“, че сте безсмъртни—сега и всѣкога сте били безсмъртни.

Всичко до тукъ не се стрѣми да отрече „Небето“ или „Небесния свѣтъ“—наопаки, по тѣзи идеи въ учението на йогитѣ, вий ще намерите много подробности. Но ний считаме, че надъ всичкитѣ тѣзи „Небеса“ и „Небесни свери“ стои по високата стадия животъ, „Абсолютно битие“. Даже „Небето“, „Небесния Миръ“ и стадията на Ангелитѣ или Архангелитѣ, сж само относителни състояния; а съзнанието за единството и тождеството ни съ Единния е много по висше, отъ тѣзи относително високи състояния. Когато человекъ встѣпи въ това състояние, той става нѣщо повече отъ человекъ, повече отъ Богъ, — той тогава се намира „въ Лоно-о на Отца“.

А сега прѣди да пристѣпимъ къмъ разглеждането на феноменалнитѣ проявления на Абсолюта, къмъ възникванието на Вселната въ безкрайния Разутъ, — ний отново искаме да обърнемъ вниманието ви на факта, който лежи въ основата на цѣлия миръ форми, гледки и видимости, съдържанието на които вече сме формирали въ слѣдующитѣ изражения.

Всичкитѣ проявления и еманации на Абсолюта сж мисленни създакия на Абсолюта, — мисълформи, находящи се въ безконечния умъ и въ който прибивава безконечния духъ. Единствжното реално нѣщо въ човѣка е духа, облеченъ въ мисълъ формата; останалото во челоуѣка е само личностъ която се мени и престава да сжществува. Духа въ душата на челоуѣка е душата на душата му, която никога не се ражда, никога не се изменява и никога не умира; той е реалната сжщностъ на челоуѣка, когото като чувства въ себе си, той става фактически „Единенъ съ Отца“.

А сега да разгадаме учението на йогитѣ за сътворението на свѣта, за еволюцията на живитѣ форми въ свѣта. Ний ще се постараемъ, да изложимъ всичко възможно по просто, като близко се придържиме до главната мисълъ, безъ да се впускаме въ много подробности.

Прѣди всичко ний мисленно трѣба да се прѣнесемъ далечъ въ миналото, къмъ самото начало на „Деня на Брама“, въ съзоряванието на този день, който се съвзема изъ тъмнотата, — Ношѣта на Брама“.

Учението на йогитѣ знае много за „Днитѣ и нощитѣ на Брама“, за „Вдѣхванието и Издѣхзанието на Творческия Принципъ“, за периодитѣ „Манвантара“ и периодитѣ „Пралайя“. Тази идея прѣтча прѣзъ цѣлата история на Источната мисль, макаръ въ разни форми и тълкувания. Тази идея заключава въ себе си окултната истина, че въ Космическата Природа сщществуватъ сменяющи се периоди на Дѣятелность и Бездѣятелность, Дни и Нощи, Вдѣхвания и Издѣхвания, Пробуждане и сънь. Този основенъ законъ се проявява въ цѣлата Природа отъ вселенната до атомитѣ. Да го разгледаме въ неговото приложение въ свѣтоветѣ.

Тукъ ще обърнемъ вниманието ви, че въ нѣкои изложения на индускитѣ учення се казва, ужъ че и самъ Абсолюта подлежи на този законъ на ритма и има като неговитѣ проявления свои периоди на работа и почивка. Това е неправилно. Висшитѣ учення не казватъ такова нѣщо, макаръ на прѣвъ погледъ да изглежда, че го твърдятъ. Въ сщщность учението говори, че Творческия Принципъ, макаръ да проязява тоя ритмъ, и той самъ, колкото и да е великъ, явява се само като проявление на Абсолюта, но не като Абсолютъ.

По този въпросъ висшитѣ учения сж категорични и не търпятъ тълкувания.

Има и друга страна въ този въпросъ, по която сщщо има много разногласия. Когато въ свѣта настѣпи периода на Творческата Бездѣятелность, вова съвсем не значи, че деятелността спира на тѣкждѣ. Наопаки Абсолюта никога не прекратява

дѣятелността си. Докато въ единъ свѣтъ или въ една система свѣтове е нощъ, въ други системи върви интензивна дневна работа. Когато ний казваме „вселената“, ний подразбираме не свѣта на слънчевитѣ системи а милиони и милиони такива системи, които съставляватъ вселената, за която гороримъ. Висшитѣ учениния пъкъ ни каватъ, че тази пъкъ вселена е само една отъ системитѣ вселенни, числото на които пъкъ системи е милиони милиони и, че тази система съставлява само частъ отъ по Висшата и т. н. и т. н. да безконечность.

Единъ индуски мъдрецъ казва: „Ний добръ знаемъ, че Абсолюта постоянно създава свѣтове въ Безкрайния си умъ и постоянно ги разрушава; и че макаръ между създаването и разрушаването имъ да се изминаватъ милиони и милиони години, за самия Абсолютъ те сж само единъ мигъ“.

И тъй израженията „День и Нощъ на Брама“, значатъ само очоредувания на периодитѣ на дѣятелността и бездѣятелността въ една опрѣдѣлена вселенна всредъ безконечното количество други вселенни. Споменуването за тѣзи периоди на дѣятелность и бездѣятелность вий ще намерите въ „Бхагаватъ-Гита“ — великата епическа поема на индуситѣ. Кришна казва: „Световетѣ и вселеннитѣ и даже цѣлия свѣтъ на Брама, едина день на който се равнява на хиляда „Юги“ (четри милиарда земни години) и всѣка нощъ на който държи пакъ толкова врѣме — и този свѣтъ трѣба да възникне и да изчезне.

Днитѣ на Брама се смѣняватъ съ ноцитѣ на Брама.“ Въ днитѣ на Брама всички нѣща възникватъ изъ невидимостѣта и оставатъ невидими; а съ дохождането Нощѣта на Брама, всички видими вѣщи отново изчезватъ въ невидимостѣта. Вселенната, която еднажъ е съществувала се разтопява и после отново се възсъздава“.

И по нататъкъ Кришна говори :

„Въ края на Калпата—Деня на Брама—периода на Творческата Деятелностъ,—Азъ прибирамъ въ своята природа всички нѣща и всички същества. А въ началото на слѣдующата Калпа Азъ изпускамъ изъ себе си всички нѣща и всички същества и отново осъществявамъ моя Творчески актъ“.

Тукъ е навременно да кажемъ, че съвременната наука се придържа до периодитѣ на ритмическата смѣна, издиганието и паданието; еволюцията и разпаданието. Тя говори, че отъ нѣкой моментъ въ миналото се е започнало еволюционното движение, което и сега продължава; че съгласно природния законъ ще дойде време, когато ще се достигне до най-високата точка и ще почне обратно движение по нисходящъ пътъ, което ще стигне до края си и най-после ще послѣдва дълъгъ периодъ на бездѣятелностъ; послѣ пакъ ще почне новий периодъ на Творческата Деятелностъ и на Еволюцията — новия „Денъ на Брама“.

Тази идея за закона на Ритма, въ мировитѣ проявления е поддржана отъ мислителитѣ на всички врѣмена и народи. Хербертъ Спенсеръ опрѣдѣлено я прокарва въ своитѣ „Основни Начала“; той

казва: „Еволюцията трѣбва да се завърши съ пълно равновѣсие или покой“. И послѣ: „Изъ общото прогресирующе движение къмъ равновѣсието съвсемъ не трѣбва да се изважда заключението, че ще се достигне до състояние на всеобщъ покой или смъртъ; но, ако процеса на разсждението сж завършва съ такъвъ изводъ, то по нататжшния процесъ на расждението указва на възобновление на дѣятелността и живота“. И продължава по послѣ: „Ритма — въ общия сборъ на промѣнитѣ — очередува ерата на еволюцията и распаданието, които се повтарятъ“. Древнитѣ философи сжщо сж прокарвали тази идея. Хераклитъ училъ, че свѣта се проявява въ циклитѣ, а стоицитѣ твърдили, че „Свѣта се движи въ бескраенъ цикълъ, като прѣминава все едни и сжщи стадии“. Послѣдователитѣ на Питагора отивали още по далечъ и твърдели, че „Слѣдавшитѣ единъ слѣдъ други мирове си приличатъ единъ на други до най малкиѣ подробности“. Послѣдната тази идея, — идеята за Вѣчно то Възврѣщане — макаръ нейнитѣ поддържници да се явяватъ мнозина мислители, не влиза въ учението на йогитѣ, които напротивъ, говорятъ за безконеченъ прогресъ, за еволюция на самата еволюция. Ученеето на йогитѣ въ това отношение по се схожда съ линията на мислитѣ на Лотце, изразени въ неговата „Микроскопъ“. Тамъ той казва: „Редоветѣ на космическитѣ периоди... Всѣко звено, на които е свжрзано всѣко слѣдующе звено.... послѣдователния порядкъ на тѣзи отдѣли съставлява единство, като отиваша въ

едно направление мелодия“. И по такъв начин чръзъ творенията на Хераклита, стоицитѣ, питагорейцитѣ, Емпедокла, Виргилия и до сегашно врѣме, до Нитче и неговитѣ послѣдователи, ний виждаме да се прокарва все една и сѣща идея за мировия ритъмъ, което е основната идея на философията на древнитѣ Йоги.

А сега, като се възвръщаме къмъ нашата мисълъ да се спремъ на първитѣ лѣчи на съзоряющия се день на Брама. Тамъ ненамеримо е началото, защото още нищо не е възможно да се види — нѣма нищо, освенъ пространство. Никаква слѣда отъ материя, сила или умъ въ този висъ, въ какъвто ний познаваме тѣзи термини. Въ тази частъ на Безкрайното Пространство т. е. разбира се, въ тази „частъ“ на Безконечния умъ на Абсолюта, на Единия (тъй като даже и пространството се явява само, „Понятие“ за този умъ) има едно „Нищо“. То е „най тъмното врѣме прѣди зората“.

Тогава наченва да се забелязва съзоряването наденя на Брама: Абсолюта започва „Сътворението“ на свѣта. Но какъ той го сътворява?

Да се сътвори нѣщо отъ нищо, е невъзможно. А освенъ Абсолюта тогава има само нищо, затова Абсолюта трѣба да сътвори свѣта изъ Самия себе си т. е. отъ своята собствена „Субстанция“, ако въ този случай може да се употреби думата „Субстанция“.

А какво нѣщо е тая „субстанция“ на Абсолюта? Материя ли? не! Защото материята, както знаемъ вече, е само проявление на силата или енергията. Енер-

гия ли?— Не; защото силата или енергията сами по себе си не обладават умъ, а ний трѣбва да мислимъ Абсолюта, като обладающъ Разумъ, тъй като той Проявява Разумъ; а това, което се проѣвява, трѣбва да се съдържа въ това, което го проявява. Значи ли тогава, че тази „субстанция“ трѣбва да бѣде разумъ? Да, въ известне смиселъ, но не този разумъ, разуиъ, който ний знаемъ, конечния и несвършения. То трѣба да бѣде нѣщо подобно на ума, само че безкрайно по високо по степнь и природа, нѣщо толкова по голѣмо отъ този умъ, който ний знаемъ у челоуѣка, че то може да бѣде признато за Причина на този умъ. Но ний сме принудени да мислимъ за разумната сила, която се проявява въ свѣта, като за „Безконеченъ“ умъ, защото нашия конеченъ умъ не може да изработи по-високо понятие. *И тъй ний можемъ да кажемъ, че „субстанцията“ отъ която Абсолта трѣбва да сътвори свѣта е нѣщо което ний ще наричаме безконеченъ умъ.* Затвърдете добръ въ ума си това, като първа стѣпка въ разбиранieto, къмъ което ви водимъ.

Но какъ може безконечния умъ да бѣде преобърнатъ за да се създадатъ отъ него конечни умове гледки, форми и нѣща безъ той да намали количеството си? Какъ можете да вземете вий часть отъ кое да е нѣщо и това нѣщо пакъ да си остане цѣло въ прѣдишния си видъ? Възможно ли е това? И при все това ний не можемъ да помислимъ за Абсолюта, че „се дѣли на дѣѣ и повече части.“ Иначе щѣше да излезе, че ще се образуватъ два Абсолюта, или нито единъ, защото два абсолюта не

може да има, а би се образували дзѣ конечни величини вмѣсто едната безконечна. Разбирате ли невъзможността на подобно разрѣшение на въпроса? Но тогава какъ е могло да се създаде свѣта при тѣзи трудности, които се хвърлятъ въ очи даже на нашитѣ ограничени умове? Колкото да прѣобъръщате въ ума си този въпросъ—а хората са се занимавали съ него въ всичкитѣ врѣмена—вий не ще намѣрите другъ отговоръ, освенъ отговора, който съставлява основната идея учението на йогитѣ.

А тази основна идея казва, че *сътворението на свѣта е чисто мисленно сътворение, че вселенната е менталенъ образъ или мисълформа въ ума на Абсолюта т. е. въ самия безконеченъ разумъ*. Никакво друго „сътворение“ не може да бжде. И това, както казватъ учителитѣ йоги, е *тайната на сътворението на свѣта. Вселенната произлиза изъ безкончния умъ и въ него си остава. И това е единственото разрѣшение*. Затвърдете въ ума си тази втора идея на нашето мироразбирание. Посе вий ще попитате, отъ гдѣ сж се взели силата, материята и конечния умъ? възроса е правиленъ и сега ще ви се отговори. Конечния умъ, силата или енергията и материята, сами по себе си не сжществуватъ. Тѣ сж просто ментални образи или мисълформи въ Безконечния умъ на Абсолюта. Всичкото тѣхно сжществуване и видимостъ зависятъ отъ мисленото представление и пребиването имъ въ Безкончния Умъ. Въ него тѣ се раждатъ, възникватъ, растатъ и умиратъ.

А какво тогава е реално въ свѣта? ще попитате вий; въ мене има безсъмнено живо съзнание за ре-

алността — нима всичко туй е илюзия или сѣнка, Не, не е така; чувството за реалността което имате вий, което има всѣко сѣщество и прѣдметъ, това чувство, което говори, „азъ сѣществувамъ“ е разумяванието-постиганието на своята сѣщностъ чрѣзъ мисълформата, а тази сѣщностъ е *Духа. и този е субстанцията на Абсолюта*, въплотена въ Негова мента? лень образъ. Това е разбиранieto отъ конечния своята Безконечна сѣщностъ или разбиранieto отъ Относителното на своята Абсолютна сѣщностъ. Или, по ясно казано, постигането отъ васъ, отъ мене или отъ кой да е другъ човѣкъ истинското си *себе*, което лежи въ основата на всички лъжовни „Азъ“ и всички личности. То е отражението на слънцето въ капката роса; и въ хилядитѣ росни капчици, въ които ни се струва че се отражаватъ хиляди слънца а пѣкъ то е само едно слънце. И отражението на слънцето въ росната капчица е нѣщо повече отъ „отражение“, защото то е субстанцията на самото слънце, и макаръ слънцето да свѣти едничко и нераздѣлно въ небеснитѣ висоти, то се проявява въ милионитѣ росни капчици. Само съ такиви образности ний можемъ да говоримъ за *Неизразимата Реалностъ*; за да направимъ това по ясно за васъ, поз олете да ви напомнимъ, че даже въ вашитѣ конечни мислени образи, явно се появяватъ много форми на животъ. Вий можете да си въобразите, че водите армия отъ много хиляди хора. И при все това единственото „Азъ“ въ тѣза хора ще бѣде вашето „Азъ“. Дѣйствицитѣ лица въ вашия умъ живѣятъ, движатъ се и сѣществуватъ, а

пъкъ въ сжщностъ въ тѣхъ нѣма нищо освенъ „васъ“. Героитѣ на Шекспира, на Дикенса на Теккирея, Балзака и др. писатели сж толкова силни мисленни образи, че тѣхната сила е овличала не само самитѣ тѣхни творци; даже вий, като четете за тѣхъ подиръ много години, чувствувате тѣхната привидна реалностъ. плачете, смѣете се или се сърдите надъ тѣхнитѣ постѣпки. А при се това нито Хамлетъ е сжществуващъ вънъ отъ ума на Шекспира, нито Мистеръ Микауберъ—вънъ отъ въображението на Дикенса, ни Вертеръ вънъ отъ фантазията на Балзака.

Тѣзи примери се явяватъ само конечни образци отъ Безконечния, но те ви даватъ идея за тази истинѣ, която се стрѣмимъ да разкриемъ на вашия умъ. При все това не трѣбва да мислите, че вий, азъ и всички други хора и нѣща сме само „въображение“, както създаденитѣ отъ насъ герои; то би било твърдѣ неудачна мисълъ. Мисленитѣ творения, произлизащи отъ васъ, отъ меня и отъ другитѣ конечни умове, разбира се, ще бждатъ само конечни създания на конечни умове, когато самитѣ ний се явяваме конечни творения на Безконечния Умъ, Нашитѣ създания, а сжщо и създанията на Дикенса, Балзака и Шекспира живѣятъ, движатъ се и сжществуваатъ, но въ тѣхъ нѣма друго „Азъ“ освенъ нашия конеченъ умъ; когато пъкъ ний дѣйствуитѣ лица въ Божествената Драма, Истортя или Епосъ, ний имаме въ качеството на наше „Азъ“ или на истинско себе — Абсолютна Реалностъ. Създаденитѣ отъ насъ лица иматъ за свой фондъ нашитѣ

родствени личности и умове, въ които и тѣ живѣятъ до тогава, до когато не изчезне самия фондъ; изчезне ли фонда изчезватъ и движушитѣ се по него сѣнки. А ний за нишитѣ личности имаме фонда на Вечната Реалностъ, който нито се измѣня, нито изчезва. По този начинъ, макаръ нашитѣ личности да сж само сѣнки по екрана, но този екранъ е Реаленъ и вѣченъ. Временния екранъ ще изчезне заедно съ сѣнкитѣ, но безконечния си остава за всѣкога. Ний сме мисленни образи на Безконечния Умъ. Безконечния Умъ ни държи въ себе си яко и ний не можемъ да бждемъ изгубени; насъ нищо не може да ни повреди, „не можемъ да изчезнемъ, освенъ ако бждемъ погълнати отъ безконечния Умъ; но и тогава ний все пакъ сжществуваме, Безконечния Умъ никога не забравя—никога той не може да ни недогледа; той всѣкога знае за нашето присѣствие и сжществуване.

Ний сме цѣли, невредими, ний сжществуваме. Сжщо тѣй както не можемъ да бждемъ създадени отъ нищо, тѣй ний не можемъ да бждемъ прѣвѣрнати въ нищо. Ний се намираме въ цѣлото и нѣма нищо вънъ отъ това цѣло.

При съзоряването на Брамическия день, Абсолютата започва да сътворява новия свѣтъ или да възсздава предишния, както щете го наречете. Висшитѣ учения на йогитѣ ни казватъ, че знанията относително тѣзи явления лежатъ извънъ предѣлитѣ на възможнитѣ лични знания на человѣка, а както ни е предадено, тѣ сж били предадени на человѣческата раса отъ учители, които добили тѣзи

знания отъ, още по високи учители, и тъй по нагорѣ, и по нагорѣ, докато, както казватъ, то възникнало въ една отъ тѣзи необикновено развити души, които слизатъ на земята отъ висшиятъ плоскости на Битието, а такива плоскости има много. Ний упоменахме за този високъ источникъ на излаганото учение затова, защото това вѣрвание е прието въ Истока, а сжщо и отъ окултиститѣ на всички страни.

Ученията на йогитѣ ни казватъ, че въ началото Абсолюта създалъ мисления образъ или мисълформата на Мировия умъ т. е. мировото начало принципъ на ума. Тукъ се прокарва различие между мировото начало на ума и самия Безконеченъ Умъ. Безконечния Умъ — е безгранично по-високъ отъ своето създание — мировото начало на ума и послѣдната е сжща такава еманация отъ първия, както и материята. Въ това отношение не трѣбва да се правятъ грѣшки: Безконечния Умъ е духъ, а мировото начало на ума е „материалъ“, части на което се явяватъ всички конечни умове. Мировото начало на ума е било първата идея на Абсолюта въ процеса на сътворението на свѣта. То е било материала отъ когото сж образувани всички конечни умове. То е мировата ментална енергия. Не я смѣсвайте съ Духа, когото ний нарекохме Безконеченъ Умъ по нѣмане на друга дума. Между тѣзи двѣ понятия има тънко различие, твърдѣ важно за правилното разбиране на въпроса.

Ученията на йогитѣ ни казватъ, че отъ това ментално начало било развито мировото начало на

силата или енергията. А изъ това мирово начало на силата се развило мировото начало на материята.

Санкритскитѣ термини на тия три начала сж слѣднитѣ: *читта*—мировото начало на ума; *прана* — мировото начало на енергията; и *аказа* — мировото начало на материята. Ний говорихме за тѣзи три начала или три велики проявления въ нашата книга „Пжтищата на постигането на индийскитѣ йоги“, и въ по раншната си книга „Основитѣ на миросгледа на индийскитѣ йоги“. Но сега ни е необходимо пакъ да се върнемъ къмъ тѣзи основни начала, въ свързка съ излаганитѣ въ тази книга идеи. Както казахъ и въ книгата си: Основитѣ на миросгледа и пр. Тѣзи три проявления или начала въ сжщностъ съставляватъ едно и незабѣлѣжимо прѣминаване едно въ друго. По подробно този въпросъ е разглежданъ въ заключителнитѣ глави на книгата „Пжтищата на постиганието“. За подробности читателя може да се обърне къмъ тѣхъ глази, тъй като нѣма тукъ да ги повтаряме изцѣло. Вий въ тѣхъ ще намерите чудно съответствие между тѣзи много вѣковни вече учения на йогитѣ и найновитѣ възгледи на съврѣменната наука.

Но да се повърнемъ още еднѣжъ на главната си тема. Ученията на йогитѣ ни казватъ, че Абсолютата чрѣзъ „Мисль“ извикалъ къмъ сжществуване „*читтата*“ т. е. най-напрѣдъ създалъ менталния образъ — мисльформата — на Читта или Мировото начало на ума. Тази Читта е конечна и е подчинена на законитѣ на конечния умъ, наложено й отъ Волята на Абсолюта.

Всичко което е временно (конечно) се управлява отъ закони, наложени му отъ Великия Законъ, когото наричаме Абсолютъ.

Отъ тогава се е наченала великата Инволюция необходима за да може да стане после еволюция.

Прѣди процеса на еволюцията т. е. прѣди да се започне повдигането на горѣ отъ грубитѣ форми на материята къмъ по тънкитѣ, по-висшитѣ и послѣ по-нататъкъ къмъ менталнитѣ форми, които отъ висши прѣминаватъ въ още по-висши и достигатъ на духовната плоскостъ т. е. на полето прѣди започването на еволюцията; трѣбва да се завърши процеса на инволюцията. Абсолютния *духъ* се омоталъ въ своитѣ ментални образи, потъналъ съвършено въ мисълта, както може човекъ да се вдълбочи въ мисълъ. Нима не ви се е случвало да се „замислите дълбоко“ и „да се забравите“, увлечени отъ нѣкаква идея? Като помислите върху този процесъ, лесно ще разберете процеса на „инволюцията“. Вий се вдълбочава е въ вашитѣ размишления; Абсолютъ се вдълбочава въ своитѣ Ментални твсрения,—но първото е конечно (временно), а второто безконечно и резултатитѣ сж отъ първото слаби, а отъ второто безкрайни и силни.

Като се подчинява на наложенитѣ му закони, *менталното начало* се облѣкло тогава въ *началото на енергията*—(въ принципа на енергията) или въ Прана и се появила на свѣтъ *мировата енергия*; като продължава да върви по сщия законъ, праната се облѣкла въ Аказата т. е. *мировото начало на материята*.

Разбира се всѣко „обличание“ е създадо „покривка“, състояща се отъ по-ниски принципи,—по-нисше начало; затова всѣко начало зависи отъ сродното му по-висше начало, което се явява родителъ на началото споредъ изражението на йогитѣ. Въ този инволюционенъ процесъ, прѣди да стане възможенъ еволюционния, се дошло до най-крайната степенъ материалность. Тази крайна степенъ на материалность сега не ни е извѣстна на нашата планета, защото ний сме излѣзли вече отъ тази граница на тежка материалность. Но ученията на йогитѣ ни казватъ, че нѣкога е съществувала материя по груба отъ извѣстни намъ груби материи и, че тя е била толкова по груба и тежка отъ днешната груба материя, колкото тази послѣдната е потежка отъ най-тънkitѣ газове, които познава науката днесъ. Человѣшкия умъ неможе лесно да схване тѣзи крайни степени на материалность, тъй както и висшитѣ степени на тънкость, до които материята въ еволюцията си достига.

Тукъ ний трѣбва да обърнемъ вниманието на читателя на нѣкои широко разпространени окултни учения, съ които не сме съгласни и противъ които учителитѣ на йогитѣ възражаватъ. Ний наемкваме за учението, което твърди, че въ процеса на Инволюцията се заключавала деволуцията т. е. изражданието на висшитѣ форми въ нисши до като достигнатъ до грубото състояние на материята. Подобно учение е ужасно, ако го разгледаме въ подробноститѣ му. Споредъ него излиза, че Абсолюта нарочно създава висши форми: Ангели, Арахангели

и Богове и послѣ ги заставялъ да падатъ все по-ниско и по-ниско до като достигнатъ до най-нискитѣ състояния. Това противоречи на най-добритѣ инстинкти на челоуѣка и висшитѣ учения на йогитѣ ни казватъ, че това е илюзия, грубо заблуждение, създадено отъ хората въ тѣхното старание да разрешатъ тайната на Духа по пжтя на чисто интелектуалнитѣ разсждения. Истинското учение се заключава въ истината, че *процеса на инволюцията се извършва отъ началата (принципитѣ), които се обличатъ въ по-ниски начала, които тѣ самитѣ си създаватъ отъ самитѣ себѣ си и т. н. и т. н. до като не се достигне до най-ниската плоскост (поле или платѣ).* Забѣлѣжетѣ разликата: това става съ „началата като начала“, а не съ индивидуалнитѣ живи форми или отдѣлни сщества. Въ този процесъ нѣма никаква деволуция, сщцо тѣй както я нѣма въ дѣйствиата на Абсолюта, когато се омотава въ менталния образъ на Мировото начало на ума. Тукъ нѣма ни деволуция, ни падание ниско, а само инволюция т. е. обличание на едно начало въ друго по-нисше. Индивидуалния животъ още не се е билъ появилъ и не може да се появи, до като не се започне процеса на еволюцията.

Ако абсолюта отначало създадѣше висши сщества за да ги кара послѣ да слизатъ въ по-нисши и по-нисши форми, то този процесъ би билъ безцелна и жестока работа достойна за нѣкое зло божество, каквото въображението на невѣжественнитѣ хора, създава. Такова нѣщо не може да бжде. Всичкитѣ усилия на Божественната воля ясно

сж насочени къмъ повдигането на индивидуалнитѣ „АЗ“-ове къмъ все по-висши и по-висши форми. И заради създаванието на такива „АЗ“-ове по всяка вѣроятностъ е билъ прѣдизвиканъ процесъ на „Инволюцията“ на началата и слѣдующия подиръ него удивителенъ процесъ на еволюцията. „Причината“ за всичко това ний казахме и по-рано е непостижима за насъ. Ний не можемъ да вникнемъ въ Безконечния умъ на Абсолюта за да я узнаемъ; но можемъ да си правимъ заключения, като наблюдаваме и изучаваме законитѣ на вселената, които не могатъ да се не стремятъ къмъ извѣстни цѣли. Ний, като изучаваме проявяванието Волята на Божественото Единно, можемъ да правимъ опити да отгатваме цѣлитѣ му и тѣзи цѣли, както виждаме се заключава въ движението „на горѣ и въ напредванието. Даже самото настѣпване на „Нощта на Брама“ не съставлява изключение отъ това правило, както ще видимъ по-нататъкъ.

Въ процеса на инволюцията отъ изходния ѝ пунктъ, който е въ менталното начало (принципъ) до самата ѝ най-ниска точка, въ грубитѣ проявленія на веществото има твърдѣ много постепенни етапи. И инволюционното стремление е започнало вървежа си отъ висшитѣ степени на конечния умъ, постепенно се е спускало все по-надолу и по-надолу въ плоскостъта на силата и послѣ въ тая на материята; когато е стигнало плоскостъта на материята, то разбира се, отначало е навлѣзло въ най-тънката ѝ форма, въ формата на ефира или Аказа. Послѣ свойствата на материята сж се понижавали

все повече и повече, до като се е достигнало до най-грубата ѝ форма; тогава е настъпила кратка пауза и вече подиръ нея се е започналъ еволюционния процесъ или движението напредъ по възходящата линия. Импулса на началната Воля или Мисль истощилъ понижающия се натискъ и се започнало давлението на нагоръ или повдигателното стремление. Но тукъ вече се е появила нова сила.

Тази нова сила била стремлението къмъ Индивидуализация. Прѣзъ врѣме на слизанието (потъването на долу) движението ставало масово т. е. по цѣли начала (принципъ) безъ раздробяване на части или отдѣлни центрове. Но съ първото движение на нагоръ се е появила тенденцията за създаване центрове на енергията, или дѣйствующи единици, която после споредъ развитието на еволюционното движение, се е прѣдавала отъ електронитѣ къмъ атомитѣ и отъ атомитѣ къмъ чловѣка. Грубата материя послужила като материалъ за образуването на по-тънцитѣ и по-сложнитѣ форми; за свой редъ тия послѣднитѣ съставлявали комбинации и образували още по-висши форми и т. н. и т. н. формитѣ на енергията дѣйствували по сѣщия начинъ, а сжщо тѣй правили и проявленията на центроветѣ на ума или на съзнанието. И всичкитѣ били свързани едно съ друго. Материята, енергията и ума образували трѣйственното начало и дѣйствували въ зависимостъ едно отъ друго; и прѣзъ всичкото врѣме работата имъ била отправена къмъ създаването на по-висши и по-висши „форми“ — на все по-висши и по-висши единици, -- на по-висши

и по-висши центрове. Но въ всѣка форма, въ всѣкой центъръ или еденица се проявявали все тритѣ начала: ума, енергията и материята. И въ всѣка еденица присъствувалъ вѣчния Духъ; защото вѣчния Духъ трѣбва да бжде въ всичко, както и всичко трѣбва да се заключава въ Духа.

По такъвъ начинъ процеса на еволюцията отъ тогава насамъ непрѣкъснато продължава още дълги периоди време. Абсолюта се изразява все въ по-високи и по-високи „АЗ“-ове, на които пъкъ той дава все по-тънки и по-сложни покривки. И както ще видимъ въ тия беседи по-нататъкъ, еволюцията върви не само по физически, но и по ментални линии. Тя се отнася не само до „тѣлата“ но и до „душитѣ“, които сжщо отъ време на време правятъ крачки напредъ и се въплощаватъ въ тѣло, за да прѣминатъ еволюционния си пжтъ.

Края пъкъ и цѣльта на всичко това както се вижда, се заключава въ това, да могатъ „АЗ“-оветѣ да достигнатъ тази стадия на развитието, отъ която вече могатъ да съзнаватъ своето истинско „себе“, т. е. духа вжгрѣ въ себе си и тѣхното отношение къмъ Духа на Абсолютния; а после по-нататъкъ и по-нататъкъ да постигнатъ до тѣзи плоскости на живота и битието, и до такава дѣятелностъ, за каквито и най-развититѣ хора на нашата раса не могатъ и да мечтаятъ.

Както казвали нѣкои древни учители на йогитѣ: „Хората еволюиратъ въ свърххора, въ богове; боговетѣ въ свърхъ-богове и свърхъ-боговетѣ въ нѣщо още по-високо, до като отъ най-простата

частица на материята, която живее до висшето същество — до самия Абсолютъ — не се образува безкрайна стълба отъ същества, всички проникнати отъ единъ Духъ. Този Духъ е въ всичкото и всичкото е въ него“.

Творческата воля, за която говорихме въ прѣжнитѣ си беседи, прониква съ своята дѣятелностъ всѣки животъ. Естественнитѣ закони сж закони на живота, установени отъ Абсолюта и неговия мисленъ образъ. Тѣ се явяватъ естествени закони за нашата вселена, другитѣ вселени си иматъ други закони. Но за самия Абсолютъ не съществуватъ никакви закони, защото той самъ по себе си е Законъ.

Всичкитѣ тѣзи животни и природни закони, на всичкитѣ разнообразни плоскости, гдѣто се проявяватъ и дѣйствуватъ — на материалнитѣ, на енергетическитѣ и на психическитѣ, — се заключаватъ въ Божественния Умъ, защото тѣ не биха иначе съществували даже призрачно.

Ако нѣкой чловѣкъ отъ особено високо развитие прѣстѣпва тѣзи закони или дѣйствува мимотѣхъ, то става, защото той се издига по-горѣ отъ плоскостъта, за която сж задължителни тѣзи закони. И тогава привидното нарушение на законитѣ става въ съотвѣтствие съ нѣкакъвъ висшъ законъ.

И тъй ний виждаме, че всичко, високо и ниско, добро и зло, просто и сложно, — все се съдържа въ ума на Единния. Богове, Ангели, Адепти, Мъдрети, небеса, сфери — всичко се намира въ вселенната, а вселенната — въ Ума на единия и всич-

ко се върши съгласно закона. Всичко се движи нагорѣ и напредъ по линиитѣ на еволюцията. Всичко е добро. Насъ здраво ни държи въ себе си Ума на Единния.

И сжщо тъй, както по-рано имало стремление да се образуватъ индивидуални души отъ общия принципъ, тъй по-нататкъ ще настѣпи примирението на индивидуалнитѣ души; защото индивидуалната душа като се развива и разкрива губи чувството си на отдѣлностъ и започва да чувства тождеството си съ Единния Духъ; а като още повече се разкрива, тя встѣпва въ съзнателно единение съ Бога. Духовната еволюция не значи „Растежъ на Духа“, защото Духа не може да расте; Той е съвършенъ. Това изражение означава развиването на индивидуалния умъ до степенъ да види въ себе си Духа.

Запомнете основната мисль на тази беседа.

Сжществува само Единния. Единния е Духъ. Въ Безконечния Умъ на този Единенъ Духъ възникналъ мисленния образъ (мисълформата) на нашата вселена. Като възникналъ изъ мисълта за умственното начало, преминалъ къмъ енергетичното начало, а послѣ и къмъ материалното той вършилъ инволюционния процесъ на творението. Послѣ започналъ еволюционния процесъ и сж се образували индивидуалнитѣ центрове или единицитѣ. Еволюционния процесъ се стреми къмъ откритието на „Аз“-а, води къмъ реализацията на живущия тамъ Духъ. Като начеваме да събличаме една покривка

слѣдъ друга, ний все позече и позече се приближаваме къмъ Духа, който се намира вътрѣ въ насъ, който е Единния Духъ проникващъ съ себе си всичко и всички нѣща. Това е то значението на живота, — тайната на еволюцията. Цѣлата вселена се заключава въ Ума на Единния. Извънъ Безконечния Умъ нѣма нищо. Нѣма никакво „вънъ“, защото Единния е „всичко“ въ всичкото: Пространство, време, закони — всички сж само мисленни форми (образи) въ този Умъ, сжщо тъй както формиътъ и явленията. И споредъ туй до колко „Аз“-а се разкрива и почувствува Реалното себе, неговата мъдростъ и силата му растагъ и се разширяватъ. „Аз“-а встѣтва въ владение на все по-голѣма и по-голѣма частъ отъ своето наслѣдство. Въ ума на Единния се намира всичко сжществуващо: азъ, вий и всички земни нѣща стоятъ въ Безкрайния умъ. Абсолюта всѣкога „ни държи въ ума си“ — ний всѣкога сме тамъ въ пълна безопасностъ; и фактически нѣма нищо, което да може въ нѣщо да ни повреди, защото нашето Реално Азъ е Реално Азъ на Безконечния Умъ. Всичко се намира въ Ума на Единния. И самия дребничекъ атомъ подлежи на дѣйствието на закона и се пази отъ закона. Всичко което сжществува е законъ. И въ този Законъ вий можете да си оставате спокойни безъ да се боите отъ нѣщо.

БЕСЕДА VIII-а

Космическата еволюция.

Въ досегашнитѣ беседи ний се запознахме съ основнитѣ начзла на космонологията на иогитѣ, а отъ сега нататѣкъ ще бждемъ свидѣтели на тѣзи начала въ активната работа на живота. Ний изучвахме теориитѣ на иогитѣ относително истината лѣжаша въ основата на всички нѣща; сега ще прѣминемъ къмъ разглеждането процеса на космическата еволюция, циклическитѣ закони, закона за духовната еволюция или прѣвъплощението, закона за духовнитѣ причини и слѣдствия или Кармата и т. н. Въ тази си беседа ний пристѣпваме къмъ историята на настѣпателното напрѣдъ развитие на вселената, на нейнитѣ форми, видове и сили отъ момента на кратката пауза, която е послѣдвала свършването процеса на Инволюцията, т. е. отъ момента на започването процеса на Космическата еволюция. Отъ този моментъ вселената върви безспирно напрѣдъ и на горѣ, до колкото работата се касае до еволюцията на Индивидуалнитѣ центрове. Ний ще видимъ какъ началата се възврѣщатъ къмъ началото, — Великия Центъръ, изъ когото сж произлезли въ врѣме на процеса на Инволюцията. Ний ще изучваме сега дългото, постепенно и постоянно искачване на челоуѣка по пѣтя къмъ божественостѣта. Ний ще видимъ строението на вселенната и растежа на душата.

Въ послѣдната беседа ний видѣхме, че съ съзо-

ряването „Деня на Брама“ Абсолюта започва създаването на новия свѣтъ. Ученията на йогигѣ ни казватъ, че въ началото Абсолюта създава мисленния образъ или мисълформата на Мировия умъ.

Послѣ това начало на мировия Умъ създава отъ самото себе Мировото начало на енергията. По-нататѣкъ Мировото начало пѣкъ на енергията твори въ самото себе Мировото начало на материята и по този начинъ *енергията е продуктъ на ума, а материята—продуктъ на енергията.*

По-нататѣкъ ученията на йогитѣ ни казватъ, че изъ безплътното, тънко и разрежено състояние на веществото, въ което първоначално се е появилъ Мировия принципъ на материята, сж възникнали по плътнитѣ състояния на веществото. По такъвъ начинъ състоянията на материята постепенно грубеяли до като се е достигнало до най-твърди състояния; каквито е било възможно да бждатъ; тогава и процеса на инволюцията се спрѣлъ. Послѣ послѣдвалъ единъ моментъ на пауза.

Въ този моментъ състоянието на материята било толкова плътно и твърдо, колкото най-твърдото отъ извѣстнитѣ ни сега тѣла е по-плътно и по-твърдо отъ най-тънkitѣ и леки газове, извѣстни на науката. Ний сега не можемъ да опишемъ тѣзи нисши форми на материята, защото, като отдавна изчезнали, ний нѣмаме съ какво да ги сравняваме нито пѣкъ имаме подходящи термини и думи за да ги изразимъ.

Слѣдъ моменталната пауза започналъ еволюционния процесъ или Космическата еволюция, която

отъ тогава непрѣкъснато върви и ще върви още дълги вѣкове. Отъ най-плътнитѣ състояния на материята възникнали състояния малко по-истънчени, послѣ по-тънки и по-тънки и т. н. и т. н. Изъ проститѣ елементарни форми сж образували по-сложни и по-заплетени, а тѣзи сложни форми почнали да встѣпватъ въ комбинации помежду си. И прѣзъ всичкото врѣме всичко се стремѣло нагорѣ къмъ по-голѣмо утънчение и усложнение.

Необходимо е да се помни, че всичкия този еволюционенъ процесъ е само възвръщание къмъ исходната точка. То значи е повдигане слѣдъ слизането. То не е сътворение, а развитие. Слизането надолу се извършило изцѣло по начала т. е. Цѣлото начало (принципъ) пада, спуска се надолу; а издигането става по индивидуализирани центрове, произлѣзли изъ началата — изъ „падналитѣ“ начала. Материята се проявява въ все по-тънки и по-тънки състояния и показва все по-голѣма и по-голѣма подчиненостъ на енергията или силата; а енергията или силата проявява все повече и повече присѣствие на умъ въ нея; но трѣбва да се помни, че умъ е имало и въ материята отъ най-плътнитѣ състояния. Тѣй трѣбва да бжде, защото, туй което произлиза отъ какво да е нѣщо, трѣбва да съдържа въ себе си неговитѣ елементи.

Космическата еволюция още продължава и ще продължава още дълги периоди отъ врѣме и съ продължаването хода на еволюцията ще се появяватъ все по-високи и по-високи форми. Еволюцията върви не само по материалнитѣ линии, тя е прѣми-

нала и на плоскостъта на ума, като едновременно дѣйствува и по духовнитѣ линии. И края, цѣльта на еволюцията, както се вижда, се заключава въ това: всѣко Азъ слѣдъ опититѣ на много животи да може да се разкрие и развие до такова състояние, че да стане съзнателно по отношение къмъ своята реална сжщностъ и да почувствува като реалностъ своето тождество съ Единния Животъ и съ Духа.

Може послѣдователитѣ на материалистичната школа да ни запитатъ, защо ний започваме разглеждането на класическата еволюция отъ пункта, когато материята е достигнала прѣдѣла на най-нисшитѣ си трептения и се проявила въ най-грубото си състояние, а не както тѣхната наука я разглежда отъ мжгливостъта — най-тънкото, прилично на облакъ, първообразно състояние на веществото, което, като се сгжстывало, образувало планетитѣ. Но туй състояние е частъ отъ Инволюцията, а не отъ еволюцията; еволюцията се започва отъ тогава, когато грубитѣ форми начеватъ да отстѣпватъ на новото побуждение, да вървятъ на прѣдъ и да се развиватъ въ все по-тънки и по-тънки форми.

Ний не ще се спираме на този периодъ отъ еволюцията на материята, въ който е нѣмало още проявенъ животъ въ неговата биологическа форма. И тѣй ний започваме отъ момента, когато се появили живитѣ форми.

Когато нашата планета е излизала вече отъ състоянието на огненната растопенностъ, въ което се е намирала прѣзъ течението на много вѣкове и започнала постепенно да се охлаждава и прѣслоя-

ва, тя още не имала на себе си нито една отъ тѣзи форми, които ний сега наричаме живи. Температурата на земята тогава е била около 15.000 пжти по висока отъ тази на кипящата вода и се е изключвала всѣка възможность да сщществуватъ въ нея какви да е отъ известнитѣ ни сега форми на животъ. Но ученията на йогитѣ казватъ: че даже въ растопенитѣ маси сж се намирали елементарни форми, на които е било сждено да станатъ родоначалници на по-кжснитѣ живи организми. Тѣзи елементарни форми сж се състояли отъ най-дребни частици особенъ видъ газообразна материя; голѣмината имъ била като тази на атома и стояли едва едва по-горѣ отъ него. Отъ тѣзи елементарни форми съ постепенното охлаждане на земята и като затвърдявала, постепенно възниквали други форми, до като най-после се появилъ първия живъ организмъ.

При полюситѣ най-напрѣдъ се създалъ тропическия климатъ. Температурата била вече такава, че допускала образуването на известни зачатжчни форми на животъ. На скалитѣ на сѣвернитѣ широти сж намерени изобилни слѣди на животъ въ ископкитѣ, което доказва правилността на учението на йогитѣ, че най-напредъ живота се е развилъ на сѣверния полюсъ и отъ тамъ постепенно е слизалъ къмъ еkvатора, споредъ степенъта на истиването повърхностьта на земята.

Първоначално възникналитѣ елементарни форми на живота имали твърдѣ проста структура и били едвамъ не една степенъ по високо отъ кри-

сталитѣ, — състояли се отъ сжщото вещество на кристалитѣ и разликата била само въ това, че тѣ проявявали по-висока степенъ умѣ. По поводъ на това необходимо е да се упомене, че даже висшитѣ известни намъ организми въ края на краищата се състоятъ отъ най-проститѣ химически материали, които! право или косвенно се получаватъ изъ въздуха водата и земята. Главнитѣ вещества влизащи въ състава на физическитѣ тѣла на растенията, животнитѣ и челоувѣка сж кислородъ, вжглеродъ, водородъ, азотъ и примесъ отъ малко сѣра и фосфоръ слѣди отъ нѣкои други елементи. Физическитѣ вещества на всички живи същества сж еднакви; разлика има само въ степенъта на ума. който е въплотенъ въ материята и я управлява.

Най-важенъ отъ тѣзи физически материали въ жититѣ организми е вжглерада. Както се вижда, той обладава свойството да претегля къмъ себе си другитѣ елементи и да ги заставлява да служатъ на живота. Отъ вжглерада се образува „Протоплазмата“ т. е. веществото изъ което се състоятъ растителнитѣ и животни клетчици. Процеса на еволюцията, като непрѣстанно дѣйствува, създава отъ протоплазмата безконечното разнообразие живи форми. Всѣки живъ организъмъ се съставя отъ множество клетчици и комбинации отъ тѣхъ. И всѣки организъмъ произлиза отъ една клетчица, която бърже се размножава и възпроизвежда себе-подобни, до като се достигне да направи формата на амеба, на растение, животно или челоувѣкъ. Като ислѣдватъ протоплазмата, вий сте принудени да

признаете удивителнитѣ качества на главната нейна съставна частъ — вжглера. Вжглера е чуденъ деятелъ средъ елементитѣ, което се вижда отъ туй само, че той се проявява въ такива разнообразни форми, като елмазъ, графитъ, каменни вжлища и Протоплазма; той заслужава вниманието ни. Ученията на йогитѣ ни говорятъ, че вжглера тоя видъ материя, който се явява физическа основе на живота. Ако нѣкой отъ васъ се съмнява, че неорганическата материя може да се превръща въ живи форми, нѣка погледне на растенията. Растението всѣки день строи своитѣ клѣтки отъ неорганическитѣ, химически или минерални вещества — изъ земята, въздуха и водата. Въ природата ежедневно се прави чудото — прѣвръщание химическитѣ вещества и минералитѣ въ живи клетчици на растенията. А когато животното или чловѣка изядатъ полученитѣ по такъвъ начинъ растителни клетчици, прѣвръщатъ ги въ животни клетчици, отъ които се строи тѣлото имъ. Туй, за което на природата отъ начало трѣбвали цѣли вѣкове, сега се строи за нѣколко часа или минути.

Ученията на йогитѣ, които отново до най-голѣмитѣ дреболии се съвпадатъ съ възгледитѣ на съврѣмнената наука, ни казватъ, че жититѣ организми най-първо се зародили въ водата. Въ хумясото дъно на полярнитѣ морета се появили прости едноклетъчни организми. Първитѣ живи организми били нисшитѣ форми на растителния животъ, състоящи се отъ една клетчица. Отъ тѣхъ се развили други състоящи се изъ групи клетчици и по този

начинъ отъ нисши форми къмъ по-висши вършали работата на еволюцията, като се повдигали по пжтя все по-нагорѣ и по-нагорѣ.

Както казахме, една клетчица се явява физически Центъръ или родоначалникъ на всѣки живъ организмъ: Клетчицата съдържа въ себе си една ядчица, която е явно цо-високо организирана отъ колкото останалитѣ части на клетчицата; ядчицата може да се сматря като „мозъкъ“ на клетчицата. Клетчицата пораства, раздѣля се на двѣ и тѣй става размножението. Всѣка клетка живѣе самостоятелно като едноклетъченъ живъ организмъ или пкъ съединени много клетчици образуватъ по-високи организми. Тя има усегъ, храни се, расте и възпроизвежда себеподобни. Въ едноклетъчния организмъ, разбира се, едната клетчица изпълнява всички функции, но въ по-сложнитѣ организми работата имъ се разпрѣдѣля, едни клетчици изпълняватъ едни функции, други клетчици—други функции, резултатъ отъ което се явява по-високо проявление на животъ въ организма. Сжщото е въ животнитѣ и въ растителнитѣ организми — разлика нѣма.

Когато клетчицата порастне т. е. събере достатъчно новъ материалъ, тя се разпада на двѣ клетки, като дѣлението се започва отъ ядрецето (ядчицата) когато ядрецето се раздвои протоплазмата обкржжава двѣтѣ ядчици и вече живитѣ организми ставатъ два, тамъ гдѣто прѣди минута имаше само единъ. Послѣ всѣка отъ двѣтѣ клетчици пораства и се раздвоява и тѣзи процеси ставатъ

тъй много, щото отъ едната клетчица произлизатъ милиони клетчици, съ течение на времето.

По-нагорѣ въ животната стълба срещаме живи организми състоящи се отъ групи клетчици. Тѣзи групи клетчици се образуватъ, когато, като се раздѣли клетчицата, вмѣсто всѣка нова да отива въ страни, събиратъ се наедно въ групи или маси. Има милиони организми съставени отъ групи еднакви клетчици като морскитѣ гъби, полипитѣ и пр.

Въ началнитѣ животни форми трудно е да се различи животния животъ отъ растителния; тѣ обладаватъ свойствата и на животнитѣ и на растенията. Когато се повдигатъ нагорѣ по стълбата на развитието, тогава ставатъ по-ясни расклоненията на животнитѣ организми и растителни организми. Растителното царство се започва съ морскитѣ водорасли. Животното царство—съ Монерата или едноклетъчния организъмъ, който прѣдставлява отъ себе си просто малка една капчица протоплазма; слѣдъ нея иде амебата. По-после въ растителното царство идатъ гъбитѣ, лишаитѣ, мѣха, папратитѣ, хвойнитѣ растения, дървовиднитѣ папрати, трѣвитѣ и пр. А още по-нататъкъ се явяватъ храститѣ, дърветата и вѣковнитѣ гори, въ които вече се има различие въ частитѣ. Въ животното царство слѣдъ монерата идатъ дребнитѣ организми, които отъ водата си изработватъ варовити черупки; на слѣдующата по-висока степенъ foraminifera-та, която въ водата си прави раковинки изъ кремнисто вещество. После идатъ морскитѣ гъбки, коралитѣ, анемонитѣ, пихтийнитѣ риби, а по-после морскитѣ

лилии, морскитѣ звѣзди и пр. Слѣдъ тѣхъ се явяватъ различнитѣ видове червеи, после дървеницитѣ, паяцитѣ, стоножки и др. насѣкоми. Най-последно молюскитѣ, къмъ които причисляватъ мидитѣ, охлювитѣ, рацитѣ, сепиитѣ и др. т. които живѣятъ въ раковиники. Всички тѣзи животни принадлежатъ на класа безграбначни т. е. нѣматъ грабначна кость.

Слѣдъ тѣхъ идатъ Грабначнитѣ. Тукъ на първо мѣсто стоятъ рибитѣ съ тѣхнитѣ хиляди видове; слѣдъ тѣхъ — амфибиитѣ, къмъ които принадлежатъ жабитѣ, после влечугитѣ: змии, гущери, крокодили, костенурки; По-последно се явява сѣмейството на птицитѣ съ многочленното имъ разнообразие въ формитѣ, видоветѣ и характеристикитѣ.

По-нататкъ идатъ — млѣкопитающитѣ; тѣ сж най-висшата форма грабначни, тѣ хранятъ малкитѣ си съ млѣко отъ майката.

Млѣкопитающитѣ се дѣлятъ на двѣ групи: Въ първата група влизатъ тѣзи, които раждатъ малкитѣ си ненапълно развити и се раздѣлятъ на два разрѣда: 1) Едноутробни като Паткоклжвкитѣ и бодливитѣ мравоеди и др. и двуотробни или торбести, като кенгурото, опосума и пр, Къмъ втората група млѣкопитающи отнасятъ тѣзи, които раждатъ малкитѣ си напълно развити. Въ този класъ влизатъ: мравоядитѣ, ленивоходитѣ, китове, морски свини, коне, крави, овце и др. копитни; после слоноветѣ, тюленитѣ, кучета, вълци, лъвовете, тигри и всички мѣсоядни; слѣдъ тѣхъ зайци, мишки, плъхове и всички гризачи; прилѣпи, къртове и др. насѣкомоядни; после обширното сѣмѣйство на маймунитѣ.

отъ малкото шебече до уран-гутана, Шемпанзето и другитѣ породи близостоящи до човѣка и най-после, най-висшия представителъ на грабначнитѣ е човѣка: отъ бушменитѣ, пещернитѣ хора, австралийскитѣ туземци до съврѣмения европеецъ съ негова високо развитъ организъмъ.

Отъ монерата до човѣка пжтя е дългъ и включва въ себе си много степени; но този пжтъ е изминатъ съ постепенно прѣминаване отъ една пониска форма въ друга по-висока и по-висока и се е достигнало до човѣка. Учението на йогитѣ се прѣдъръжа къмъ теорията на еволюцията, която и съврѣмения наука проповѣдва, но то отива още по-далечъ; то счита, че не само физическитѣ форми сж подвѣргнати на процеса на еволюцията, но че еволюиратъ и душитѣ, въплотени въ тѣзи физически форми. Съ други думи казано, учението на йогитѣ признава, че има двоенъ процесъ на еволюция, главната цѣль на която е развитието на „душитѣ“. Тѣзи души считатъ за необходимо да развиватъ формитѣ въ все по-висши и по-висши физически тѣла, които тѣла ставатъ тукъ вмѣстилища на тѣзи постепенно развиващи се души.

Да хвърлимъ единъ бѣгълъ погледъ на въходящата стълба животенъ животъ прѣзъ еволюционното му развитие; тамъ ще можемъ да видимъ и растежа на душитѣ, който се проявява въ възникването на все по-високи и по-сложни физически форми. за да се обвиватъ тѣ и прѣживяватъ въ тѣхъ. Най-напрѣдъ ще изучимъ еволюцията на душата отъ външна гледна точка, а после ще прѣ-

минемъ по-вжтрѣшната—тѣйщ е си съставимъ пълно прѣдставление на цѣлия процесъ. Не прѣнебрѣвайте външната форма — тя всѣкога е била и сега е храмъ на душата, който храмъ душата прѣправя и прѣстроява съобразно съ нейнитѣ постоянно възрастающаи нужди и изисквания.

Започваме съ протозоидитѣ или едноклетъчнитѣ: най-ниския видъ, на най-ниския класъ, отъ които е монерата. Това сщество живее въ водата т. е. въ срѣдата, въ която съгласно старитѣ вѣрвания се наченалъ органическия животъ. Ний вече описвахме монерата — малка безцвѣтна капчица, нѣщо като клей, съвършено безъ форма и безъ никакви органи. Организмъ безъ органи и при все това се движи, храни се, плоди се, усѣща и отбѣгва неприятното, а отива къмъ приятното. Тя нѣма уста и цѣла е уста; нѣма стомахъ и цѣла е стомахъ, нѣма бѣли дробове и цѣла е бѣли дробове; нѣма крачка и искарва такива, отъ която ще частъ на тѣлото си, послужи си и пакъ ги скрива вътрѣ въ тѣлото си. Всички животни функции монерата изпълнява безъ специални органи, а съ цѣлото си тѣло. Монерата се раздѣля на двѣ части и ето ти двѣ монери, които функциониратъ като съвършени животни. Кое да считаме за по голѣмо чудо на природата — монерата ли или човѣка?

Една крачка напрѣдъ ни довежда до амебата; това микроскопично животно постоянно искарва нови „лъженошки“ и ги скрива, пакъ нови искарва, пакъ ги скрива и тѣй пълзи напрѣдъ. Въ амебата виждаме първи пжтъ различие на части; на по-

върхността нѣщо като кожа, а въ центра нѣщо като ядчица—ядро—а сжщо и едно малко мехурче въ ядчицата, което се свива и распуца и посрѣдствомъ, което животното задържа и распрѣдѣля кислорода; то е елементарна комбинация на стомахъ и бѣлъ дробъ; значи амебата стои една степенъ по-високо отъ монерата и вече като че ли разбира, че е по-удобно да има части и органи. Тукъ интересно е да се забѣлѣжи, че обикновеннитѣ клетчици на животнитѣ съ по-висши тѣла много приличатъ на монерата, а бѣлитѣ кръвни тѣлца въ кръвта на човѣка и животнитѣ иматъ поразително сходство съ амебата по размѣръ, обща структура и движение; тѣхъ и науката нарича амебоиди. Бѣлитѣ кръвни тѣлца разумно си мѣняватъ вида, хранятъ се и живѣятъ сравнително независимъ животъ; а движението имъ показва, че у тѣхъ присѣтствува нѣщо като независима мисль и воля.

Нѣкои отъ амебитѣ, напр. диатомеитѣ извличатъ изъ водата твърдитѣ материали и си строятъ раковинки за да се пазятъ отъ враговетѣ си. Тѣзи раковинки сж надупчени за да се протѣгатъ прѣзь тѣхъ псевдокрачка за движение или за хващане храна. Нѣкои видове си строятъ раковинкитѣ отъ хума други отъ кремнисти вещества; а факта, че правятъ изборъ единъ видъ отъ едно, други отъ друго вещество, свидетѣлствува за имане на извѣстна степенъ мисль и разумъ даже въ такивато нисши сжщества. Скелетитѣ на тѣзи дребни животинки образуватъ обширнитѣ залежи на тебешира и др. подобни вещества.

Слѣдующата по-висока степенъ въ стълбата на живитѣ сжщества е инфузорията. Разликата имъ отъ амебитѣ главно е, че инфузорията не си служи съ псевдокрачка, а си има постоянни влаканца за движение и търсене храна; значи влаканцата сж първи признаци на постоянни ржцѣ и крака; инфузориитѣ първи сж развили въ себе си зачатъци на дихателно гърло и на пищеводъ.

После иде семѣйството на морскитѣ гжби — сюнгеритѣ, които сж много видове; нѣкои отъ тѣхъ си строятъ много по-хубави, сиви и тънки домове отъ колкото по-проститѣ имъ братя. Самото животинче, което обитава гжбовия домъ е слизесто мекко-тѣло животно; то запълня празнинитѣ въ гжбовия скелѣтъ, който стои прикрѣпенъ на едно мѣсто; съ протегнатитѣ си като реснички многобройни пипала си събира храната и кислорода; то вкарва вжтрѣвъ тѣлото си водата и после я изгонва на вънъ и тѣй се храни и диша. Интересно е да се забѣлѣжи, че въ организма на висшитѣ животни, въ това число и челоуѣка, сжщо има множество реснички, които играятъ извѣстна роль при хранението; природата, като усъвършенствува кое да е орждие, твърдѣ е склонна да го задържа въ първия му видъ даже и въ висшитѣ организми. Тамъ обаче ролята на това орждие често пжти много се умаловажава, тѣй като се иматъ по-висши орждия.

Слѣдъ тѣхъ по възходящата стълба на живитѣ организми виждаме полипитѣ, живуци въ водата, прикрепени на нѣкои плаващи маси. Тѣ се за-

лепятъ къмъ маситѣ съ устата си, отъ които излизатъ и се развяватъ много и дълги пипалца или дълги тънки ржцѣ. На тѣзи пипалца има власинки съединени съ особеннитѣ клетки съдържащи ядовити вещества, които вещества тѣ изливатъ върху плячката или врага си, около който се осукватъ по-рано и го отравятъ. Нѣкои полипи се строятъ кременисти тръбички и се показватъ изъ тѣхъ като цветчета. Около старитѣ полипи се образуватъ групи млади полипи, като пжпки на клончетата на растенията. Тѣзи пжпковдни полипи впоследствие се прѣврѣщатъ въ това, което наричатъ (пихтиобразни риби) и др. т. които за свой редъ пжкъ се размножаватъ: но тукъ произлиза едно чудо; пихтиеобразната риба сниса яйчица, а отъ тѣзи яйчица се излупватъ не подвижни като родителитѣ си същества, а неподвижни като дѣдитѣ си полипи. Пихтеобразната риба има относително сложенъ организъмъ. Тя има заплетена система каналчета, по които преминава храната и кислорода за разнитѣ части на тѣлото. Тя има и нѣщо като мускули, които, като се съкращаватъ, даватъ ѝ възможность да плава. Тя има нервна система и което е найчудното. има и зачатъчни очи и уши. Нейнитѣ пипалца. както на полипа съдържатъ ядовити житкости, които вливатъ въ враговетѣ или жертвитѣ си.

Близо до полипитѣ, малко по високо, стоятъ морскитѣ анемони; тѣхната красива окраска и още по-добрѣ скоженъ и развитъ организъмъ, тѣхнитѣ пипалца напомнятъ цветнитѣ тичинки. Прилични на

тѣхъ сж коралитѣ, които образуватъ коралови дървета и цѣли колонии.

По-нагорѣ по стълбата срѣщаме морски ежове, морски звезди и др. морски животни, кожата на които е покрита съ игли или др. бодливи нарастаци.

Морскитѣ лилии, които напомнятъ стеблата и цвѣтоветѣ на сжщинскитѣ растения лилии и морскитѣ краставици сж животни съ сравнително сложенъ организъмъ, които си иматъ и стомахъ; този стомахъ обаче може да бжде изхвърленъ и замененъ съ новъ. Морскитѣ краставици иматъ добръ означена нервна система, очи и на нѣкои отъ тѣхъ даже очитѣ снабдени съ клепки.

Слѣдующата по-горна степенъ заема обширния класъ коленчасти и съставени отъ прешлени животни: тукъ се отнасятъ разнитѣ породи червеи, бръмбаритѣ, паяцитѣ, мравкитѣ и др. т. Къмъ тази група принадлежатъ почти четири пети отъ всички извѣстни намъ животни организми. — Тѣ иматъ добръ сформировани тѣла и нервната система, расположена на длъжъ въ тѣлото имъ и се състои отъ двѣ тънки нишки съ възелчета и маси нервни клетки, както въ висшитѣ животни. Тѣ иматъ силно развити очи и др. органи на чувствата. Иматъ сжщо органи сжотвѣтствующи на сърдцето, на добръ развитъ пищеварителенъ апаратъ, храната отъ който се носи и разпрѣделя по тѣлото отъ една течность подобна на кръзъта и на обратния пжтъ искарва пкъ отъ тѣлото ненужднитѣ вещества. Кръзъта се разгонва изъ тѣлото отъ едно нагледъ зачатъчно сърдце. По-висшитѣ иматъ и зачатъчни

бъли дробове и дихателни органи за обменяване на кислорода. Крачка слѣдъ крачка животѣ организми се съвършенствуватъ и нужнитѣ имъ органи се развиватъ въ по сложни и по съвършени.

Сѣмейството на червитѣ се явява най-ниския прѣдставителъ на обширния родъ коленчести. Подиръ тѣхъ идатъ тѣй нарѣченитѣ коловрати твърдѣ дребни по размеръ и после черупеститѣ и твърдокрилитѣ. Тази група включава рацитѣ, брѣмбаритѣ, комара и др. Много учени автори прѣдполагатъ, че насѣкомитѣ и черупеститѣ иматъ общъ родоначалникъ; нѣкои отъ учителитѣ йоги поддържатъ сжщия възгледъ: а други не търсятъ да разрешаватъ този въпроса, защото го считатъ за несжщественъ, тѣй като тѣ знаятъ, че всичкитѣ организми иматъ общо произхождение. Западнитѣ учени обръщатъ много внимание на външнитѣ дреболии; источнитѣ пъкъ прѣдпочитатъ да търсятъ причинитѣ, които лежатъ по-далечъ отъ външната форма. Въ едно обаче йогитѣ и западнитѣ учени сж съгласни, че насѣкомитѣ сж произлезли отъ едно водно сжщество и че крилетѣ на насѣкомитѣ сж се развили изъ органитѣ, които сж му служили да диша прѣзъ време на краткитѣ му излизания вънъ отъ водата—въ въздуха. По-късно потрѣбността по дълго време да прѣбивава въ въздуха направила зачатжнитѣ органи да се прѣвърнатъ на криле. Това съвсемъ не е по-чудно отъ прѣвърщането гжсеницата въ каквида и после въ насѣкомо. Послѣдния процесъ се явява само въспроизвеждане стадиитѣ, прѣзъ които сж преминавали животѣ организми

прѣзь дългитѣ вѣкове на еволюцията за да се прѣ-
обрнатъ отъ морски животни въ насѣкоми.

Нѣма нужда да описваме чудно сложнитѣ
организми на нѣкои отъ насѣкомитѣ. Чудесата въ
живота на паяцитѣ, почти чловѣческия животъ на
мравитѣ, ума на пчелитѣ и др. т. сж извѣстни на
читателя. Тѣ проявяватъ много съобразителность,
умъ и память, Припомнете си забѣлѣжката на
Дарвина, че мозъка на мравката, макаръ да е не
по гокѣмъ отъ главичката на топлийка е една отъ
най-вълшебнитѣ частици на Миравата материя. И,
може би, да е даже по-чудна отъ мозъка на че-
ловѣка.

Блиско сродни на коленчатитѣ сж моллюскитѣ,
къмъ които сж отнасятъ мидитѣ, скаридитѣ, раци-
тѣ, сепиитѣ, охлювитѣ, морскитѣ скакуни и др. Нѣ-
кои отъ тѣхъ сж защитени съ твърда раковинка,
други иматъ хрущяловидна външна кожа, която
имъ служи за щитъ, а трети сж съвършено голи.
Колкото да е чудно на прѣвъ погледъ, но нѣкои
по-висши форми моллюски иматъ признаци на за-
чатъченъ грабнакъ и науката прѣдполага, че мор-
скитѣ скакуни и подобнитѣ тѣмъ животни иматъ
единъ общъ прадедъ съ грабначнитѣ, висшия видъ
на които (отъ извѣстнитѣ сега на нашата планета)
се явява чловѣка.

Като завършваме тази бесѣда ще напомнимъ,
че ний неизучаваме теорията на еволюцията, тъй
както я разбира съврѣменната наука.

Ний я разглеждаме отъ противоположна глед-
на точка—отъ гледна точка на учението на йогитѣ.

Съвременната наука казва, че разума билъ страниченъ продуктъ, който се явявалъ при развитието на материалнитѣ организми, когато пъкъ учението на йогитѣ твърди, че умъ има включенъ въ всичкитѣ дори и най-нисши организми. Този умъ когато постоянно си пробива пътъ къмъ развитие, прѣдизвиква постепенната еволюция или бавното развитие на организмитѣ въ все по-високи и все по-високи физически форми, по-добрѣ организирани и съ по-повишени функции. Науката учи, че „функциитѣ прѣдшествуватъ организацията“, тъй напр. нисшитѣ организми смилатъ храната си безъ да иматъ стомахъ; послѣдния като се появява вече отговаря на сжществующата потребностъ отъ него. Но учението на йогитѣ отиватъ още по-далечъ, като твърдятъ, че: „ако функциитѣ прѣдшествуватъ организацията, то стомаха се явява вслѣдствие на туй, че организма „желае“ да има пищеварителенъ апаратъ за да върви нагорѣ по-еволюционната стълба. И това желание се явява по-рано отъ започването функционирането на организма. Има „подбуждение“, което иде отъ ума, очакващъ да се развива; живото сжщество осѣща това подбуждение, като смѣтно желание, което съ течение на врѣмето става все по-силно и по-силно. Нѣкои видове съ голѣма готовностъ се поддаватъ на подбуждението и тѣ ставатъ родоначалници на възможнитѣ за тогава по-висши форми и произлизатъ отъ тѣхъ по-висшитѣ организации. „Много званни, но малко избрани“, а затова работата върви бавно отъ поколение въ поколение, защото само нѣкои

отъ многото видове организми могатъ да прѣдаватъ на потомцитѣ си еволюционното подбуждение. Всѣко подбуждение иде отъ ума, който е заключенъ въ оковитѣ на материята, и се стреми да отхвърли покривката, която го обвива и да се снабди съ по-свършени орждия за своето проявяване и изразяване.

Въ това се заключава разликата между „еволюцията“ *на съвременната наука* и „Разкритието“ по учението на йогитѣ. Първата е изцѣло материалистична, въ която ума се счита за страниченъ продуктъ; въ второто пъкъ учение се говори само за една умъ, а материята се явява само като изражение и проявление на ума.

Както говорихме по-горѣ и ще говоримъ по-послѣ редомъ съ еволюцията на физич. тѣла вър^{ва} и еволюцията на „душитѣ“, които тикатъ пър^{ва}та. Тази еволюция на душитѣ е основния принципъ въ учението на йогитѣ; Но прѣди да схванете това послѣдното необходимо е да се опознаете съ еволюцията на физическитѣ тѣла и видове.

Въ слѣдната бесѣда „Пътя къмъ челоуѣка“ ще се говори какъ постепенно се е развивало челоуѣшкото тѣло отъ най-нисшитѣ грабначни форми и е достигнало до сегашното му тъй много свършено състояние.

БЕСЕДА IX-а

ПЪТЪ КЪМЪ ЧЕЛОВЪКА.

Въ послѣдната си беседа ний ви приведохме по послѣдователнитѣ стѣпала отъ началнитѣ най-прости живи организми до сжществата, които блиско приличатъ на грѣбначнитѣ т. е. на най-високия класъ отъ живушитѣ на нашата планета живи сжщества. Въ тази беседа ний пристѣпваме къмъ историята на „Происхождението на чловѣка“ изъ нисшитѣ форми на грѣбначнитѣ.

Обширния класъ „грѣбначни“ животни се отличаватъ отъ безгрѣбначнитѣ по туй, че тѣ иматъ вжтрѣ въ тѣлото си цѣль скелетъ отъ кости, най-важния признакъ, на който скелетъ е грѣбначния стълбъ; когато по-нисшитѣ (безгрѣбначнитѣ) иматъ вънкашенъ скелетъ, образуванъ отъ затвърдена кожа или пѣкъ черупка отъ минерални вещества. Гѣвкавостъта на грѣбнака образува изумителната здравина на структурата на грѣбначнитѣ, съединена съ свойственната имъ лекостъ въ движенията, което ги прави способни къмъ бързо развитие и прогресъ. Благодарение на жилавостъта и лекостъта си, като прѣслѣдватъ плячката си или избѣгватъ враговетѣ си, тѣ сжщо добрѣ противостоятъ на външния напоръ и на нападенията. Безъ да се гледа на различието въ формитѣ и на външния видъ на прѣдставителѣ на казанитѣ групи грѣбначни, по структурата имъ лесно се разпознава, че всички произлизатъ отъ една форма; всички се явяватъ

само видоизмѣнения на единъ общъ образецъ; различието имъ се дължи на различнитѣ изисквания на самия животъ на животното, проявени въ желанията и потребноститѣ на видоветѣ.

Науката чрѣзъ нѣколко съединителни звена установява свръзка между безгръбначнитѣ и гръбначнитѣ; най-забѣлѣжителното отъ тѣзи звена се явява Ланцетника, сжщество прилично на риба и близко напомняще безгръбначнитѣ. Той нѣма глава, а само едно око. Той е полупрозраченъ и има реснички, съ които вкарва въ тѣлото си водата, съдържаща храната му. Въ него има нѣщо като жабри и гърло, като у нисшитѣ животни; сърдце нѣма и кръвта циркулира въ него посредствомъ свиванията на нѣкои части отъ тѣлото му или нѣкои мехурчета. Строго погледнато той нѣма гръбначна кость, но при все това науката го е причислила къмъ гръбначнитѣ, защото има единъ хрущялъ на мѣстото, гдѣто бива гръбначната кость на по-висшитѣ организми. Този хрущялъ може да се нарече „елементаренъ гръбначенъ хребетъ“. Нервната система на Ланцетника се състои отъ една нишка, която се разширява около устата му и затова тая частъ считатъ като мозъка на животното. *Това сжщество се явява наистина свръзвателно звено между безгръбначнитѣ, отъ които сж се развили и гръбначнитѣ, на които притежава, макаръ и зачатъчно, главнитѣ отличителни признаци: гръбнака и нервната система. То е сжщинска „Свръзвателна халка“.*

Прѣдставителъ на нисшитѣ форми на истинско

гръбначнитѣ се явява грамадниятъ отрядъ на рибитѣ отъ всички видове и степени, които много се различаватъ единъ отъ други. Нѣкои видове риби сж толкова блиски до пълзящитѣ, че може да се причислятъ и къмъ тѣхъ. Други пъкъ видове риби извѣстни подъ названието „двойнодишащи“ иматъ жабри за дишание въ водата и примитивни бѣли дробове, въ видъ на плавателни мехури или резонаторъ за да дишатъ съ него вѣнъ отъ водата. Въ нѣкои риби въ Юж. Америка и Австралия има измѣнения на плавниците и се ползватъ съ тѣхъ като съ краишници за преминаване по сухо отъ единъ виръ или рѣкичка въ други. Нѣкои отъ тѣзи риби сж се прѣселвали тѣй по сухо на грамадни разстения, подгонвани отъ суша или просто отъ чергарски инстинктъ, или пъкъ инстинкта на прѣлетнитѣ птици. Рибитѣ Угри дълго време оставатъ водата и ходятъ по земята, защото дишатъ съ помощта на едно особено измѣнение на жабритѣ. Индийския пълзящъ окулъ приспособилъ жабритѣ си за дишание, а плавниците за пълзение по земята. Тѣй безъ да излизатъ изъ класъ на рибитѣ виждаме, че сж явили тѣй да се каже сухопѣтни сжщества, които прѣдставляватъ нѣщо като съединително звено. Но между рибитѣ и пълзящитѣ има много и сжщински звена. Безъ да се спускаме да разглеждаме много такива причудливи форми, звена, между тѣзи два класа, да разгледаме историята на водната жаба; главока ѝ има жабри, нѣма краишници, ползува се съ опашката си при плаването, както рибата съ плавниците си, храни

се съ растения и т. н. Като прѣмине прѣзъ нѣколко интересни стадии главока достига стадията жаба съ опашка; по-после скрива си и опашката и става пълна зрѣла жаба безъ опашка, съ четири лапи, съ ципи между прѣститѣ за плаване и се храни съ животна храна. Жабата е амфибия т. е. може да живее и въ водата и на сушата, но при все това е принудена да излиза на повърхността на водата за да напълня дробоветѣ си съ въздухъ. Нѣкои амфибии иматъ и жабри и дробове даже въ зрѣлата си възраст; но висшитѣ живуци въ водата грѣбначни дишатъ съ дробове развити изъ плавателния мехуръ на рибитѣ, който пъкъ на свой редъ се е развилъ отъ примитивното гърло на по-долнитѣ организми. Има риби и съ топла кръвь; кита не е риба, а живуще въ водата млѣкопитающе, ражда малкитѣ си и ги кърми изъ гърдитѣ си.

И тъй ясно е, че между прѣселницитѣ по сухо-риби пълзейки по земята и нисшитѣ форми на пълзящитѣ, разликата е само въ една малка крачка. Земноводнта жаба илюстрира процеса на еволюцията, който се е извършилъ между двата рода; историята на живота пъкъ на една само жаба ни възпроизвежда хилядалѣтната еволюция на прѣминаването отъ едина видъ въ другия. Помнете, че ембрионалниятъ животъ на всички живи същества прѣминава прѣзъ сжщитѣ стадии на еволюцията, прѣзъ които сж прѣминавали видоветѣ — това е върно не само за жабата, но и за человѣка.

Нѣма защо дълго да се спираме да разгледаме съврѣменнитѣ пълзящи змии, гущери, кроко-

дили, костенурки и пр. едни отъ които нѣматъ краищници, а други ги иматъ твърдѣ деятелни. Всички сж изродени потомци на мощнитѣ рептили, на онѣзи геологически периоди, когато земята е била населена съ гигантски земноводни чудовища. Срѣдъ гжстата раситителностъ на тази доисторическа епоха, обкржжени отъ най-благоприятни условия, тѣзи чудовищни животни живѣли и процѣфтѣвали и ископаванитѣ имъ скелети свидѣтелствуватъ, какъ сж се израждали потомцитѣ имъ при по-малкото благоприятни условия за живота и когато се развили други, по-пригодени за измѣнитѣ се условия на живота живи сжщества.

После се явяватъ птицитѣ. Тѣ сж произлѣзли отъ пълзящитѣ. Тѣй учи источното учение, тѣй доказва и западната наука. Най-напрѣдъ прѣдполагали, че птицитѣ сж произлѣзли отъ крилатитѣ рептили на първитѣ дни на земята, но после го опровергали.

Линията на възкачването отъ влечугитѣ до птицитѣ върви по пълзящитѣ по земята. Между тѣзи два рода — и птици, има твърдѣ много анатомично и физиологично родство и връзка, но отъ врѣмето на тѣхното расклонение сж се изминали много хиляди вѣкове и сж станали много промѣни въ тѣхъ. Луспитѣ на пълзящитѣ и перушината на птицитѣ сж само измѣнения на прѣдишната външна кожа, сжщо както и козината, ноктитѣ и копитата на всичкитѣ животни. Такова е происхождението даже и на зжбитѣ; колкото и чудно да ни се вижда сега, всички зжби сж се изработили съ течение на

врѣмето отъ кожата. Какво изумително поле за размишление ни прѣдставлява тази постепенна еволюция — отъ ципестата външна покривка на нисшитѣ живи форми до прѣкраснитѣ пера, човки и нокти на птицитѣ!...

Появяването на крилѣ имало грамадно значение за прогреса на организмитѣ. Влѣчугитѣ били принудени да живѣятъ на ограничено пространство земя, когато птицитѣ могатъ да правятъ голѣми прѣлѣтявания по цѣлата земя. А пжтешедствието есѣкога развива способността къмъ наблюдението паметта и възпитава зрението слуха и пр. и пр. Освѣнъ това хвърчащето същество е принудено въ по-голѣмъ размѣръ да упражнява развиващитѣ се у него „мислителни“ способности. Така птицитѣ по силата на необходимостта развивали повече мислителния си апаратъ и въ резултатъ виждаме у много птици примѣси на разумно мисление, което не може да се счита за простъ инстинктъ. Натуралиститѣ за най-умна отъ птицитѣ считатъ враната и който нѣкога е наблюдавалъ и изучавалъ психологията на тѣзи птици ще се съгласи, че е вѣренъ този възгледъ. Доказано е, че вранитѣ умѣятъ да събиратъ нѣколко числа и въ други отношения проявяватъ почти чово̀вческа съобразителностъ.

Слѣдующата надъ птицитѣ степенъ сж млѣкопитающитѣ — най-висшата степенъ животни форми на земния шаръ. Прѣди обаче да прѣстжпимъ къмъ разглеждането имъ, ще хвърлимъ на бързо погледъ върху „сѣединителнитѣ брѣнки“, между птицитѣ и млѣкопитающитѣ. Най-долнитѣ видове млѣкопита-

ющи много напомнятъ птицитѣ. Много отъ тѣхъ нѣматъ зѣби; други пъкъ иматъ сѣщото примитивно устройство на пищепровода, отъ гдѣто и произлиза названието имъ еднопроходни. Тѣзи еднопроходни могатъ да бждатъ назовани полуптици, полумлѣкопитаючи; най-характерния имъ прѣдставитель е паткокльвката, за когото старитѣ натуралисти рѣшили, че е „Капризъ на природата“. А паткокльвката съвсемъ не е капризъ на природата, а „сѣдинително звено“ между двата най-крупни отдѣла живи сѣщества. Който я вижда за пръвъ пжтъ, остава очуденъ; тя прилича на бобръ, съ мегка козина, а има плоска рогова клѣвка, като патката; снася всѣкога по двѣ яйца и ги поставя въ подземно гнѣздо. Яйцата ѝ сж сѣщо като на птицитѣ се бѣлткъ и протоплазмата, изъ която се образува зародиша. Слѣдъ излупване малкитѣ се хранятъ отъ единъ видъ млѣко, което исмукуватъ отъ едни млѣчни жлези на материнското тѣло, които замѣстватъ отсѣтствующитѣ цицки. Млѣчните жлѣзи на майката се явяватъ елементарни гжрди и цицки.

Паткокльвкитѣ се намиратъ въ Австралия, гдѣто се срѣщатъ много „Сѣдинителни звена“, и сж можали да прѣживяватъ до сега. Въ другитѣ части на земното кълбо постепенно сж изчезвали, смѣнявани и истласквани отъ по-свѣршеннитѣ форми. Дарвинъ нарича тѣзи прѣживели форми—„живи ископаеми“. Пакъ въ Австралия живее ежовия мравоедъ нареченъ Ехидна, който снася по едно яйце, износва и излупва го въ една торбичка-гънка въ кожата сж и, като се излупи малкото, храни

го съ млѣко като паткокльвката. Тѣзи двѣ животни отнасятъ къмъ еднопроходнитѣ.

На по-горна степенъ отъ еднопроходнитѣ въ развитието на живота на млѣкопитающитѣ стоятъ двуутробкитѣ или торбеститѣ млѣкопитающи, най-извѣстни отъ които сж Кенгурото и Опосума. Характерната черта у тѣзи животни е, че раждатъ живи но съвършено слаби и недоразвити малкитѣ си, поставятъ ги въ торбитѣ, които иматъ подъ ко-рема си и ги хранятъ, носятъ и пазятъ тамъ до като пораснатъ, засилятъ и станатъ способни сами да се грижатъ за себе си. Намиратъ ископаеми остатки отъ двуутробки, отъ които се вижда, че въ миналото тѣзи животни сж били едри — като слонове.

У по-високитѣ форми млѣкопитающи малкитѣ се раждатъ съвършено сформирани; тѣ прѣзъ утробния си животъ получаватъ храната си отъ тѣлото на майката, съ което сж свързани съ плацентата. Плаценторнитѣ млѣкопитающи сж били и сж най-добрѣ приспособени за прѣживявание и развитие, тѣй като тѣхнитѣ малки сж хранени прѣзъ утробния животъ и грижитѣ за тѣхъ слѣдъ раждането имъ сж били по-добри въ всѣко отношение и направление. Това заедно съ другитѣ причини поставило плацентнитѣ на „Царската Линия“, отъ която се е развилъ и человекъ.

Науката признава слѣднитѣ семѣйства: „Плацентни“ млѣкопитающи, всѣко отъ които си има своитѣ особености:

Беззжитѣ, като ленивоходеца, мравоеда, щитоносеца и др. които сж блиско до еднопроходнитѣ.

Сиреновитѣ, — тъй ги казватъ по приликата имъ съ Митическитѣ сирени: тѣ по-външния си видъ напомнятъ рибитѣ, но иматъ прѣдни краищни лапи и въ рудиментаренъ видъ задни: къмъ тѣхъ отнасятъ морскитѣ крави, ламантипитѣ, дюгонитѣ и др. т.

Китоветѣ: китъ, морска свиня, делфинъ и пр. съвършено прилични на риби по вънкашния си видъ и тѣлосложението си; раждатъ живи малкитѣ си и майкитѣ имъ ги кърмятъ съ млѣко.

Копитнитѣ, въ които има многообразни видове: конски, свински, еленски, кравешки, овчи, тапири, носорози, хипопотами и пр. и пр.

Хоботнитѣ — прѣдставители на това семѣйство въ наше врѣме сж останали само слоноветѣ.

Мѣсояднитѣ иматъ прѣдставители на многочисленни семѣйства и видове въ наше врѣме: вълци, мечки, лисици, тигри, лъвоове, леопарди и пр.

Гризачи: заякъ, бобръ, бѣлка, мишка и пр.

Насѣкомоядни: къртъ, ежъ и др.

Ржкокрилитѣ: къмъ които се отнасятъ прилѣпитѣ — прѣдставляющи отъ себе си високо развити животни.

Лемуритѣ — названието на които произлиза отъ латинската дума означающа „призракъ“; тъй ги наричатъ, защото обикновенно скитатъ нощя. Лемуритѣ приличатъ на маймунитѣ, но сж съ дълга пухеста опашка и остри, като на лисицитѣ муцуни. Тѣ сж, като малки лисички, съ крака и ржцѣ както маймунитѣ. Нѣкои натуралисти ги пречисляватъ къмъ семѣството на маймунитѣ, защото били „Четверорржки“; други пъкъ намиратъ у тѣхъ още по-

блиско родство съ торбеститѣ, гризачитѣ и насѣкомояднитѣ. Изобщо тѣзи животни иматъ причудлива организация на тѣлото и твърдѣ лесно могатъ да послужатъ като съединителни звена между другитѣ форми. Единъ видъ отъ лемуритѣ—извѣстенъ подъ името „Хвърковатъ лемуръ“ много прилича на бѣлката, но има ципи между краишницитѣ си, които му помагатъ да прави голѣми скачки въ въздуха, тази разновидность на лемуритѣ, като че ли се явява съединително звено между насѣкомояднитѣ и приматитѣ.

Приматитѣ сж голѣмото семѣйство, което включва въ себе си разнообразнитѣ видове маймуни: Павианитѣ, челоуѣкообразнитѣ маймуни като гибона, горилата, шимпанзето, урангутана и др. всичкитѣ иматъ голѣми челюсти, малки мозаки и прѣгърбено тѣло. Къмъ това семѣйство отнасятъ и челоуѣка, съ неговия голѣмъ мозъкъ и право поставено тѣло, при което челоуѣческитѣ раси се различаватъ по формата на черепа, по цвѣта на кожата, качеството на космитѣ и пр.

Като разглежда физическото произхождение на челоуѣка отъ нисшитѣ форми начиная отъ монерата, до настоящето му положение въ еволюционната стълба, читателя е поразенъ отъ непрѣкъснатото отиване все напредъ и нагорѣ и постепенно развитие и разцвѣтъ на живитѣ форми.

Макаръ много отъ съединителнитѣ звена да липсватъ благодарение изчезването на организмитѣ, които съставляватъ тази връзка, все пакъ и въ тѣзи форми, които сжществуватъ още и сега, нами-

раме достатъчно доказателства за непрѣкъснатостта на еволюцията за да бжде удовлетворенъ изпитателния изслѣдователъ. Фактитѣ само въ ембриологията даже даватъ достатъчно доказателства за произхождението на чловѣка отъ по-нисшитѣ форми. Всѣки човѣкъ до раждането си, за нѣколко месѣца прѣминава всичкитѣ стадии на развитието, като се начене отъ едната клетчица до пълно сформерувания новороденъ младенецъ.

Ембриологията учи, че яйцата, изъ които се развиватъ всички животни организми, (колкото и да сж разнообразни формитѣ, които се очакватъ да се развиватъ отъ тѣхъ) сж все еднакви, до колкото микроскопичното изслѣдвание ни показва. Това сходство се запазва даже и тогава, когато ембриона на висшитѣ организми започне да проявява признацитѣ на бждащата си форма. Нѣмския ученъ фонъ Байеръ прѣвъ забѣлѣзалъ този твърдѣ важенъ фактъ и говори за откритието си тъй: „Бѣхъ спиртосалъ два малки зародиша, названията на които забравихъ да отбѣлѣжа на всѣки единъ по отдѣлно и сега не мога да опрѣдѣля къмъ кой класъ се отнасяха тѣ. Тѣ могвтъ да сж гущерски, или птичи, или на млѣкопитающи; толкова много сходенъ е способа на образуването главитѣ и труповетѣ на тѣзи животни. Наистина у тѣзи зародиши още нѣма развити краищници, но даже и да ги имаше, то въ ранната стадия по тѣхъ ний нищо не би могли да узнаемъ, тъй като краката на гущеритѣ и млѣкопитающитѣ, краката и лапитѣ на птицитѣ

и даже ржцѣтъ и краката на челоуѣка — всички възникватъ изъ една и сжща основна форма“.

Професоръ Клодъ казва: „Ембрионитѣ на всички живи сжщества, прѣзъ течението на тѣхното развитие, прѣминаватъ съкратено всички промѣни, прѣзъ които сж прѣминали формитѣ на прадѣдитѣ имъ въ тѣхното въскачване по стжлбата отъ попростия къмъ по-сложния организмъ; висшитѣ структури прѣминаватъ прѣзъ сжщитѣ стадии, прѣзъ които минаватъ и нисшитѣ включително до пункта, отъ който се започва различаванието на формитѣ имъ; но пакъ никога не става въ детайли тази форма, която сж прѣдставлявали въ миналото врѣме. Тѣй напримѣръ: зародиша на челоуѣка отначало има отъ двѣтъ страни на шията си жабренни разрѣзи като рибата. Отъ тукъ произлиза и ципата, прилична на тази, която замѣнява жабритѣ въ развитието на птицитѣ и влечугитѣ; сърдцето отъ начало прѣдставлява просто пулсиращо мѣхурче, както туй на червеитѣ; грѣбначния стълбъ се свършва съ подвижна опашка; голѣмия прѣстъ отдѣленъ и противопоставенъ като голѣмия прѣстъ на ржката или краката на маймуната; тѣлото три мѣсеца прѣди раждането е цѣло покрито съ косми освенъ по дланитѣ на ржцѣтъ и стжпалата на краката. При раждането главата сравнително бива по-голема, а ржцѣтъ и краката по-дълги. Носа обикновенно бива посплеснатъ; само послѣднитѣ двѣ черти, като не говоримъ за другитѣ, правятъ новородения човѣкъ явно приличенъ на маймуната. Такъвъ е пжтя по който се развива челоуѣка; едно

органически образувано яйце — зародишъ — всичко на всичко голѣмо $\frac{1}{10}$ отъ милиметра, — това дребно зародишче — за нѣколко седмици завършва резултатитѣ на милиони години и показва прѣдъ насъ цѣлата история на своето развитие отъ рибообразнитѣ и влечугитѣ, прѣзъ четвереногото космато животно съ опашка. Онова, което въ человѣка е индивидуално или особено у наслѣденитѣ му физически и ментални свойства, се развива слѣдъ раждането му постепенно.

Ето ви въ кратце западната теория за еволюцията — физическото развитие на формитѣ до человѣка включително. Ний я приведохме дотолкова подробно, до колкото въ стегнато изложение е възможно да се прѣдаде. Ний искаме да докажемъ на западния умъ, съ привичнитѣ му методи, че западната наука потвърждава древното учение на йогитѣ по развитието на живитѣ форми отъ монерата до человѣка. Источнитѣ учители не се стремятъ да докажатъ на свойтѣ ученици, които като сѣдятъ въ краката на учителя си, приематъ за истина всичко, на което той ги учи и което дохожда до тѣхъ изъ дълбочината на отдавна прѣминалитѣ вѣкове. Но такъвъ методъ е непригоденъ за западния ученикъ; на послѣдния трѣбва да се доказва съ осезателни факти и примѣри: него не е възможно да убѣдишъ съ едно точно и тънко интелектуално разсуждение. Источния ученикъ чака да му разкажатъ, а западния иска да му докажатъ. Съ това се обуславятъ расовитѣ различия въ методитѣ на прѣподаването знанията. Ний разбира-

ме този фактът и затова събирахме доказателства изъ книгитѣ на западната наука, за да ви докажемъ отъ западна гледна точка разумността на доктрината за физическото развитие на формитѣ, на което йогитѣ-гуро въ отдавна прѣминалитѣ вѣкове учили свойтѣ ученици. Значи ний сега изложихме прѣдъ васъ источнитѣ учения, и разумността на идеитѣ имъ е потвърдена съ удостовѣрение на западната наука.

Западната наука върши грамадна работа съ събирането на фактитѣ за да поддържа новооткрытата си теория за еволюцията, съ способности не извѣстни на Источнитѣ учители, които търсятъ принципитѣ по пътя на умственното съсредоточение— по скоро вжтрѣ въ себе си отъ колкото въ външния свѣтъ. Но, като доказва съ физически факти умственнитѣ концепции на источнитѣ учени, западната наука е пропуснала най жизнения пунктъ на дадения въпросъ. По причина на нейнитѣ материалистични тенденции, ней не се удало да открие менталната причина на физическото развитие. Дѣйствително Ламаркъ, който въ сжщностъ прѣди Дарвина открилъ на западъ еволюцията, училъ, че реалната сила, която се явява двигателъ на движението все напрѣдъ и напрѣдъ, е *желанието и менталната ненаситна жажда*. Но съврѣменницитѣ му се смѣбели тогава надъ идеитѣ и множеството сегашни послѣдователи на идеята за еволюцията сжщо не ги считатъ за сериозни. И при все това, той билъ по-близко до истината отколкото Дарвинъ или кой да е другъ отъ западнитѣ еволюционисти.

И времето ще покаже, че науката прогледнала тогава чръзъ неговия гений, и той самъ е пръсналъ истинска свѣтлина върху този въпросъ.

За да се види ясно различието между Дарвиновата школа и ученията на йогитѣ, да разгледаме на какви причини западнитѣ еволюционисти отдаватъ факта на еволюцията, т. е. какъ си обясняватъ този фактъ. Ще бждемъ кратки.

Дарвиниститѣ за обясняване причината за происхождението казватъ: „Нѣма два индивидуума, принадлежащи къмъ единъ и сщщъ видъ, да се съвършено прилични единъ на другъ“ и „всѣкой отъ тѣхъ има стремление да се измѣни“. Този е очевиденъ фактъ и твърдѣ върно е взетъ за база —исходна точка — при обяснението измѣнението на видоветѣ. Слѣдующитѣ аргументи потвърждаватъ, че настѣпалитѣ измѣнения се прѣдаватъ и после се стремятъ да докажатъ разумността на постепенната еволюция на видоветѣ. Другата крачка къмъ аргументацията е: „Человѣкъ създава нови породи по пжтя на възпитание, кръстосвания и др. т. сщщо тѣй и природата по сщщитѣ пжтища и способности за много по-продължително време достига сщщитѣ резултати“. Това сщщо е основателно, макаръ и да се забелѣзва тенденцията да се олицетвори природата и да се надари и тя съ умъ порано, отъ колкото по мнѣнието на еволюционната школа този умъ се е появилъ.

Но най-добрѣ ще бжде да се прѣведатъ думитѣ на самия Дарвинъ. Той казва: „Ако человѣка може да достигне и безъ съмнение е достигналъ

голъми резултати по пжтя на методическия и съзнателенъ способъ — подбора, то защо да не може да го направи природара съ естествения подборъ? Человѣкъ може да дѣйствува само на външнитѣ и видимитѣ качества, когато пъкъ природата, не се грижи за вънкашността освѣнъ до толкова, до колкото тя ще може да бжде полезна за дадено същество. Природата може да въздѣйствува на кой до е вжтрѣшенъ органъ, на кое да е различие въ строежа и на цѣлия механизъмъ на живота. Человѣка прави подборъ само за свое лично благо, а природата само за благо на туй същество, надъ което работи. Всѣко новополучено качество си намира примѣнение, както това се подразбира отъ самия фактъ на подбора. Человѣка държи животни отъ различни климати въ една страна; той рѣдко дава възможность на всѣко свойство на даденъ видъ да се прояви отдѣлно и самостоятелно; той храни гжлабитѣ и тѣзи съ дългитѣ и тѣзи съ къситѣ човки съ една и сжща храна; съ никакъвъ способъ той не примѣнява четвероногото съ дългъ грабнакъ или съ дълги крака по нѣкакъвъ особенъ начинъ; овцата съ дълга вълна и съ къса вълна държи въ единъ и сжщъ климатъ. Той не позволява на най-силнитѣ самци да се борятъ заради самкитѣ. Той не подвѣргва на сурово унищожение всички по-слаби животни, но съответственно годишното врѣме, той до колкото му е въ властта, запазва всички екземпляри, отъ развѣденитѣ отъ него породи. Своя подборъ човѣка често начева отъ нѣкаква си получудовищна форма или,

поне отъ нѣкакво видоизмѣнение, достатъчно релефно за да се спратъ очитѣ на него или за да бжде изключително полезно на челоуѣка. Подъ дѣйствието пѣкъ на природата най-слабитѣ различия въ тѣлосложението или състоянието му могатъ да натегнатъ въ борбата за животъ и по такъвъ начинъ да се запазятъ. Колко прѣходящи сж желанията и усилията на челоуѣка! Колко е кратко неговото врѣме! И като е тѣй, колко ничтожни ще да сж достиганитѣ отъ него резултати въ сравнение съ тѣзи, които природата гони прѣзъ течението на цѣли геологически периоди! Може ли въ такъвъ случай да се чудимъ, че произведенията на природата сж много по-истенски по свойствата отколкото челоуѣческитѣ произведения; че тѣ много по-добрѣ ще се приспособяватъ къмъ най-сложнитѣ условия на живота и ще носятъ на себе си отпечатъкъ на много по-искусно майсторство!

Дарвиновата теория за прѣживяването на най-добрѣ приспособеното се наченва съ утвърдяването на този фактъ, че числото на прѣживѣлитѣ организми е твърдѣ незначително въ сравнение съ роденитѣ организми. Да приведемъ собственитѣ муди: „Нѣма искючение въ правилото, че всѣко срганическо сжществување естествено се размножава съ такава страшна бързина, че ако не бжде разрушено, то скоро земята би се прѣпълнила съ потомството само на една двойка. Даже бавно размножавашето се челоуѣчество удвоява количество си съ двадесетъ и петъ години и при такова размножение въ по-малко отъ хиляда години не ще

има на земята мѣсто за потомцитѣ на съвременнитѣ намѣ човѣци“. Хайвера само на една риба отъ рода на трескитѣ има 8—9 милиона яйца и, ако всички яйца се излюпѣха и всички рибки останѣха живи, то скоро морето би се прѣобърнало на сплошна маса трески. Обикновенната домашна муха, както казватъ, произвежда въ единъ сезонъ до 20,000,000 потомци и такива примѣри има много!

Резултата отъ всичко това е ясенъ. Трѣбвало е да се яви борба за сществуване, която обусловява съ себе си прѣживѣванието на най-добрѣ приспособеното. Слабитѣ се унищожаватъ отъ силнитѣ; по-сржчнитѣ испрѣварватъ по-бавнитѣ. Индивидуалнитѣ форми или видове, по-добрѣ приспособени къмъ окръжаващата ги среда и обстановка и по-добрѣ въоръжени за борба съ физическо или умствено оръжие, прѣживѣватъ по-слабо въоръженитѣ или по-слабо приспособенитѣ къмъ обстановката. Тѣзи животни, които развиватъ нѣкое измѣнение въ своето строение даващи имъ макаръ и слаби прѣимущества прѣдъ другитѣ, естествено иматъ повече шансове да прѣживеятъ. Късо казано, това е то, което еволюциониститѣ наричатъ „прѣживяване на най-добрѣ приспособеното“.

Въ борбата за сществуванието споредъ Дарвина важни фактори се оказватъ окраската—мимикрията. Грантъ-Алленъ въ труда си за Дарвина, говори относително това и за естественния подборъ слѣдующето; „Въ пустинята въ нейната монотонна пѣсъчна окраска, черното или бѣлото насѣкомо още повече отъ червеното или синьото рискува вед-

нага да бжде открито и унищожено отъ естественитѣ си врагова — гущеритѣ и птицитѣ. Всѣко сивичко или желтиникаво обаче насѣкомо ще има много по-голѣмъ шансъ да не бжде забѣлѣзано до тогава поне, до когато сжществуватъ по-забѣлѣжими индивиди отъ негова класъ, съ които ще могатъ да се хранятъ гущеритѣ и птицитѣ. Отъ тукъ излиза заключението, че въ твърдѣ късо врѣме въ пустинята биха изчезнали всички други освенъ само желтитѣ насѣкоми; а измежду тѣхъ птицитѣ би унищожавали тѣзи, които сж по-забѣлѣжими между пѣсацитѣ съ недотамъ еднакъв си съ пѣсака цвѣтъ. И тѣй съ течение на врѣмето биха прѣживѣли само тия екземпляри, които по цвѣта си не се отличаватъ отъ околнитѣ пѣсаци и тѣ биха се размножили до толкова, че пустинитѣ биха се изпълнили само съ тѣхнитѣ потомци.

Професоръ Клодъ, като отбѣлѣзва този фактъ прибавя: „Тѣй се обясняватъ: смуглия цвѣтъ на поедритѣ животни населяющи пустинитѣ, дългитѣ петна на тигъра, напомнящи вертикалнитѣ клоне на бамбука, които ги скриватъ, като дебне жертвата си; ярката зелена окраска на тропическитѣ птици; приличнитѣ на листата по формата си и по цвѣта си насѣкоми и сухитѣ, като пржчки гжсеници. Живущитѣ по дърветата жабички, прилични на гледъ и по цвѣтъ на кората на дървото; лѣтното оперяване на птицитѣ, което сжотвѣтствува на покрититѣ съ мжхъ камани, върху които тѣ стоятъ; тъмночерната окраска на нощнитѣ звѣрове; сивосинята прозрачностъ на животнитѣ живущи на морската по-

врѣхностъ и раскошнитѣ цвѣтове на рибитѣ, които плаватъ всредъ кораловитѣ рифове“.

Всичко горѣказано не противоречи на философията на йогитѣ, макаръ и послѣдната да гледа на тѣзи факти, като на второстепенни причини за измѣнението на прѣживяванието. Источнитѣ учения говорятъ, че причината, която заставлява видоветѣ да приематъ цвѣта и формата на обкрѣжаващата ги обстановка е *тѣхното желание*, при което, разбира се, желанието не се съзнава въ отдѣлнитѣ индивидууми. Менталното влияние, което служи за сѣщинска причина на явлението мимикрия, както учатъ йогитѣ, съвсемъ се испуска изъ прѣдъ видъ отъ западнитѣ еволюционисти, които въобще сѣ склонни да разглеждатъ ума като нѣкакъвъ страниченъ продуктъ на материята. А йогитѣ напротивъ, разглеждатъ материята като продуктъ на ума. Впрочемъ, колкото се касае до прѣживяванието на най-добрѣ приспособеното, конфликтъ не възниква. Най-много желающитѣ да получатъ желта пѣсачна краска насѣкоми я получили и станали по защитени, а по-малко желающитѣ я тѣхни братя били подхвърлени на истрѣбление. Западния ученъ гледа и обяснява външното явление, но не гледа на скриващата се задъ него причина, която раскриватъ источнитѣ мждреци.

Доктрината за „Половия подборъ“ се явява друго ръководящо правило за Дарвиниститѣ. На кратко тя може да се охарактеризира като теория, съгласно която въ сѣперничеството си и въ борбата на самцитѣ за самки, най-силнитѣ отъ сам-

цитѣ излизатъ побѣдители и по такъвъ начинъ именно тѣхнитѣ особенни качества, се прѣдаватъ на потомството. Къмъ сжщата линия се отнася влечението, прѣдизвиквано отъ ярката окраска на перата у мжжкитѣ птици; то имъ дава прѣимущество въ очитѣ на женскитѣ и по този начинъ въ потомството имъ естествено се повтарятъ яркитѣ цвѣтове.

И тъй, ето ви кратко очертание на физическата еволюция на челоуѣка, споредъ разбиранията на западната наука сравнена съ учението на йогитѣ. Нека ученика самъ си сжпостави двѣтѣ идеи и ги приведе въ хармония и съгласуване. Трѣбва обаче да се помни, че Дарвинъ не говори, че челоуѣка е произлизалъ отъ шебецитѣ или отъ маймунитѣ, каквито сега ги знаемъ. Споредъ учението на западнитѣ послѣдователи на еволюцията маймунитѣ и висшитѣ форми на шебецитѣ произлизатъ отъ нѣкакъвъ общъ прадѣдъ, който е билъ прадѣдъ сжщо и на челоуѣка. Съ други думи казано, челоуѣка и маймунитѣ се явяватъ различни клонове, прѣди много вѣкове възникнали отъ единъ и сжщъ стволъ. Безъ съмнение отъ този стволъ сж били изникнали и други клонове, други форми, но тѣ не сж се запазили, като по-малко приспособени къмъ окръжаващата ги обстановка. Маймунитѣ били добрѣ приспособени за тѣхната обстановка, а челоуѣка въ неговата. По-слабитѣ клончета загинали.

Трѣбва да се помни, че най-дивитѣ отъ сега извѣстнитѣ ни човѣшки раси толкова силно се отличаватъ отъ висшитѣ челоуѣчески типове — аме-

риканцитѣ и европейцитѣ и индуситѣ, колкото и отъ висшитѣ породи маймуни. Дѣйствително струва ти се, че висшата маймуна много по-лесно би се прѣвърнала въ бушменъ, хотентотъ или въ австралийски туземецъ, отъ колкото послѣдния да може да стане Емерсонъ, Шекспиръ или Индийски мждрецъ. Както показва Хекелъ, челоувѣческия мозъкъ по строежа си, сравненъ съ мозъка на шемпанзето има помалко различие отъ колкото мозъка на шемпанзето, сравненъ съ мозъка на лемура. Сжщия този ученъни казва, че въ такавата важна черта на мозъка, като дълбокитѣ мозгови извилини и гънки различieto между високо цивилизования челоувѣкъ и дивака е много по-голѣмо отъ колкото между дивака и челоувѣкоподобната маймуна. Дарвинъ, като описва обитателитѣ на Огнената земя, които отнасятъ къмъ най-нисшия типъ диваци говори; „Самитѣ имъ знаци и изражения сж по-малко понятни за насъ, отъ колкото знацитѣ и израженията на приученото животно. Тѣзи хора не обладаватъ даже инстинкта на животнитѣ, не могатъ да се похвалятъ съ челоувѣчески разумъ или поне съ искусствата, които произтичатъ изъ този разумъ“.

Професоръ Клодъ, като описва първобитния челоувѣкъ, говори: Той безсъмнено е стоялъ пониско, отъ колкото най-ниско стоящитѣ диваци на нашето врѣме, — силно и ловко, двуного сжщество съ изострени органи на чувствата, които и безъ туй сж всѣкога по остри въ дивака вслѣдствие постоянното имъ упражнение, отъ колкото у цивилизования челоувѣкъ (който ги допълня съ знание).

съ силни инстинкти, съ поривисти и неконтролирани емоции, слаба любознателност и току-що възникнала способност да расждата; той е неспособенъ да прѣдвижда утрѣшния день или да разбере вчерашния; живѣе днесъ за днесъ отъ дивитѣ произведения на природата, — облеченъ въ кожи и дървени кори или окалянъ, измазанъ въ глина и подсланящъ се въ дърветата или въ пещеритѣ; той не е знаялъ най-проститѣ искусства освенъ да си прави топори отъ камъкъ, а може би да си пали огънь; суровъ въ своитѣ жизненни потрѣбности съ смжтно осѣщание правото си на животъ и на произведеното отъ труда си, той полека полека е принуденъ отъ общитѣ опасности и отъ стремлението си да прави съюзи съ себе подобнитѣ си, случани най-напрѣдъ.

Такъвъ е билъ първоначалния човѣкъ. Тия, които се интересуватъ отъ въпроса за него, да прочетатъ двата много интересни разкази въ форма на повѣсти отъ двамата извѣстни съврѣмenni писатели. Тѣзи книги сж: 1) „Историята на Аба“ отъ Стенли Ватерлоо и 2) „До Адама“ отъ Джека Лондона. Двѣтѣ тѣзи книги сж фантастически разкази прѣплетени съ научни факти.

А сега въ заключението, прѣди да прѣминемъ къмъ „Духовната еволюция“, която ще бжде темата на слѣдующата ни беседа, ний отново обръщаме вниманието ви на сжщественното различие между ученията на Западъ и Истока. Западнитѣ учени се придържатъ къмъ механическата теория за живота. По тѣхнитѣ разбираия живота дѣйстви-

ва безъ необходимостта за прѣдварителното съществуване на ума и считатъ ума за продуктъ на нѣкоя извѣстна стадия на развитието. Источнитѣ пъкъ учени утвърждаватъ, че *ума се крие въ всѣка стъпка на еволюцията; той лъжи подъ нея и прѣдшествува всѣка работа; ума е причината, а не слѣдствие или продуктъ.* Западнитѣ учени казватъ, че ума билъ породенъ отъ старанието на материята да си създаде сама за себе си по-висши форми. На истокъ пъкъ твърдятъ, че *цѣлия процесъ на еволюцията е прѣдизвиканъ отъ ума, който се стреми, бори се и си пробива пътъ къмъ своето все по-пжлно и по-пжлно изразяване, да се освободи отъ сковалата го материя, която го задържа, и бърбата довежда до развѣртвания и размахвания, които го заставятъ да захвърли и унищожава една подиръ друга покривкитѣ, които сж за него сковаци го материални връзки. Борба за да се освободи заключения духъ, който стои задъ разума.* Споредъ учението на йогитѣ *еволюционното побуждение се явява натискъ отъ скрития духъ, който се стреми да се освободи отъ тѣжко подтиснатитѣ го окови на материята.*

Борбата и страданията на еволюцията, това сж родилнитѣ мжки на духовното освобождение изъ недрата на материята. Като всѣко раждане, то се съпровожда съ болки и страдания, но края оправдава всичко минало. И както жената забравя миналитѣ си мжки, когато радостно гледа на лицето, формата и живота на своя любимъ младенецъ, сжщо тѣй и душата забравя мжкитѣ на ду-

ховното си раждане заради красотата и благородството на това, което въ края на краищата ще се роди изъ нея.

Да изучимъ добръ историята на физическата еволюция, но да се не изгубвама въ нея, защото тя е само прѣдвѣрие въ историята на расцвѣтяването на духа.

Да не прѣзираме и тѣлото на челоуѣка; историята на неговото развитие е история на съграждането храма на духа, който, като възникналъ отъ най-ничтожнитѣ начала, се е повдигналъ до съвременно състояние. Но и това послѣдното е все още само начало; работата ще върви все по-напрѣдъ и по-напрѣдъ по пѣтя отбѣлѣзанъ съ прѣкраснитѣ стихове на Холмса.

„Постройвай си по-раскошни жилища, О, Душа моя! Споредъ туй какъ прѣминаватъ бърже годишнитѣ врѣмена.

Напустни ниското си сводчато минало! Нека всѣки новъ храмъ, по високъ отъ прѣдния, да те закрива отъ небето съ по просторенъ куполъ, до като най-послѣ ти не бждешъ свободна, като захвърлишъ своята отслужела вече черупка на „непокойното жизнено море“.

БЕСЕДА X-a

Метампсихозъ или прѣселение на душитѣ.

Като говорихме вече въ прѣдидущата беседа, безъ да се гледа че учението „Йога“ хвърля ярка свѣтлина на теорията за еволюцията, както я разбиратъ на западъ, цѣлото мировъзрение на западъ сжщественно се различава въ това отношение отъ источнитѣ теории и учения, Споредъ идеята на западъ този процесъ е механически, материаленъ и Ума се явява само като „страниченъ продуктъ“ на теорията въ вървежа на нейната еволюция; споредъ источното пъкъ учение Ума лѣжи въ корена на цѣлата еволюция, съставлява основата ѝ и я прѣдшествува. Погледнато така, по-скоро материята може да се разгледва като страниченъ продуктъ на Ума, отъ колкото обратно.

Источнитѣ учения твърдятъ, че еволюцията се създава отъ напрегнатия умъ, който се бори, стреми се да може все по пжлно и по пжлно да се изрази, като се ползува отъ материята, като отъ материалъ и въ сжщото врѣме всѣкога се стреми да се освободи отъ ограничението и задържащото го влияние на материята. Като резултатъ отъ борбата се явява откриването, което се явява въ това, че една слѣдъ друга отпадатъ покривкитѣ, които лежатъ между разума и реалността и тъй се хвърлятъ и унищожаватъ материалнитѣ окови на духа. Този процесъ се създава отъ натиска на духа надъ ума, вслѣдствие на което пъкъ ума съз-

дава формата и вида на материята. Еволюцията прѣдставлява отъ себе си само процеса на раждането на индивидуализирания духъ изъ лоното на материята, въ което лоното той билъ заключенъ; а страданията и борбата — това сж само явление на духовното износване.

Въ тази и послѣдната беседа, ний ще разглеждаме духовната еволюция, на човѣшката раса т. е. *разкритието на индивидуализирания духъ*; въ миналитѣ беседи ний разглеждахме само физическата еволюция.

Извѣстно ни е, че прѣди духовната еволюция е станала духовна инволюция. Съгласно философията на Йогитѣ въ *началото абсолютното размишлявало за творението и тѣй си образувало мисленния образъ, мисълформата на мировия умъ или мировото начало на ума*.

Това мирово начало на ума е голѣмия океанъ „Субстанция“ на ума, отъ която се появила цѣлата феноменална вселенна или свѣта на явленията. Отъ това мирово начало на ума произлѣзло мировото начало на силата (енергията), а изъ послѣдното — мировото начало на материята.

Мировото начало на ума било свързано съ законитѣ, наложени му отъ мисленната концепция на Абсолюта — космическия законъ на природата. И тѣзи закони били подбудителната причина на великата инволюция. Защото за да стане възможна еволюцията, трѣбвало е да има инволюция. Ний вече обяснихме, че думата „да инволира“ значи да се облече, да се покрие, да се скрие, потули и пр.

Едно нѣщо прѣди да бѣде открито, трѣбва да е било скрито; едно нѣщо трѣбва да бѣде вложено, турено нейде, за да може по-послѣ да бѣде извадено отъ тамъ.

Като слѣдвало наложенитѣ му закони на еволюцията, мировото ментално начало се облѣкло въ мировото енергично начало, а слѣдъ това подчинявайки се все на сжщитѣ закони — послѣдното се облѣкло въ мировото материално начало. Всѣка стадия инволюция или омотавание, си създавала своя покривка, която е трѣбвало да служи за покриването на по-васшето начало; а висшитѣ форми на материалното начало правили обвивки на по-нисшитѣ форми до тогава, до като се появили твърдѣ груби форми материя, много по груби отъ извѣстнитѣ ни сега форми и ний не ги познаваме, защото тѣ вече сж изчезнали въ възходящата еволюция. Все по-ниско и по-ниско слизалъ процеса на инволюцията до като не достигналъ най-ниския пунктъ. Тогава настѣпила кратка пауза, която е прѣдшествовала началото на еволюционното раскрытие.

Слѣдъ туй се започнала великата еволюция. Но като казахме вече възходящето нагорѣ движение се отличавало съ „стремлението къмъ индивидуализация“ т. е. тогасъ, когато инволюционния процесъ се е извършилъ исцѣло по начала, по цѣли принципа като принципи, възходящето движение започнало съ стремление къмъ раздѣляние на индивидуални форми, а сжщо и съ усилието да усъвършенствува тѣзи форми, като строи надъ

тѣхъ все по-хубави и по-висши, до като достигне такава степенъ на съвършенство, че Храма на Духа да стане достоенъ да се заеме отъ челоуѣка—самосъзнающето се изражение на Духа; защото появяването на челоуѣка е била първа стѣпка на еволюцията отъ висшия порядѣкъ — духовната. До него врѣме имало само еволюция на тѣлата, тогава се наченала еволюция и на душитѣ.

Тази еволюция на душитѣ става възможна само при помощта на процеса Метапсихоза, по извѣстенъ подъ общеупотрѣбителния терминъ — Прѣвъплотяване.

Тукъ е необходимо да обърнемъ вниманието ви на въпроса за прѣвъплотяването, тъй като по него съществува голѣма бъркотия въ понятията. Публиката има най-неясно прѣдставление за истинското учение по него; тя мисли, че може челоуѣческитѣ души да се въплотяватъ въ тѣла на кучета или други животни. Мнозина иматъ най-диви разбираня по него; тъй напримѣръ едни мислятъ, че тѣхнитѣ индивидуални души били нѣкога индивидуални души на животни и, като постепенно се развивали, дошли до сегашното си състояние. Това е окарикатуряване, осакатяване на великото учение на йогитѣ, което, надяваме се, ще можемъ да изложимъ въ по-нататъшнитѣ си беседи. Но прѣди всичко ний трѣбва да разгледаме Метапсихоза исцѣло за да ни стане ясна важната роль, която тази идея е изиграла въ областта на челоуѣшкитѣ мисли и вѣрвания.

Макаръ за многома идеята за Метапсихоза

да се види нова и чужда, тя е едно отъ най-старитѣ понятия на чловѣшката раса и въ миналитѣ вѣкове, тя е била общоприето вѣрвание на всички народи вѣрващи по пжтя на цивилизацията. Колкото и чудно да ви се вижда, даже сега въ нашето врѣме по-голѣмата частъ отъ населението на земния шаръ признава и вѣрва въ прѣселението на душитѣ.

Почти всеобщото приемане идеята за прѣвжплотяването въ гжстонаселения истокъ уравнива отрицанието ѝ отъ съврѣмения западъ. Отъ самото начало на Писменната или Митичната история до сега се вижда, че метампсихоза е билъ и е вѣрвание на болшинството отъ по развититѣ хора. Това вѣрвание е лежало въ основата на вѣликолѣпната култура на древния Египетъ; отъ тамъ то е прѣминало въ западния свѣтъ и се е приемало като величайша истина отъ такива учители като Питагора, Емпедокла, Платона, Виргилия и Овидия. „Диалозитѣ“ на Платона сж пълни съ това учение. Индуситѣ всѣкога сж се държали за него. Перситѣ, които сж се учили въ него отъ ученитѣ си маги, го приемали безпрѣкословно. Древнитѣ Друиди и Галскитѣ жреци, както и древнитѣ Германци сжщо вѣрвали въ прѣселението на душитѣ. Слѣди отъ това учение се срещатъ сжщо и въ това, което е останало отъ цивилизацията на Алцектитѣ, Перувианцитѣ и древнитѣ Мексиканци.

Въ Елевзинската Мистериална Гърция, въ Римскитѣ мистерии и въ езотерическитѣ доктрини на Иудейската Каббала сж се излагали истинитѣ на

метампсихоза. Светитѣ Отци на първата Християнска черква, Гностицитѣ, Менахейтѣ и др. секти между първитѣ християни сжщо се придържали до това учение. Съврѣменнитѣ Германски философи и най-първи писатели на Европа се отнасятъ къмъ това учение съ най-голѣмо внимание и уважение, за да не кажемъ, че до извѣстна степенъ го приематъ.

Когато християнството се распространило по цѣла Европа тази идея силно го е украсявала. Черквата безуспешно се е мжчила да я искоренява, но тя се е запазила дълго врѣме въ различнитѣ секти. Идеята за метампсихоза е признавана отъ всички интуитивни души като Парацелзиусъ, Бйоме, Сведенборгъ, Джордано Бруно, Кампанела и др.

Тя е обогатявала умоветѣ и на най-добритѣ Германски философи като Шопенхауера, Лессинга, Хегеля, Лейбница, Хердера и Фехте младия, които сериозно сж я прокарвали. Системитѣ на Конта и Шелинга не сж далечни на тази идея; а Хелмонтъ младия въ труда си „De Revolutione Animate“ излага въ двѣстѣ задачи всичкитѣ доводи, които би могле да бждатъ приведени въ полза на възврѣщанието на душитѣ въ челоуѣческа плжть съгласно учението на евреитѣ. Отъ Английскитѣ мислители — Кембриджкитѣ платоници яростно зачитавали идеята за метампсихоза и съ голѣма ерудиция особено Хенри Моръ; а въ съчиненията на Кудворта и Юма това учение се привежда като най-рационална теория за бесмжртието. Съчинението „Люксъ-Ориенталие“ на Гланвиля прѣдставлява любопитенъ трактатъ за метампсихозата. Тя

е занимавала и умоветъ на Фурие и Леру въ книгата „Многожественността на животитъ на душата“.

А Пецани разработва системата на Римокатолическата черква за идеята на искуплението като главна точка на прѣвжплощението. Е. Д. Йокеръ е написалъ „Превжплощение или изучването на забравената истина“.

Въ края на XIX-й и въ началото на XX-й в. публиката се запозна съ идеята за метампсихоза подъ названието прѣвжплощение или прѣраждане благодарение на обширната литратура, създадена отъ теософическото общество и кловетъ му. Тѣй тази мисълъ се яви като нова за западнитѣ мислители и мнозина сами въ себе си сж намирали потвърждение за правотата ѝ. И наистина за мнозина само едното спомѣнувание на това учение е достатъчно да пробуди въ тѣхъ блѣдни, смѣтни въспоминания за прѣдишни сжществутания и много, необясними тѣмъ до тогава факти; характерни черти, вкусове, склонности, симпатични, антипатични и пр. имъ ставатъ разбрани. Западния свѣтъ се запозналъ съ идеята за новото раждане на душата въ тѣло подъ термина „Прѣвжплощение“, което значи ново влизане въ плжтъ. Думата метампсихозъ по скоро значи прѣминавание на душата отъ едно вмѣстилище въ друго. Учението за метампсихоза, заедно съ спжтника му, учението за духовната причинностъ или Карма, сж най-здравитѣ камъни, заложиени въ основитѣ на философията на Йогитѣ, както е въ цѣлата сжвокупностъ отъ системи на источната философия и мисълъ. До ка-

то човѣкъ не разбере метампсихоза, никога не ще бжде въ състояние да разбере источнитѣ учения; тъй като, въ такъвъ случай, той не ще има ключа. Читателитѣ, които сж зепознати съ Бхавагатъ-Гита, удивителната индуска поема, ще си спомнятъ какъ, като червена нишка идеята за прѣвжплощението е прокарана въ нея. Припомнете си думитѣ на Кришна къмъ Аржума: „Както душата, облечена въ това материално тѣло, прѣминава опитността на дѣтството, юношеството, зрѣлостта и старостта, сжщо тъй въ длъжното врѣле тя ще прѣмини въ друго тѣло, и въ другитѣ вжплощения пакъ ще живѣе, ще дѣйствува и ще изпълнява своето назначение“. — „Тѣзи тѣла, които играятъ ролята на облѣкла на душитѣ, които обитаватъ въ тѣхъ, сж врѣменни нѣща, нѣща на момента — а съвсемъ не сж Реалния човѣкъ. Тѣ загинватъ, както всички врѣменни вѣщи и нека си загинватъ“. Както човѣкъ си съблича старата, износена дрѣха, за да се облече въ нова и хубава, сжщо тъй и жителя на тѣлото, като захвърли своята стара и смъртна покривка, облича се въ нова, свежа, наново приготвена за него обивка. Оржжието не закача Реалния човѣкъ, огъня не го гори, водата не го поврежда, вѣтра не го суши и не го завлича, защото той е неуязвимъ и недостжпенъ за мировитѣ явления; той е постояненъ, вѣченъ, неизмѣненъ и неизмѣнно реаленъ.

Този възгледъ дава на човѣка, който се придържа къмъ него, съвършено ново умствено настрояние. Той не отождествява себе си съ това имен-

но тѣло, въ което попадналъ да поживѣе, нито съ коя да е друга негова обвивка. Той се приучва да гледа на тѣлото, като на дреха, която носи, която му е полезна за извѣстни цѣли, но която съ врѣме ще бжде съблечена, хвърлена и замѣнена съ друга понова, по-хубава и по-добрѣ приспособена за новитѣ цѣли и потрѣбности. Тази идея тѣй дълбоко се е вкоренила въ съзнанието на индуситѣ, че тѣ често казватъ: „тѣлото ми се умори“, „тѣлото ми е гладно“ или: „тѣлото ми е пълно съ енергия“, — а не „азъ това и това и това и това“. И еднажъ достигнато това съзнание дава на човѣка да чувствува сила, безопасностъ и властъ, нѣща неизвѣстни на тогозъ, който гледа на своето тѣло, като на себѣ си. Първата крачка за този, който иска да схване идеята за прѣвъплощението и да пробуди въ съзнанието си увѣренността въ нейната истинностъ, трѣбва да е вкарването въ своето съзнание идеята, че „Азъ“ е нѣщо различно, нѣщо съвършено отдѣлно отъ тѣлото и че „Аза“ се ползува отъ тѣлото като отъ жилище, убѣжище и средство за врѣменно дѣйствование.

Много автори, които пишатъ по метампсихоза, сж привеждали много доказателства и доводи за различността на тази доктрина отъ чисто спекулативна философска или метафизическа гледна точка. Ний допускаме, че такива усилия за рационалистическо обяснение на метампсихоза не сж за прѣнебрѣгване; защото мнозина се убѣждаватъ отъ начало по такъвъ начинъ, но ний съзнаваме, че чловѣкъ трѣбва да почувствува истинността

на тази доктрина въ самия себе си, прѣди дѣйстви-
телно да я повѣрва. Иначе чловѣкъ може да убѣди
себе си въ логическата необходимостъ отъ учението
на метампсихоза, но въ сжщото врѣме, като свие
рамене да си каже: „Кой знай“? и пакъ да подмине.
Но, когато човѣкъ начене да чувствува въ самия
себе си пробуждане на съзнаванието за нѣщо отъ
миналото безъ да говоря за нѣкакви проблѣски отъ
припомнювание или усѣщание, че е запознатъ съ
дадена тема, само тогава започва да вѣрва и да
не се съмнява.

Нѣкои хора иматъ исключителни прѣживѣва-
ния, които можатъ да се обяснятъ само съ хипоте-
зата за метампсихоза. Кой не е испитвалъ съзна-
нието, че той по-рано е чувствувалъ, че е мислилъ
за сжщото нѣкога въ неясното минало? Кой не е
билъ свидѣтель на нови сцѣни, които му сж се стру-
вали твърдѣ стари и като че ги е гледалъ нѣкога?
Кой не е срѣщалъ за пръвъ пжтъ нѣкои лица, при-
сжтствието на които да буди въ памѣтъта му нѣщо
за нѣкое далечно минало! Кого не е обхващало
наврѣменни съзнанието за дълбоката старостъ на
душата му? Кой не е чувалъ нѣкоя музика ужъ за
пръвъ пжтъ и съвършено нова, пкъ да пробужда
въ душата му възпоминание за подобни настрое-
ния, сцѣни, лица, гласове, страни, съпадения съ
обстоятелства и събития, неясно звучащи на стру-
нитѣ на памѣтъта му, когато надъ него се носи ди-
ханието на хармонията? Кой не се е вглеждалъ въ
нѣкоя стара картина или статуя съ смѣтното чув-
ство, че я е виждалъ нѣкога по-рано? Кой не е

прѣживявалъ събития, които да прѣдизвикватъ въ него увѣренността въ това, че тѣ сж просто повторения на нѣкакви били въ неизвѣстно нему минало събития, — значи не нови за него? Кой не е испытвалъ отъ далечъ влиянието на гората, на морето или пустинята тѣй силно и жизнено, че сжщинската му обстановка, като че ли се е потопявала въ относителна нереалностъ? У кого нѣма нѣкои отъ горнитѣ прѣживѣвания?

Писателитѣ, поетитѣ и много други хора, които уповѣстявали разни нѣща изъ свѣта, свидѣлствуватъ за такива нѣща, и почти всѣкой отъ слушащитѣ такива вѣсти, признаватъ въ тѣхъ нѣщо, което като че ли има съотношение съ собственния тѣхенъ животъ. Валтеръ Скотъ разказва въ запискитѣ си: „Азъ не съмъ увѣренъ струва ли да записвамъ, че вчера, въ врѣме на обѣда, упорно ме прѣследваше мисълта, че може да се нарече „Прѣдсжществование“. смѣтното съзнание, че нищо отъ случившето се не е сега казвано за пръвъ пжтъ, а че сжщитѣ теми сж се обсжждали и сжщитѣ лица сж изказвали сжщитѣ мнения за тѣхъ. Това ми чувствуване бѣше тѣй силно, че приличаше на туй, което наричатъ миражъ въ пустинята или на туй, което сж испытва, кога се бълнува“. Въ единъ отъ романитѣ си — „Гюмъ Манерингъ“, сжщия Валтеръ Скотъ, влага въ устата на едно отъ дѣйствующихитѣ лица слѣдующитѣ думи: „Защо нѣкои сѣни пробуждатъ въ насъ мисли, които като че ли принадлежатъ къмъ сънищата, пълни съ неясни въспоминания; такива мисли, каквито фантазията на древнитѣ брамини би

обяснила като възпоминания отъ наши прѣдишни сжществувания? Често се случва като бива човѣкъ въ общество на хора, съ които никога по-рано не се е срещалъ, се чувствува подъ впечатлението на трудно опрѣдѣлено съзнание, че нито обстановката, нито беседующитѣ, нито прѣдмета на беседитѣ не му сж напълно нови; даже нѣщо повече — чувствува, че може прѣдварително да разкаже това, което още не е станало“.

Белвелъ расправя за „Страшния родъ вътрѣшна и духовна память, която често извиква прѣдъ насъ мѣста и лица, които никога по-рано не сме виждали; тази память казва — Платонцитѣ би счели още не огаснало съзнание за прѣдишния имъ животъ“. И по нататъкъ говори: „Колко е чудно, че понѣкога, като гледаме на нѣкои мѣстности, обладава ни чувството, което съединява сцѣната съ нѣкакви си смѣтни и прилични на съневидения образи изъ миналото или пъкъ сж пророчески, понѣкога твърдѣ страшни прѣдвиждания за бждащето“. Всѣки знае таковато чудно и неясно чувство, испытвано въ извѣстни моменти и въ извѣстни мѣстности, на което е невъзможно да се намѣри причината. Ето какво казва По по сжщия прѣдметъ: „Ний ходимъ посредъ сждбинитѣ на нашето земно сжществувание, сжпровождани отъ смѣтната, но никога неизчезваща память за сждбата си въ по-широка смисълъ — сждба отдалечена и неизразимо страшна. Въ младежката ни възраст често ни посещаватъ такива мечтания, и ний никога не ги вземаме за сжнища; ний знаемъ, че това

е паметъ; различието е твърдѣ ясно за да се измамимъ поне въ единъ моментъ; но скептицизма на зрѣлата възраст разсейва тѣзи ни чувства, като илюзии“.

Хомъ разказва единъ интересенъ случай изъ живота му, който твърдѣ заблѣжително е подѣйствувалъ на по-нататъшнитѣ му вѣрвания. Еднажъ като билъ въ Лондонъ и влѣзалъ въ една непознатата нему кжща, отвели го въ една стая да почака хазяина, Ето собственитѣ му думи: „Като се поогледахъ наоколо си изъ стаята, за мое изумление, всичко ми се показва добрѣ познато; като чели азъ познавахъ всички прѣдмети изъ стаята и се питахъ: Каква е тази работа? Азъ никога не съмъ билъ по рано тукъ и при все това познавамъ всичко; и ако наистина познавамъ всичко, то на връвта на оная завѣса трѣбва да има единъ особенъ възелъ. Поразгледахъ връвта и наистина намѣрихъ възела“.

Недавна такъвъ единъ случай ни разказва една стара дама, живѣла нѣкога въ далечния западъ на Съединенитѣ Щати. Еднажъ една партия прѣселници изгубили пжтя въ пустинята въ тази частъ на Америка, гдето тя живѣла и нѣмало вода. Тѣй като даже и на водачи имъ била неизвѣстна тази частъ отъ пустинята, то надѣждата да намѣрятъ вода била твърдѣ малка. Слѣдъ дълги безуспешни търсения единъ отъ пжтницитѣ, комуто мѣстността сжщо била съвсѣмъ неизвѣстна, внезапно се хваналъ за гавата, като лудъ и искрѣщялъ: „Азъ зная, че нататъкъ въ това направле-

ние има единъ кладенецъ“ и тръгналъ съ другаритѣ си нататъкъ. Слѣдъ половинъ часъ намѣрили скрития кладенецъ, за сществуването на който никой отъ тѣхъ не знаялъ. Този човѣкъ послѣ разказвалъ, че и той не знае какъ му хрумнала мисълта, че той по-рано е живѣлъ тукъ и че знаялъ гдѣ точно се намиралъ кладенеца. Стариятъ индеецъ, когото разпитвали за тоя кладенецъ имъ разправялъ, че тази частъ отъ пустинята е добръ известна на племето му, което е скитало въ минали врѣмена изъ нея и прибавилъ, че сществува у тѣхъ легенда отъ твърдѣ старо происхождение, за скрития кладенецъ. Старата, отъ която чухме този разказъ сама го е чувала отъ единъ отъ участниците въ експедицията човѣкъ, който гледалъ на този случай като на „Чудно произшествие“ и, разбира се, никога не чувалъ даже за метампсихозата. Единъ кореспондентъ на Английски вѣстникъ пише слѣдното: „Азъ чувахъ еднажъ единъ много интелегентенъ господинъ, сега покойникъ, че видѣлъ на сѣне единъ градъ, който съвсѣмъ не познавалъ и че впечатлението му отъ него било тѣй силно, че запомнилъ улицитѣ, къщитѣ и общественитѣ заведения тѣй ясно, като че ли дѣйствително е ходилъ и видѣлъ всичко. Слѣдъ нѣколко седмици случайно видѣлъ въ една панорама една гледка и го поразило, че намѣрилъ въ нея града, който видѣлъ на сѣнь; сходството било пълно, само че въ панорамата видѣлъ една черква, която въ сѣня си не видѣлъ. Ступанина на панора-

мата му казалъ, че черквата недавно била построена.

Чарлзъ Диккенсъ спомънува въ своитѣ „Картини изъ Италия“ за прѣживяното отъ него чудно интересно впечатление: „На прѣдната страна стояха мълчаливо една група селски момичета, подпрѣни на парапета на мостчето и гледаха ту на небото, ту въ водата. По далечъ се виждаше дълбокия ровъ, надъ всичко се спускаше сѣнката на настъпающата нощъ. Ако азъ бихъ убилъ на това мѣсто въ нѣкои отъ по-прѣжнитѣ си сществування, струва ми се, не бихъ можалъ да го узная, освѣнъ като почувствувамъ по-силни трѣпки по цѣлото си тѣло; и „Реалното“ възпомѣнение, което ми остана отъ тази минута, тѣй се усили отъ „въображаемото“ възпомѣнение, че надали ще го забравя нѣкога“.

Недавна се запознахъ въ Америка съ двѣ лица, които обладаватъ твърдѣ ясна паметъ за нѣкои случаи въ миналитѣ имъ животи. Едно отъ тѣзи лица, стара дама, даже испытва ужасъ прѣдъ голѣми вмѣстилища на вода, езера и морета: макаръ да се е родила и прѣкарала по-голѣмата частъ отъ живота си въ вжтрѣшността на страната, далечъ отъ езера и морета, тя ясно помни, че нѣкога си била паднала отъ единъ страненъ корабъ, като индийска лодка, потънала и се удавила. Еднажъ въ чикагския музей, гдѣто се намиратъ модели отъ различни плавателни съсъди на първобитнитѣ народи, тя изведнажъ показала лодката отъ която паднала въ водата, споредъ нѣй-

нитѣ въспоменания. Втория случай се отнася до една двойка мжжѣ и жена, които се срѣщнали нѣкога задъ граница, залюбили се и се уженили. И на двамата се струвало, че тѣхния бракъ е по-скоро въстановление на отдавна сжществующа между тѣхъ връска, нежели новъ бракъ. Еднажъ, скоро подиръ свадбата, мжжа съ нѣкакво смущение разказалъ на жена си, че отъ врѣме на врѣме му се явяватъ проблѣски отъ памѣтъта, че прѣгрѣща една жена, лицето на която не може да си спомни, но на шията на която имало една странна огърлица, която добрѣ си спомня и може подробно да опише. Жена му нищо не казала, но щомъ мжжа си излѣзалъ, качила се на чардака, отворила единъ старъ сандѣкъ, въ който се пазили разни старинни вѣщи и, като извадила странната огърлица, донесена отъ дѣда ѝ отъ Индия, гдѣто той на млади години живѣлъ, оствиала я на масата, така че като се върне мжжа ѝ да може да я види. Когато се върналъ той поблѣднѣлъ като платно и изви-калъ: „Господи, та ето тази е тя огърлицата!“

Единъ журналъ отъ Съед. Щати привежда слѣдующата история, случила се съ една жена: „Когато бѣхъ въ Хайделбергъ—Германия, трѣгнахъ съ нѣколко другари да разгледаме развалинитѣ на Хайделбергския замѣкъ. Като се приближавахме до него, азъ почувствахъ, че въ недостъпната частъ на зданаето трѣбва да се намира особенна стая. Дадохъ ми книга и моливъ и азъ направихъ малкъ чертежъ показващъ мѣстото гдѣто трѣбва да се намира тази стая и, когато намѣрихме стая-

та, оказа се, че моя чертежъ билъ направенъ съвършено правилно. Каква непонятна за мене до тогава връзка е имало между това помещение и мене? Сжщото чувство испитахъ и по отношение една книга, която, както чувствувахъ, трѣбва да се намира въ старата библиотека на Хайделбергския университетъ. Азъ не само знаехъ каква книга е тя, но и че на едно мѣсто на полетата на тази книга е написано името на единъ нѣмски професоръ отъ миналитѣ вѣкове. За това си чувствуване расказахъ на единъ отъ другаритѣ си, въ едно прѣдприето прѣтърсване обаче се не намѣри книгата. Но моята увѣренность, че чувствувамъ, правилно растѣше; потърсихме още веднажъ и този пжтъ трудоветѣ ни бѣха възнаградени съ успѣхъ. И дѣйствително въ едно мѣсто отъ полята бѣше написано името, което азъ бѣхъ узнала по такъвъ страненъ начинъ. Въ него врѣме и други факти ме убѣдиха, че моята душа е живѣла нѣкога въ лице, което добръ е познавало стария Хайделбергъ.

Всрѣдъ разнитѣ случаи, описани въ единъ старъ журналъ, намираме слѣдния: единъ човѣкъ разказва за другаря си, който помнѣлъ, че въ прѣдишния си животъ билъ умрѣлъ като малко дѣте въ Индия.

Въ въспомѣнанията си виждалъ около люлката си тъмнокожи слуги, облечени въ бѣли дрѣхи, да размахвить съ вѣтрила надъ него и той чувствувалъ, че умира и, гледайки на тѣзи хора, губелъ съзнание. Нѣкои подробности на този разказъ сж

помогнали да се установи, че дѣйствието е ставало въ Индия.

Всрѣдъ западнитѣ раси сравнително рѣдко се срѣщатъ хора, които малко-много да иматъ свързани възпомѣнания за нѣкой свой миналъ животъ, но въ Индия не е рѣдкость човѣкъ, развитъ духовно, ясно да помни сѣбития и подробности изъ прѣдишнитѣ си въплощения; и пробужданieto на такавато способностъ не прѣдизвика особенъ интересъ срѣдъ окръжаващитѣ го. Както ще видимъ по нататъкъ въ Индия сѣществува движение, отправено къмъ достиганieto на съзнателно превъплотяване и много индуси се приближаватъ по настоящемъ къмъ това състояние. Обикновенно въ Индия възпомѣнанието за прѣдишнитѣ животи се явява даже у твърдѣ много развититѣ хора само по врѣмето на зрѣлата имъ възраст, когато мозъка имъ е достатъчно развитъ, за да може да схване знанието, което лѣжи въ дълбочинитѣ на душата имъ. Въ обикновеннитѣ хора памятьта за прѣдишнитѣ имъ животи лѣжи дълбоко въ тъмнитѣ кѣтове на ума имъ, сѣщо тѣй, както сѣ потулени и многото възпомѣнания за много факти и сѣбития отъ този имъ животъ, които могатъ да излязатъ на яве само, ако нѣкои нови факти, като се явятъ съединителни звена, ги истеглятъ на повърхността.

Относително способността на памѣтъта на настоящия ни животъ, ще прѣведемъ слѣдното мѣсто изъ статията на професоръ В. Найтъ, напечатана въ единъ извѣстенъ английски журналъ: — „Точното

помняние подробноститѣ на миналото е абсолютно невъзможно. Способността да запазваме въ паметта си дреболии изъ миналото, ако и да е относително по силна, но все пакъ е твърдѣ ограничена. Много отъ това което прѣживяваме, ний забравяме скоро слѣдъ изминаването на сѣбитията. И ако ний искаме и можахме да си припомнимъ опититѣ отъ миналия си животъ, то ний трѣбва по рано крачка по крачка да възстановимъ въ паметта си всички сѣбития въ него животъ. Ражданието неминуемо трѣбва да се прѣдшествува отъ прѣгазването прѣзъ рѣката на забравянето; но способността да придобиваме нови опити си остава, при което резултатитѣ, изведени изъ богатството на прѣдишния опитъ, опрѣдѣлятъ свойството и характера на новитѣ прѣживявания.

Друго поразително свидѣтелство въ полза на прѣвъплотяването сж случаетѣ на „Необикновенитѣ дѣца“; случаи които не се поддаватъ на никакво обяснение. Да вземемъ напр. проявяването музикалния талантъ въ твърдѣ ранна възраст. Моцартъ на четири годишна възраст е можаль не само да изпълнява твърдѣ трудни нѣща на фортепьяно, но и да съчинява оригинални произведения съ извѣстни достойнства. Въ него не само се проявявала способността да владѣе звуковетѣ и нотитѣ, но сжщо и вродената способностъ къмъ музикално творчество, която била по-голъма, отъ колкото въ много други хора, които сж посвещавали много години отъ живота си за изучаването на музиката. За Моцарта знанието законитѣ на хармо-

нията, науката за сливането на тоновете, не били плодъ на многолѣтенъ трудъ, а вродена способностъ. Такива случаи има много.

Наслѣдственността не разяснява подобнитѣ появления на гения, защото въ многото извѣстни случаи, никой отъ прародителитѣ имъ не проявявалъ никакъвъ талантъ или способностъ. Отъ кого Шекспиръ наслѣдилъ гения си? Отъ кого Платонъ получилъ удивителната си способностъ? А Аврамъ Линколнъ — негова характеръ? Неговитѣ родители били прости, бѣдни черно-работни хора. Линколнъ обладалъ всичкитѣ физически свойства и особеноститѣ на своитѣ родители, и пакъ проявилъ такъвъ умъ, който го искаралъ въ първитѣ редове на хората отъ неговата епоха. Не е ли хипотезата за прѣбражданието, която ни дава единствено обяснение на всички тѣзи явления? Не е ли разумно да се прѣдположи, че способността на гениалното дѣте и таланта на хората отъ неизвѣстно происхождение сж коренятъ въ опититѣ отъ прѣдишнитѣ животи?

Да погледнемъ на дѣцата въ школитѣ. Дѣца на едно и сжщо сѣмейство проявяватъ различни способности; единъ и сжщъ прѣдметъ съвършено различно възприематъ. Нѣкои сж склонни къмъ единъ, а други къмъ другъ отъ прѣдметитѣ. За нѣкои аритметиката е тѣй лесна, че я възприематъ почти интуитивно, кагато гѣкъ граматиката имъ се прѣдставлява много трудна работа, а въ сжщото време въ сестритѣ и братята имъ се наблюдава тѣкмо обратното. Мнозина като започ-

ватъ да изучаватъ новъ прѣдметъ, намиратъ или започватъ да си спомнятъ, че сж го изучвали нѣкога по-рано. И вий, които четете тѣзи редове помислете си. Нима всичко, което сега четете, не ви се струва като повторение на учения, които ви сж извѣстни безконечно отдавна? Нима процеса на изучването не е приличенъ на припомнянето на нѣщо изучвано по-рано и нима васъ не ви е привлѣкло къмъ изучването този прѣдметъ подсъщанието, че вий сте знаели нѣкога това? И нима мисълта ви не забѣгва по-напрѣдъ отъ това, което четете, кето ви дава идеи, които ще срѣщнете въ по-нататъшнитѣ страници? Тѣзи вжтрѣшни доказателства на прѣдишнитѣ животи сж тѣй силни, че прѣвишаватъ всички обращения къмъ расждѣка,

Интуитивното знание на истината за прѣбраждането обяснява защо туй вѣрвание тѣй бърже се распространява въ западния свѣтъ. За мнозина хора, които никой пжтъ не сж чували за тази идея, само едното ѝ споменување е доста за да я разбератъ и признаятъ нейната истинность. И макаръ, може би, тѣзи хора да не знаятъ законитѣ, по които се извършва прѣвъплотяването, но на всички въ дълбочината на тѣхното съзнание нѣщо имъ подсказва, че това наистина е тѣй. Безъ да се гледа на възраженията, които му се правятъ, това учение си пробива пжтъ и се распространява. Обаче за развитието на идеята за прѣбраждането въ значителна степенъ прѣчатъ разнитѣ теории, които разнитѣ проповѣдници ѝ примѣсватъ. Безъ да говоримъ за унижаващата я идея за прѣбраждането въ тѣла на

животни и пр., които окарикатуряватъ основната мисълъ и окалватъ источника на истината, има много други тълкувания и теории, които отблъсватъ хората и ги каратъ да унищожаватъ въ себе си вече явилитъ се въ умоветъ имъ проблъски на съзнанието. Човъшката душа неволно се възмуцава противъ учението, което твърди, че тя е завързана къмъ колелото на нови принудителни раждания, щешъ-не-щешъ, безъ изборъ, да я заставяватъ да живее отъ едно тѣло въ друго, до като не се изминатъ великитъ цикли на врѣмето. Душата, която, може би, като се е прѣситила вече на земния животъ, се стреми да прѣмине на по-висшитъ полета на сжществуването, се бори противъ подобно учение. И тя е права, когато се бори, защото истината е по-близо до нейното сърдечно влечение. Нѣма душевна скръбъ, която да не носи съ себе си пророчество за удовлетворението на тази скръбъ и тъй е въ дадения случай. Напримѣръ: душата, която е испълнена съ земни въжделения и влечения къмъ материални блага, ще бжде, по силата на тѣхъ желаня, притеглена обратно къмъ ново раждане на земята, въ тѣло най-добрѣ приспособено за удовлетворението на тази жажда отъ желаня и влечения, които живеятъ въ нея. Но сжщо тъй пъкъ е вѣрно, че душата, уморена отъ земни сжществувания, нищо не кара да се връща обратно на земята, до като пакъ нейнитъ желаня не я доведатъ нѣкога. Желанието е основната нота на прѣвъплотяването, макаръ до извѣстно врѣме то да дѣйствува безсъзнателно; съвокупността на же-

ланията на душата регулиратъ нейнитѣ нови раждания. Тѣзи, които сж се приситили на всичко, което земята може да имъ даде въ извѣстна стадия на нейната еволюция, могатъ да си оставатъ и си оставатъ въ едно битие далеко отъ земнитѣ сцѣни и, като че ли чакатъ, челоувѣството да се развие достатъчно, за да може да прѣдостави на душата такива условия, къмъ които тя се стреми.

И по нататъкъ, когато челоувѣкъ достигне до извѣстна степенъ на развитието, процеса на прѣражданието прѣстава да бжде безсѣзнателенъ; челоувѣкъ остава въ състояние на съзнателенъ и доброволенъ прѣходъ отъ единъ животъ въ други. И когато се достигне това състояние, открива се пълна паметъ за миналитѣ животи, и периода на обикновенния челоувѣчески животъ за такава душа става като единъ день, подиръ който слѣдва нощъ, а после пробуждане на другия день съ пълно съзнание и помняние събитията отъ миналия день. Въ настояще време челоувѣческитъ раса се намира въ своето младенчество и пълния животъ на съзнателната душа се намира още прѣдъ насъ, т. е. не сме достигнали до нея фаза на развитие. Сега вече въ тази фаза на пълненъ животъ встѣпватъ само ония малцина, които далечъ сж ни надминали въ пътя на достигнението. А вий, които чувствувате въ себе си такава стремление къмъ съзнателни нови раждания и къмъ бждащата нова еволюция, а сжщо и ужасъ прѣдъ слѣпото и безсѣзнателно ново потопяване въ земния животъ, знайте, че това ви стремление къмъ съзнателностъ се явява указание

на това, което лежи прѣдъ васъ. Това странно тънко пробуждане, което става въ насъ, показва, че се приближаваме къмъ висшето състояние. Сжщо тъй, както младото сжщество чувствува въ тѣлото си странни вълнения, желаня и безпокойство, които указватъ прѣминаване отъ дѣтството къмъ зрѣлата възраст на мъжа или жената, сжщо тъй духовнитѣ тжги, желанята и влеченията къмъ тѣхъ указватъ за прѣхода отъ безсъзнателнитѣ въплощения къмъ съзнателната метампсихоза слѣдъ смъртта.

Въ слѣдующата беседа ний ще разгледаме историята на чловѣческата раса отъ врѣмето на прѣхода на съставляющитѣ я души: отъ дивото състояние на първобитнитѣ племена до нашето врѣме. Историята на чловѣчеството е въ сжщото врѣме и история на всѣки отдѣленъ чловѣкъ, вашата собствена история т. е. записъ на тѣзъ събития и факти, прѣзъ които вий сте прѣминали за да станите това, което сте сега. И както вий стжпка по стжпка сте се искачвали по този стрѣмень пжтъ, тъй и по-нататѣкъ ще се искачвате на още по-го-лѣми висоти; но вашето движение по пжтя ще прѣстане да бжде безсъзнателно; вашитѣ духовни очи ще се откриятъ за свѣтлината на истината, която сияе изъ великото централно слънце — *Абсолюта*.

БЕСЕДА XI-a

Духовната еволюция.

Едно отъ нѣщата, което отврѣщава тѣзи, които за прѣвъ пжтъ обрѣщатъ вниманието си къмъ идеята за прѣвъплощението, е развилото се заблуждение, че ужъ душитѣ на чловѣцитѣ сж били развили отъ индивидуалнитѣ души на по нискитѣ форми; напр. че ужъ по рано живѣли индивидуално като растѣние, послѣ индивидуално като животни отъ нисшитѣ форми, по-послѣ като животни отъ по-висшъ родъ и т. н. до като най-послѣ станали човѣци. Тази идея неприятно дѣйствува на ума на чловѣка и то съвършено естествено, тъй като тя не е основана на истината.

Въ тази беседа ще говоримъ по въпроса за духовната еволюция на чловѣческата душа, начина отъ момента, въ който тя е станала чловѣческа душа, но за по-доброто обяснение на горѣказаното заблуждение ще хвърлимъ единъ погледъ на прѣдшествующитѣ фази на еволюцията ѝ.

Атома, макаръ да обладава животъ и извѣстна частъ съзнание и дѣйствува врѣменно, като индивидуумъ, тъй не е постоянна прѣвъплощающа се индивидуалностъ. Когато се прояви като атомъ, той става центъръ на енерция въ голѣмото атомистическо начало; но когато въ края на краищата се разложи, той се възврѣща въ първобитното си състояние и неговото сществувание като индивидуаленъ атомъ свършва. Обаче придобития отъ него

опитъ става достояние на цѣлото начало (на атомическия принципъ). Произлиза сжщото, като, ако извѣстно количество вода разбиемъ на милиони дребни капчици и всѣка капчица наситимъ съ по извѣстно количество външно разтворимо вещество, различно за всѣка капка и послѣ съединимъ пакъ капчицитѣ въ едно и се получи сжщото количество вода, тая вода ще съдържа растворенитѣ и придобити отъ капчицитѣ разни външни вещества, т. е. тия разни вещества ще станатъ достояние на цѣлото това количество вода. Ако послѣ разбиемъ пакъ сжщата вода на капчици всѣка капчица би съдържала въ себе си по нѣщо отъ растворенитѣ въ по-първитѣ капчици разни вещества и по това би се отличавала отъ прѣдшествующата си. Ако продължава този процесъ да се повтаря въ много поколения капчици на сжщата тази вода, въ края на краищата би се получили голѣми промѣнения въ състава на по-нататъшнитѣ поколения капчици.

Такава е въ кратки черти историята на измѣнението и подобрѣнието на животнитѣ форми. Отъ атомитѣ се отива къмъ елементитѣ, отъ нисшитѣ елементи къмъ по-висшитѣ, които образуватъ притоплазмата; отъ протоплазмата къмъ нисшитѣ форми на животинския животъ, отъ тѣхъ къмъ по-виши форми на живота и т. н. повтаря се картината съ капчицитѣ и масата вода *до като не се раскрие човѣшката душа.*

Растенията и нисшитѣ форми на животния животъ не прѣдставляватъ отъ себе си постоянни индивидуални души, но всѣко семейство си има сво-

ята *групова душа*, която съответствува на тази маса вода, която разбивахме на капки. Изъ тѣзи семѣйни групи души постепенно се отдѣлятъ помалки групи, които съставляватъ видоветѣ и послѣ подвидоветѣ. Най на края, когато формитѣ достигнатъ до уровня на човѣка, груповата душа се распада на *постоянни индивидуални души*; тогава се започва сжщинския метампсихозъ т. е. *всѣка индивидуална душа става постоянно индивидуално същество*, което е прѣдначено да се развива и да се самоусвѣршенствува по линиитѣ на духовната еволюция.

Въ този моментъ и се начева нашата история на духовна еволюция. Историята на човѣка, като индивидуумъ се започва въсредъ твърдѣ тъмни условия и обстановка. Първобитния човѣкъ по отношение на разума е стоялъ твърдѣ малко по-високо отъ уровня на висшитѣ животни, но при все това той е обладалъ вече отличителния признакъ на индивидуалността „самосъзнанието“, което стои на границата, която раздѣля човѣка отъ животното. Даже най-нискитѣ отъ нискитѣ човѣшки раси иматъ проблѣски отъ това самосъзнание, което е направило людетѣ отъ тия раси — индивидууми и накарало частицата отъ расовата душа да се отдѣли отъ общото начало; да удържа въ себе си съзнанието за свое „Азъ“ и да не го повръща въ груповата душа по линията на инстинктитѣ; както правятъ животнитѣ, макаръ и отъ най-висшия родъ и видъ. Знаете ли вий що е това самосъзнание и по какво то се отличава отъ физическото съзнание

на животнитѣ? Ний ще се поспремъ на този въпросъ за да ви го разяснимъ.

Животнитѣ, разбира се, съзнаватъ своитѣ тѣла, нужди, осещания, емоции, желаня и пр. и тѣхнитѣ дѣйствия отговарятъ на въодушевляющитѣ ги импулси, които идатъ отъ това съзнание, обаче съ това се ограничава и тѣхната работа. Тѣ знаятъ, но тѣ не знаятъ, че знаятъ, т. е. тѣ още не сж достигнали състоянието, въ което би можали да иматъ знанието даже на малкото дѣте, което чувствува и знае своитѣ усещания и нужди, но е неспособно да помисли за себе си като за „Азъ“ и да обърне умствения си погледъ на вътрѣ въ себе си.

Въ друга една наша книга ний приведохме за примѣръ коня, когото оставили да стои подъ студения дъждъ на открито. Той несъмнено чувствува и знае неприятнитѣ усещания, происходящи отъ положението, въ което е поставенъ и ще се стреми да се избави отъ тия неприятни условия; но той не е способенъ да анализира умственнитѣ си състояния и да се попита — дали скоро ще дойде ступанина му при него, или пъкъ, да помисли, за това, колко е жестоко отъ негова страна да го не пуска въ удобния и топълъ яхъръ. Сжщо тѣй коня не е способенъ да помисли — дали утрѣ пакъ нѣма да го оставятъ на студения дъждъ или пъкъ да позавиди на другитѣ коне, които се намиратъ въ яхѣра на топло и въобще да се попита — защо оставятъ коне на открито прѣзъ такива студени ноци и т. н. Съ една речъ, коня не е въ състояние да мисли тѣй, както човѣкъ би мислилъ при сж-

щитѣ обстоятелства. Той съзнава неудобството, както го съзнава и човѣка и, ако би можалъ, би избѣгалъ у дома, както човѣка би направилъ, но коня не може да съжали себе си, да помисли за себе си, да се окайва, както човѣка би направилъ; той не може да се запита — струва ли си да се живѣе при такива неудобства и пр., както би направилъ човѣкъ на неговото мѣсто. Коня знае, но не може да разсъждава за своето „знание“.

Въ приведения примѣръ сжщността е въ това, че коня не „знае себе си“, като сжщество, когато пъкъ и най-първобитния човѣкъ съзнава себе си като „азъ“. Ако коня би можалъ да мисли съ думи, той би мислилъ тъй: „студено“, „мжчително“ и т. н. но не е способенъ да помисли: „студено *ми* е, мжчително *ми* е“. Въ осещанието на коня липсва осещанието на „азъ“. Животнитѣ нѣматъ — „азъ“.

Наистина въ първобитния човѣкъ съзнанието „азъ“ било твърдѣ слабо, само на една степенъ по горѣ отъ физическото съзнание на висшитѣ маймуни; обаче то се развивало въ нѣщо таково, което вече не е можало никога да бжде изгубено. Първобитния човѣкъ приличалъ на малко дѣте; той е можалъ да казва и да мисли „азъ“, защото той е станалъ вече индивидуална душа. Такавата индивидуална душа се заселила въ тѣлото му, но тя не била отишла много далечъ отъ душата на маймуната; при все това туй ново начало (индивидуалната душа) почнала вече да прѣобразява грубото тѣло и по такъвъ начинъ възвишаванието се наченало. Всѣко поколение се усъвършенствува физи-

чески, става по-хубаво отъ прѣдидущето; когато развиващата се душа поисквала по съвършени и по развити обвивки, тѣзи обвивки се създавали споредъ потребността; защото исканието отъ ума, всѣкога се е явявало причина за физическата форма.

Душата на първобитния човѣкъ почти веднага подиръ смъртта на физическото ѝ тѣло, наново се е въплотявала, тѣй като придобития ѝ опитъ се е отнасялъ само до физическото поле на свѣта; умствения пѣкъ почти бездѣйствувалъ, а по-висшитѣ и духовнитѣ способности били почти съвсемъ закрити. Въплотяванията ставали бързо, едно слѣдъ друго и въ всѣко ново въплотяване все се достигалъ макаръ и мѣничѣкъ прогресъ въ сравнение съ този въ по-прѣжното съществуване. Опитността или, по-добрѣ казано, послѣдствията отъ опитността приживѣвали смъртта и душата се ползувала отъ тѣхъ. Новитѣ уроци получени или научени, принасяли полза или се отбѣлѣзвали на страна. Така е расла и се е развивала човѣшката раса.

Слѣдъ извѣстно врѣме числото на напрѣднатитѣ, които испрѣварвали другитѣ души, достатъчно се увеличило, за да могатъ да се образуаатъ подраси и тогава се наченалъ процеса на расклонението. Тѣй се създали различнитѣ раси и типове и прогреса на чловѣчеството се ускорилъ. Не ще бжде излишно да се кажатъ тукъ нѣколко думи за историята на чловѣческитѣ раси, за да се разбере какъ вълната на прилива носяща Душата, всѣкога се е стремилa напрѣдъ, като се искачвала

на все по-високи и по-високи степени въ прогреса, и подиръ всѣка вълна е пристигала друга, още по-високо надъ нея. Тази история е твърдѣ интересна.

Учението на Йогитѣ ни казва, че великия циклъ на чловѣческия животъ на земята се състои отъ седемъ по-малки цикла; ний сега живѣемъ въ петия малъкъ циклъ и сме прѣживѣли въ него вече три седми части отъ неговото траяние. Тѣзи цикли може да смѣтатъ като седемъ голѣми земни периоди, отдѣлни единъ отъ другъ съ нѣкакви голѣми катаклизми, които разрушили трудоветѣ на прѣдидущитѣ чловѣчески раси и заставили да се започва отъ ново прогреса, нарѣченъ Цивилизация, който прогресъ, както читателитѣ знаятъ, върви на приливи и отливи.

Въ първия циклъ човѣка, токо що излѣзаль изъ грубото състояние, близко до животинското, не постигналъ много нѣщо. Прогреса вървѣлъ медленно, — при все това нѣкои индивиди пакъ сж направили нѣколко крачки напредъ и прѣминали въ втория циклъ, и сж се въплотили тамъ въ управляющитѣ раси, когато пакъ по-малко успѣлитѣ имъ братя се въплотили пакъ въ нисшитѣ плѣмена на сжщия втори циклъ. Необходимо е да се помни, че душитѣ, които не покажатъ успѣхъ въ течение на единъ циклъ, въ слѣдующия циклъ се въплощаватъ пакъ въ нисшитѣ раси. Въ нашия пети циклъ сжщо има остатъци отъ прѣжнитѣ цикли и тѣхния сегашенъ животъ ни дава понятие за

това, какъвъ е билъ живота на челоуѣчествата въ онѣзи далечни врѣмена.

Ученията на йогитѣ ни даватъ малко свѣденія за народитѣ на първия и втория цикли по причина на низкото имъ състояние въ тѣзи периоди. Тѣхната история е историята на Пещерния челоуѣкъ, на хората отъ каменния и огнения периоди и на всички други маси диваци и варвари. Отъ туй, което ний наричаме сега цивилизация, тогава нѣмало ни сѣнка, но въ послѣднитѣ периоди на втория циклъ били здраво заложени вече основитѣ на бждащитѣ цивилизации.

Слѣдъ нѣкои катаклизми, които унищожили всички трудове на челоуѣка отъ втория циклъ и оставили разнебитени, разпрѣснати прѣживѣлитѣ го челоуѣци, новата вълна на организиуещата сила се появила и просвѣтнала зарята на първия периодъ отъ третия циклъ. За мѣстоживѣне на челоуѣцитѣ прѣзъ този трети циклъ била опрѣдѣлена страната, която е извѣстна на окултитѣ подъ названието *Лемурия*. Тя съставлява единъ материкъ, който се простиралъ отчасти на мѣстото, гдѣто сега сж Индийския и Тихия океани. Той включвалъ въ себе си Австралия, островитѣ ѝ и другитѣ острови на Тихия океанъ, които сега прѣдставляватъ остатки отъ най-високитѣ части на Голѣмия Лимурийски материкъ; по-ниската частъ на този материкъ е потънала подъ водата още въ прѣдисторическитѣ врѣмена. Живота на Лимурийския Материкъ сж описва, като относящъ се главно до физическитѣ чувства и чувственнитѣ наслаж-

дения. Само незначително число развити души, искубнали се изъ оковитѣ на материалността, се добрали до началото на менталнитѣ и духовни плоскости на живота. Въ сжщностъ твърдѣ малко души достигнали сериозни резултати въ развитието си и съ това били спасени отъ всеобщата катастрофа, за да станатъ закваска на развитието на бждащето чловѣчество въ слѣдующия циклъ. Тѣзи души се явили като учителн на новитѣ раси и паслѣднитѣ гледали на тѣхъ като на богове и свърхестественни сжщества; легенди и прѣдания за тѣхъ сжществуватъ и сега между древнитѣ народи. По такъвъ пжтъ сж се създали и много отъ древнитѣ митове.

Прѣданията на йогитѣ узаватъ, че прѣдъ самия голѣмъ геологическия прѣвратъ, който унищожилъ раситѣ отъ третия циклъ, група избрани хора напустнали Лимурия и се прѣселили на нѣкой морски острови, които въ настояще врѣме съставляватъ часть отъ Индия. Тази група създава ядро отъ окултнитѣ учения на Лемурийцитѣ, което се е развило въ този источникъ на истината, който отъ тогава всѣкога се е изливалъ въ слѣдващитѣ единъ слѣдъ другъ периоди и цикли.

Когато Лимурия изчезнала, изъ дълбинитѣ на океана израстналъ този континентъ, на който прѣдстояло да бжде арена на живота прѣзъ четвъртия циклъ, т. е. Материка Атлантида. Атлантида е заемала часть отъ сегашния Атлантически океанъ, начиная отъ Антилското море чакъ до Африка. Островетѣ Куба и Вѣстъ-Индия сж били най високитѣ

точки на тогавашната суша и сега тѣ прѣдставляватъ отъ себе си паметници на бившето величие на Атлантида.

Цивилизацията на Атлантида била забелѣжителна; нейнитѣ народи били достигнали такива висоти, които се струватъ почти невѣротни за хората запознати съ великитѣ изнамирения на нашето врѣме. Избранитѣ, които прѣживѣли катастрофата на Лимурия, като достигнали дълбока старостъ, синтезирани въ умоветѣ си мъдростъта и знанието на уничтоженитѣ раси, и благодарение на това, тѣ могли да окажатъ голѣма помощъ на почналата да се развива цивилизация на Атлантида. На тѣхъ по този начинъ се удало въ кратко врѣме значително да ускорятъ напредването на челоуѣчество. Тѣ усъвършенствували механическитѣ изобрѣтения и орждията и достигнали резултати, които въ много отношения сж надминали сегашнитѣ наши. Въ областъта на ползването съ електричеството тѣ биле отишли толкува далеко, че ний ще ги достигнемъ едва слѣдъ два три вѣка. Що се е отнасяло до окюлтнитѣ знания, тѣ били толкова распространени, че надминаватъ всичкитѣ смели фантазии на човѣцитѣ отъ нашето врѣме и, въ сжщностъ, този фактъ е билъ една отъ причинтѣ за паданieto на Атлантида, тъй като жителитѣ ѝ почнали да си служатъ съ окюлтнитѣ сили за низки и егоистични цѣли.

Вслѣдствие тия злоупотрѣбления съ тия сили започналъ упадѣка на Атлантида. Края обаче не дошълъ изведнажъ, а постепенно. Сушата и окрж-

жающитѣ я острови по части и единѣ подирѣ другѣ започнали да потѣватѣ въ водитѣ на Атлантически океанѣ и този процесѣ се продължавалѣ повече отѣ десетѣ хиляди години. Въ древнитѣ Гърци и Римляни сжществували прѣдания за погинването на древния континентѣ, но тѣ се отнасяли само за изчезването на послѣднитѣ остатки на материка т. е. на нѣкои острови, защото самата Атлантида била изчезнала много хилядилетия прѣди епохата на Гърцитѣ и Римлянитѣ. Разказватѣ, че, споредѣ прѣданията на най-древнитѣ Египетски жреци, разрушението на Атлантида станало десетѣ хиляди години прѣди тѣхѣ. Това, което бѣ станало съ избраннитѣ чловѣци отѣ жителитѣ на Лимурия, се повторило съ избранитѣ хора изѣ Атлантида, които сж изселили изѣ осждената на гибель земя извѣстно врѣме прѣди нейното разрушение. Малка група пионери изоставили жилищата си и се прѣселили въ тѣзи мѣстности, които сега ни сж извѣстни като Южна и Централна Америка. Въ него врѣме тѣ били морски острови. Слѣди отѣ цивилизацията и трудовете на древнитѣ жители на тѣзи страни сж извѣстни на съврѣменнитѣ изслѣдватели.

Когато изгрѣла зарята на петия т. е. на нашия циклѣ, сжщитѣ тѣзи напрѣднали души се явили учители на народитѣ и „богове“ въ очитѣ на понататѣшнитѣ поколения. Новитѣ раси бързо расли въсредѣ благоприятнитѣ условия. Душитѣ на бившитѣ жители на Атлантида се стрѣмили къмѣ въплочение, а срѣшу тази потрѣбностѣ бързо се създавали нови условия за живота. Отѣ тази епо-

ха се започва историята на собствено нашия пети цикъл.

Но прѣди да прѣминемъ къмъ разглеждането на този цикълъ, ще поговоримъ за законитѣ, които прѣдизвикватъ тѣзи толкова голѣми промѣни.

Прѣди всичко въ всѣки цикълъ има пригодени за него условия за трудъ и работа. Лимурия не е съществувала въ врѣмето на втория цикълъ; тя искочила изъ океана тогава, когато настъпило врѣмето за нейното битие. Също и Атлантида, която въ врѣмето, когато Лимурийскитѣ раси сж дѣйствували, е спала подъ вълнитѣ на океана, почнала да се подава надъ водитѣ, вслѣдствие движенията на земната повърхностъ, за да изпълни назначението си прѣзъ врѣмето на своя периодъ, т. е. прѣзъ периода на четвъртия цикълъ, за да се скрие пакъ подъ водата и отвори пътя на петия цикълъ и неговитѣ раси. Раситѣ на всѣки цикълъ посрѣдствомъ геологически прѣврати сж бивали помитани отъ лицето на земята въ назначеното имъ врѣме, а избранитѣ отъ тѣхъ хора, т. е. тѣзи, които доказали правото си да прѣживеятъ общата катастрофа, се отвеждали въ нѣкоя по-благоприятна, тиха обстановка, отъ гдѣто ставали закваска на „новия животъ“—богове за бързо появяващитѣ се нови раси.

Трѣбва обаче да напомнимъ, че отъ всеобщото унищожение на расата сж били спасявани не само избранитѣ; катастрофата прѣживявали и нѣкои други, които тоже били отвѣждани отъ прѣдишнитѣ си мѣстожителства къмъ по-първобитни условия на живота, за да станатъ прародители на новитѣ раси. По

този начинъ новитѣ раси сж създали отъ най-силнитѣ елементи, които прѣживявали катастрофата; изъ тѣхъ произлизатъ подраситѣ, въ които се въплощаватъ по-развититѣ души на прѣдишнитѣ раси, когато пѣкъ по-малко развититѣ проявяватъ признаци на упадѣкъ и впадатъ въ варварство. Тѣзи варварски раси живѣятъ съ хилядолѣтия и се състоятъ отъ душитѣ на недостатѣчно дораслитѣ да участвуватъ въ живота на новитѣ раси. Въ наше врѣме такива остатѣци отъ миналото се явяватъ австралийскитѣ диваци, нѣкои африкански плѣмена и нѣкои американски плѣмена и др. такива останали назадъ по умстенното си развитие.

За да си уяснимъ движението напрѣдъ на всѣка отдѣлна раса, трѣбва да помнимъ, че слѣдъ смъртта си най-напрѣдналитѣ души се ползватъ съ много по продължителенъ отдихъ на висшитѣ полета, слѣдствие на което се въплощаватъ по-късно.

По малко развититѣ пѣкъ душм се въплощаватъ много скоро, благодарение на тѣхнитѣ исключителни земни желанія и др. привързаности. Затова първитѣ раси на всѣки циклъ сж по първобитни отъ тѣзи, които дохаждатъ по-послѣ. Душата на челоуѣка, който е привързанъ къмъ земята се въплощава на ново слѣдъ нѣколко години, а нѣкога и само слѣдъ нѣколко дни подиръ смъртта му, когато пѣкъ душата на развития челоуѣкъ може да прѣбивава и почива въ висшитѣ полета цѣли столѣтия, даже хилядилѣтия, до като живушитѣ на земята раси не създадатъ за нея подходящи условия за животъ.

Случвало се, че съвсемъ незапознати съ оккюлтизма наблюдатели сж съзирали нѣкои отъ законитѣ, които управляватъ въсхода и упадѣка на нациитѣ т. е. забѣлѣзвали процеса на ржководството на раситѣ. Тѣ не знаятъ закона за прѣвъплотяванията, единственния ключъ на загадката, която тѣ чувствуватъ и при все това тѣ пакъ виждатъ законитѣ, които ржководятъ. За изяснението на това по какъвъ начинъ ржководящитѣ раситѣ закони били зебѣлѣзани отъ хора, ненамиращи се подъ влиянието на оккюлтнитѣ науки, ще приведемъ тукъ едно мѣсто отъ извѣстното съчинение на Дрепера „Историята на умственното развитие въ Европа“.

„Ний често говоримъ“ пише Дреперъ — „че зависимъ отъ обстоятелствата. Въ тѣзи думи се съдържа повече истина, отъ колкото на прѣвъ погледъ изглежда. Именно отъ тази гледна точка трѣбва да разглеждаме течението на сжбитията, като признаемъ, че челоуѣческитѣ дѣла се движатъ на прѣдъ по опрѣдѣленъ пжтъ, и се развиватъ и разширяватъ сами по себе си. Тогава ще разберемъ, че *сжбитията*, които, както ни се е струвало, зависятъ отъ волята на хората, въ сжщностъ всѣкога *сж се диктували отъ необходимостта на времето*. И наисина и на тѣхъ трѣбва да се гледа, като на изражение на извѣстенъ жизненъ фазисъ, прѣзъ който на народитѣ, рано или късно е отсждено да минатъ въ тѣхното стрѣмление да вървятъ на прѣдъ. Що се касае до отдѣлнитѣ индивиди ний добрѣ знаемъ, че умѣренността и въздържанността въ

дѣйствиата, извѣстната сериозностъ въ маниеритѣ, свойствени на зрѣлата възраст, проистичатъ изъ първоначалната безгрижностъ и лекомисленностъ, като сж се издавали по твърдѣ разнообразни начини: у нѣкои — отъ лишение, бѣдностъ или отъ болестъ. Ний доста съ право прѣписваме на тия испитания промѣната на характера: но никога не се мамимъ съ прѣдположението, че тази промѣна не би се случила, ако не сж се явили дадени сжбития. Неудържимата сждба управлява и случайността; а между живота на индивидуума и живота на народа има аналогия; макаръ чловѣкъ до извѣстна степенъ да може да бжде господаръ на собствената си сждба, на щастието или нещастие-то си, на доброто или злото; макаръ да живѣе тукъ тамъ споредъ неговото желание; макаръ да прави едно и да се въздържа отъ друго по своя воля, пакъ яко го държи въ ржката си безпощадната сждба, която го е довела въ този свѣтъ безъ да го пита, направлява го по извѣстния опрѣдѣленъ жиненъ пжтъ, етапитѣ на който сж абсолютно неизмѣнни; дѣтство, отрочество, младостъ, зрѣлостъ и старостъ, съ всичкитѣ характерни за тѣхъ постжпки — и въ назначеното врѣме го прибира отъ жизненната сцѣна почти всѣкога противъ неговата воля. Сжщото нѣщо става и съ народитѣ. Сжбитията само изглежда, че ставатъ по волята на чловѣка; а въ сжщностъ въ всичко се крие една прѣдопрѣдѣленостъ. Ний можемъ да имаме контролъ надъ сжбитията на живота, но никакъвъ контролъ не можемъ да имаме надъ законитѣ, по

които живота се развива. Сществува друга особенъ родъ геометрия, която по отношение на народитѣ причинява кривата на тѣхния прогресъ. Това нѣщо не може да измѣни нито единъ смъртенъ“.

Привѣденитѣ мисли на Дрепера показватъ, какъ историцитѣ схващатъ подйома и упадака въ развитието на човѣшката раса, макаръ и безъ да разбиратъ истинската причина, която прѣдизвиква този подйомъ и упадъкъ. Само учението на окюлтизма показва тайнитѣ пружини на человѣческитѣ дѣйствия и ярко освѣтлява съ свѣтлината на истината всички тъмни жгли на това явление.

Въ началото на петия, т. е. на настояща циклъ, сществуваха не само зачаткитѣ на новитѣ раси, които всѣкога се появяватъ при зараждане-то на всѣки новъ циклъ и служатъ за основа на бждащитѣ раси, като се ползватъ отъ свежитѣ условия и възможности за израстванието и развитието си; но и потомцитѣ на избранитѣ, спасенитѣ при заминаванието на Атлантида хора, извѣдени отъ мѣстото на катастрофата и устроили далечъ отъ опасното мѣсто своитѣ колонии. Новитѣ раси се явили потомци на разсеянитѣ по свѣта емигранти изъ Атлантида, които прѣживѣли катастрофата; такава била общата маса. Малцината избрани били видни хора, високо надъ маситѣ, които прѣдавали на потомцитѣ своитѣ мждрости и знания. Затова ний виждаме въ началото на петия циклъ, въ нѣкой мѣстности, племена нови, първобитни хора, а въ други страни твърдѣ културни наро-

ди, като напр. прадѣдитѣ на древнитѣ египтяни, перси, халдейци, индустии и пр.

Тѣзи напрѣднали раси се състоятъ отъ старитѣ души на развититѣ, изпрѣварили въ разитието си другитѣ души на Лемурия и Атлантида, които въ настояще врѣме прѣбиваватъ нѣкой въ висшитѣ полета на битието, а нѣкой още всредъ насъ и взематъ деятелно участие въ сѣдбинитѣ на земята, като мъжественно се борятъ за спасението на сегашнитѣ раси отъ нещастията, които постигнали древнитѣ раси.

Потомци на жителитѣ на Атлантида се явили Асирийцитѣ и Вавилонянитѣ. Въ назначеното имъ врѣме новитѣ първобитни раси се развивали и отъ тѣхъ се създали великитѣ народи: древнитѣ римляни, гърци, Картагеняни. Послѣ възникнали и се образували други народи и пордѣлжавали да възникватъ и да се образуватъ такива и до нашето врѣме. Всѣка нация или раса си има своя периодъ на въздигане — най високъ пунктъ на развитие и периодъ на паданието. Началото на упадѣка на една нация означава, че напрѣдналитѣ нейни души сѣ се отдалечили и останали само по малко развититѣ. Въ това отношение историята на всичкитѣ народи потвърждава истинноста на окюлтнитѣ учения и страннитѣ явления отбѣлѣзани отъ историчитѣ, немогатъ друго-яче да бѣдтѣ обяснени.

Мислящия читателъ ще разбере, че великия законъ за прѣвъплощението всѣкога води челоувѣчеството къмъ по високо и по високо развитие. Напрѣдналитѣ души отъ дадена раса я оставятъ и

заминаватъ на нови мѣста за работа; но и на закжснелитѣ души не даватъ дълго да закжснятъ, тъй като постоянитѣ промени и новитѣ условия будятъ дремящата енергия и подтикватъ останалитѣ назадъ къмъ нови усилия, къмъ нова деятелность. Така цѣлата раса се отправя напрѣдъ и прогреса ѝ се явява нейно естествено право.

Но не трѣбва да се забравя, че увеличаващитѣ се сили, мждрости и нови възможности, носятъ съ себе си и увеличена отговорность. Въ врѣмето, когато душата се повдига по пжтя на духовната еволюцѣ, на нея се дава все по голѣма и по голѣма възможность да избира между доброто и злото. Въ първитѣ раси душата не била достатѣчно развита за да се ползува отъ това умение: да различава и разбира, слѣдователно и нийната отговорность била ограничена. Но еднѣжъ душа е развита и придобила по голѣми сили, отъ нея се очаква повече. Силата влече слѣдъ себе си и отговорность.

Сегашния етапъ на чловѣческата духовна еволюция е етапъ критически. — Хората начеватъ да се отнасятъ критически къмъ великитѣ духовни въпроси, които се исправятъ прѣдъ тѣхъ и искатъ разрешение, оцѣнка и изборъ. Това е нѣщо като прѣхода отъ дѣтството къмъ зрѣлата възраст; чловѣка се поставя лице съ лице срещу задачи, за които той до тогава не е и помислювалъ. Той развива скрититѣ въ него способности, благодарение на които получава нови възприятия за великитѣ истини на битието и той не може повече да се извинява, че не знае. Въ настоящия моментъ

на живота на нашата планета между силитѣ на материалността и силитѣ на духовността е начената битка, въ която всички волно или неволно взематъ участие. Нѣкои стоятъ въ единия лагеръ, други въ другия и даже семействата се раздѣлятъ и блиски хора се разеденяватъ, защото не сж сжгласни относително великия въпросъ за духовността или телесността. Но резултата отъ борбата е обезпеченъ. Висшето всѣкога възтържествува надъ нисшето.

На една страна виждаме огромното болшинство отъ хората, които гледатъ на настоящия си физически животъ, като на единствения реаленъ, а на всичкитѣ идеи за бъдащото сжществуване и на живота слѣдъ смъртта, като на приказки и празна работа. Тѣзи хора посвѣщаватъ всичкото си врѣме на удовлетворението чувственитѣ си апетити и на нискитѣ подбуждения на инстинктивния си умъ. Нѣкои пъкъ отъ тѣхъ отвличатъ интелекта и тѣ забравятъ нисшитѣ физически удоволствия заради по-голѣмото удоволствие, което имъ дава правилната работа на ума. Но, за съжаление, твърдѣ малко е числото на хората, които разбиратъ истинското значение на думата „духовностъ“ и знаятъ, че духовността е сила, а не слабостъ. Това малцинство се явява закваската, на която е отсждено да повдигне мнозинството отъ челоувѣчеството, когато му дойде врѣмето. И сега вече сж очевидни трудоветѣ на тѣзи хора, които сж достигнали духовното съзнание. Наврѣдъ се виждатъ признаци на нѣкакво си вълнение и безпокойство; даже между тѣхъ, които още незнаятъ истинското значение на думата духовностъ.

Хората се отказватъ отъ старитѣ си идеали, вървания и догми и се хвърлягъ на всички страни да търсятъ нѣщото, отъ което чувствуватъ потребностъ; но какво е то въ сжщностъ и тѣ сами точно незнаятъ. Тѣ жадуватъ за спокойствие и знание, и съ всички средства се стрѣмятъ да утолятъ жаждата си.

Това явление е прѣдизвикано не само отъ неизбежното дѣйствие на закона на еволюцията, но сжщо и отъ проявлението на сила и любовъ отъ великитѣ души, които вече сж прѣминали на висшитѣ полета на битието и станали подобни на висшитѣ сжщества. Хората съ такива души сж прѣпълнени съ любовъ къмъ хората и затуй създаватъ по най-разнообразни начини, влияния, които клонятъ именно да възбудятъ къмъ по дѣятеленъ животъ висшитѣ сили, способноститѣ и висшата сждба на расата.

Както вече говорихме по-рано, едно отъ голѣмитѣ затруднения въ пжтя на человѣка, който търси истината, като разглежда въпроса за духовната еволюция, се явява мисълта, че прѣвъплотяванието му се налага безъ неговото участие и противъ желанието му. Но това съвсемъ не е така. Наистина цѣлия процесъ на послѣдователни—единъ слѣдъ другъ,—животи отговаря на великия законъ. Но самия законъ дѣйствува съ помощта на силата на желанието и влечението. Душата се привлича къмъ нови раждания отъ нейното желание или по скоро отъ сжщността на нейнитѣ желания. Тя на ново се въплощава, само защото въ нея има же-

лание да събира нови опити и възможности за развитие. И тя се ражда въ известни условия самозатуй, защото въ нея има неудовлетворени желаня именно отъ тѣзи условия.

Процеса на послѣдователнитѣ животи е толкова правиленъ и точенъ, колкото притегляването на материалнитѣ атоми единъ къмъ другъ.

Въ всѣка душа има известни елементи на желанията и влеченията; послѣднитѣ привличатъ къмъ себе си тѣзи външни условия, въ които тѣзи желаня и влѣчения могатъ да се проявяватъ и за свой редъ сами се възбуждатъ и стимулиратъ съ тѣзи условия. Такъвъ е закона на живота въ тѣлото и вънъ отъ него. Въ закона нѣма несправедливостъ, той е самата справедливостъ; защото той прѣдоставя на всѣки човѣкъ тъкмо това, което искатъ живуцитѣ въ него желаня или другояче казано, му дава външнитѣ условия и жизнени опитности, които иматъ назначение да унищожаватъ желанята, които задържатъ тукъ привързана душата и изчезването на които е необходимо за понататашния растежъ на душата.

Напримѣръ, ако душата свързана съ неудържимо влѣчение за земно богатство, закона Карма ѝ дава възможность отново да се роди въ условия, гдѣто ще има богатство и раскошъ за да имъ се прѣсити и почувствува желание да бѣга отъ тѣхъ и да търси съкровища отъ другъ по-висшъ порядъкъ, които ще ѝ дадатъ по-голѣмо удовлетворение.

Безсъмнено закона Карма дѣйствува и по други пѣтища, както ще видимъ въ слѣдующата бе-

седа; той се занимава и съ длъжноститѣ и задълженията на челоуѣка. Закона Карма е тѣсно свързанъ съ прѣвъплотяването и тѣзи два закона трѣбва да се разглеждатъ съвмѣстно.

Не само е вѣрно, че послѣдователнитѣ раждания на челоуѣка сж въ тѣсна връзка съ законитѣ за влеченията и желанията, но вѣрно е сжщо, че слѣдъ достиганieto му до извѣстна степенъ духовно развитие, челоуѣкъ встѣпва въ съзнателната стадия на прѣвъплотяването, а слѣдователно, той се прѣвъплотява съзнателно съ пълна паметъ за прѣдишнитѣ си животи. Въ сегашно врѣме мнозина встѣпватъ въ тази стадия на еволюцията и вече иматъ частично съзнание за миналитѣ си животи, което сжщо означава, че прѣди ражданието си тѣ сж имали поне частично съзнание за приближающето се въплочение, тѣй като тѣзи двѣ стадии на съзнанието вървятъ хванати ржка за ржка.

Душитѣ, които сж испрѣварили спжтницитѣ си въ духовното развитие, до извѣстна степенъ сж свързани съ Кармата на расата, къмъ която принадлежатъ. А тѣй като цѣлата раса или поне по голѣмата ѣ часть, трѣбва да се движи напредъ като едно цѣло, то отдѣлнитѣ души сж принудени да чакатъ, защото тѣ нѣма защо да истърпяватъ уморителното повторение на прѣражданията посредъ обстановки и условия, които тѣ вече сж надрасли. На тѣй испрѣварилата душа се позволява да чака до тогава, до когато расата достигне до уровня на развитието, до който тя е достигнала, и чакъ тогава тя пакъ се присъединява къмъ въс-

ходящото движение, но вече съ пълно съзнание. Въ междуврѣмието такава душа може да се ползува съ напълно заслужената отъ нея почивка на едно отъ висшитѣ полета на битието или пъкъ отъ врѣме на врѣме, но съзнателно да прѣбивава въ други материални сфери, за да помага на великото дѣло като учителъ и работникъ на живото на доброто и на духовното напредване на тѣхъ, които се нужаятъ отъ такава помощъ. Въ нашия свѣтъ и сега сжществуватъ индивидуални души, които, достигнали такъвъ уровеньъ на развитието на другитѣ планети, прѣкарватъ врѣмето на почивката си въ средъ сравнително нискитѣ земни условия, за да подпомагатъ повдигането на земнитѣ души къмъ по-голѣми висоти на духовността.

До като хората се допускатъ да се привързватъ къмъ материалнитѣ нѣща, ще ги тегли да се родятъ при тия условия, съ които даденитѣ вещи сж тѣсно свързани. Само когато душата се освободи отъ тия прѣгради, които я ограничаватъ, тя се ражда на ново при свободни условия. Нѣкои хора побеждаватъ материалнитѣ привързаности съ правилно мисление и разсжждение, когато пъкъ на други е отсждено да изучаватъ своитѣ влечения и като да произрастватъ изъ тѣхъ. Въ края на краищата, когато душата разбере, че тѣзи вещи се явяватъ проста случайность, свързана съ нисшата имъ личностъ и нѣматъ никакво отношение къмъ сжщинската имъ индивидуалность, само тогава привлекателноститѣ на земнитѣ вещи отпадатъ отъ челоуѣка, като износена дрѣха и се захвърлятъ на

страна. Но тѣ прѣчатъ на понататъшното движение по пжтя на тогози, който току що встѣпилъ въ пжтя и слѣдователно, въоръженъ съ по-малка опитность.

Философията на йогитѣ учи, че челоуѣка ще живѣе вѣчно като се искачва на все по-високитѣ и по-високи полета на битието.

Смъртта е само физически символъ на периода за почивката на душата; тя прилича на съня на умореното тѣло и трѣбва тѣй да се привѣтствува и да се посрѣща съ такъва благодарность, както се посрѣща и почивката.

Живота е неприкъснатъ и неговата цѣль е развитието, разкритието и растежа. Ний сега се намираме въ вѣчността и ще се намираме въ нея всѣкога. Нашитѣ души могатъ да сжществуватъ вѣнъ отъ тѣлото сжщо тѣй както и въ него, макаръ тѣлесното въплощение да е необходимо въ настояща стадия на нашето развитие. Колкото повече се покачваме на по висшитѣ полета на живота, толкова въ по ефирни тѣла ще се въплощаваме; както въ миналото сме се ползували съ тѣла безконечно по груби, отъ тѣзи, съ които се ползуваме сега. Живота е нѣщо много по-голѣмо отъ туй, да бжде едно явление, което да обхваща само нѣкакви си седемдесетъ години сжществуване; той въ сжщность, е цѣла верига отъ животи, наредени по възходяща стълба. Това, което наричаме наша личность се явява общия отпечатъкъ на съединенитѣ опитности на безбройнитѣ ни животи въ миналото.

Душата упорно си пробива пжтъ отъ висшето

къмъ по-висшето и отъ грубитѣ къмто тънкитѣ форми на проявяванията. И за въ бждаще тя неизмѣнно тѣй ще прогресира, като постоянно се движи напредъ и постенно се раскрива. Вселената има много свѣтове за живота на душата и, слѣдъ като послѣдната прѣмине въ другитѣ вселенни, прѣдъ нея ще се открие безкрайността. Сждбата на човѣшката душа е пълна съ удивителни надежди и възможности и нашия умъ неможе даже да си прѣдстави това, което очаква душата въ бждащето. Тия, които вече сж ви испреварили въ духовното си развитие, вашитѣ старши братя, постоянно ви помагатъ, като невидимо въ много случаи ви протягатъ помощна ржка, която ви подържа въ затрудненията и опасноститѣ; но вий не съзнавате това, освѣнъ само по нѣкогашъ и то смжтно, неясно. Въ настоящето врѣме въ полетата, които сж безконечно по-високо отъ тази плоскость, въ която ний сега се намираме, прѣбиваватъ сжщества съ неподобна слава и неизяснимо за насъ величие; а нѣкога и тѣ сж били хора, каквито сме и ний. Тѣ толкова далечъ сж отишле по пжтя на развитието, че станали висши сжщества въ сравнение съ насъ. И отраднo е да се мисли, че както тия възвишени сжщества сж били нѣкога такива каквито сме ний, тѣй и ний въ съотвѣтния моментъ на нашата духовна еволюция ще станемъ могжществени сжщества като тѣхъ.

Философията на йогитѣ твърди, чо вий читающитѣ тѣзи редове, вече много пжти въ миналото сте живѣли, като сте прибивали въ по-ниски

форми и упорно сте си пробивали път. напредъ и напредъ, а сега достигате до тази степен на духовно съзнание, на която миналото и бъдещето ви ще започне вече да ви се прояснява. Вий сте живели като пещеренъ човѣкъ, като обитателъ на скалитъ, като дивакъ, варваръ; послѣ сте били воинъ, свещенно-служителъ, срѣдновѣковенъ ученъ и оккюлистъ, принцъ и бѣднякъ. Вий сте живели въ Лемурия, въ Атлантида, въ Индия, въ Персія, въ Египетъ, въ древния Римъ и Гърция, а сега вземате участие въ западната култура въ сътрудничеството на много хора, съ които сте били познати още въ прѣдишнитъ си животи.

Като приключавамъ настоящата си беседа, позволете ми да ви преведа нѣколко извадки изъ една наша книга.

„Къмъ каква цѣль се стрѣми всичката тази духовна еволюция? Какво означава тя? Всичко се се намира въ пътя отъ ниското поле къмъ по-високото, но къмъ какво състояние или мѣсто води този път? Да се опитаме да отговоримъ на този въпросъ. Прѣдставете си милиони кръгове включени единъ въ другъ, всѣкой отъ които изобразява една стадия на живота. Външнитъ кръгове сж живота въ неговитъ ниски и най-много материални форми и всѣки послѣдующъ, който сои по-блиско до центра кръгъ, съдържа все по-висши и по-висши форми докато душитъ (или това, което тѣ били нѣкога) не станатъ божественни. И по таквъ начинъ живота постепенно еволюира, като прѣминава извънъ прѣдѣлитъ на нашето разбира-

ние. А какво прѣдставлява семья центръ? — Прѣдставлява — ума на цѣлото духовно тѣло, Абсолютъ. И ний се движимъ по направление къмъ този центръ.

И по-нататкъ изъ сжщата книга: „Но по-високо отъ висшето поле на живота, а слѣдователно и на моето, сжщессвуватъ въ извѣстна постепенность и други полета, които сж намиратъ въ опрѣдѣлена свързка съ нашата земя, величието на които челоуѣкъ не е въ състояние даже да си прѣдстави. Сжщо такива много полета сжществуватъ и около другитѣ планети на нашата система; освенъ това има милиони други мирове, цѣли вериги или родове вселенни, както има планетни вериги, послѣ още по-голѣми групи отъ такива вериги и т. н. и т. н. като се издигатъ все по-напрѣдъ и по-нагорѣ до невъобразими висоти, недозтъпни за челоуѣческитѣ разбираия. Прѣдъ насъ стои безкрайността отъ безкрайноститѣ на свѣтоветѣ. Нашия свѣтъ, нашата планетна система, нашата слънчева вастема и нашата система слънчеви системи, се явяватъ само като песъчинки по брѣга на великия океанъ на живота. Вий ще възкликните: „Но какво прѣдставлява „АЗА“ — бѣдно, смъртно сжщество, загубено или захвърлено всрѣдъ цѣлото това невъобразимо величие? Отговора е: „Вий сте най-цѣнната вѣщь; вий сте живата душа. И ако вий загините, цѣлата тази система отъ вселенни би се разсипала въ прахъ; защото вий сте ѝ необходими, като нейна най-важна часть; тя не може да функ-

ционираща безъ васъ и вий не можете да пропаднете или да загинете, защото вий съставлявате частъ отъ цѣлото, — вий сте вѣчни“. Но ще попитате: „Какво е това, за което говорихте, като стояще надъ всичко, какво е то, което е центра на всичкото?“

За отговоръ и на това може да служи само едничкѣта дума: „*Абсолютното*“.

БЕСЕДА XII-а

Закона за Кармата.

или

Великия законъ за причинността.

„Кармата“ е санскритското название на великия законъ, който е извъстенъ на западнитъ мислители, като духовенъ законъ на причинитъ и слѣдствията или законъ на причинността. Кармата се доквса до ония сложни влечения къмъ зло, които нашата душа е придобила прѣзъ течението на многочисленнитъ си въплотявания. Тѣзи влечения се проявяватъ като отличителни черти, прѣнасяни отъ едно въплотение въ друго, като въ едни случаи се попълнятъ, въ други се смѣняватъ и преобразуватъ, при което тия влечения се стремятъ да се изразятъ и проявятъ външно. Тѣй, ний въ настоящия нашъ животъ се явяваме такива или онаквива, въ зависимостъ отъ това, какви сме били и какъ сме постъпвали въ по-прежнитъ си въплотявания.

Въ дѣйствиата на закона Карма явно личи проявлението на съвършенната справедливостъ. Насъ не ни наказватъ заради нашитъ грѣхове, както е прието да се мисли, но наказватъ ни нашитъ грѣхове. Насъ награждаватъ не заради нашитъ добри дѣла, но за тѣзъ отличителни свойства, качества и влечения и пр. които сме придобили, благодарение на туй, че сме вършили добри дѣла въ

прѣдишнитѣ наши въплощения. По такъвъ начинъ ний сами се явяваме въ едно и сщцо врѣме собствени наши сждии и испълнители на правосъдието. Въ настоящия нашъ животъ, ний натрупваме добра или лоша Карма, която тѣсно се сродява съ насъ, за да се прояви и изрази въ послѣдствие въ нашия слѣдующъ животъ. Когато се обкржжаваме съ лоша, зла Карма, ний топлимъ въ пазвата си чудовище, което ще трови нашето съществувание, до като не развиемъ противоположни качества въ себе си и съ това го прѣмахнемъ отъ насъ си. Когато пъкъ се обкржжаваме съ добра карма — Карма на добросъвѣстно изпълнение на дългъ, на добри чувства, добри дѣла, извършвани свободно безъ принуждение и безъ очаквание за тѣхъ награди, съ това си тѣчемъ великолепни одежди, въ които да се облечемъ въ слѣдующитѣ наши животи.

Ученията на йогитѣ по закона за Кармата ни казватъ, че грѣха не е прѣстѣпление противъ силата, която ни е извикала въ живота, но е прѣстѣпление по отношение самитѣ насъ. Ний не можемъ нито да обидимъ Абсолютното, нито да му причинимъ нѣкаква врѣда; но ний си врѣдимъ единъ на други и чрѣзъ това сами на себе си. Йогитѣ твърдятъ, че грѣха произлиза главно поради незнанието и неразбиранieto отъ насъ нашата природа и затова трѣбва да изучаваме природата на челоуѣка до тогава, до когато не разберемъ безумията и заблужденията на прѣдишния нашъ пътъ и така не станемъ способни да поправимъ прѣж-

нитѣ си грѣшки и да ги избѣгваме въ бждаще. По силата на закона за Кармата послѣдствията отъ нашитѣ грѣхове, тъй да се каже, се прилепватъ къмъ насъ и стоятъ залепени, до като не почувстваме отврѣщение къмъ тѣхъ, не почнемъ да се отекчаваме отъ тѣхъ и да търсимъ тѣхнитѣ причини въ нашитѣ сърдца. Когато сполучимъ да откриемъ лошата причина на горнитѣ послѣдствия, отначало се научаваме да я ненавиждаме, а послѣ я истрѣгваме изъ себе си като нечиста вещь и отъ тогава вече еднѣжъ за винаги се избавяме отъ нея.

Йогитѣ гледатъ на грѣшната душа тъй, както родителя гледа на своето дѣте, което упорствува въ желанието си да играе съ запретени нѣща. Бащата прѣдупреждава дѣтето да не играе съ печката, но дѣтето продължава да не слуша и рано или късно се опарва. Опарванието не е наказание за непослушанието (макаръ и за дѣтето да се стори за таквозъ), а само слѣдствие на естественния неизмененъ законъ. Дѣтето се убеждава, че между печката и опарванието има нѣкаква връзка и почва да вижда нѣкаква смисълъ и причина въ родителскитѣ прѣдупреждения и наставления. Родителската любовъ се е стремилa да отстрани отъ дѣтето страданията, които се причиняватъ отъ опарванието, но дѣтската натура настоявала да опита и получила потрѣбния урокъ. Щомъ като урока се разбере добрѣ, нѣма вече защо да се запрещава на дѣтето да пипа печката; то вече знае за грозящата го опасностъ и вече само се старее да я избѣгва.

Сжщо става и съ чeлoвѣчeскaтa дyшa, кoятo пpиминaвa oтѣ eдинѣ живoтѣ въ другѣ. Тя пoлyчaвa нoви yрoци, нaтpупвa нoви oпитнoсти, yчи ce дa pазпoзнaвa стpaдaния, кoитo нeизмѣннo пpoистичaтѣ oтѣ лoшитѣ пoстжпки и шцaстиeтo, кoeтo нeизмѣннo пpoистичa oтѣ дoбpитѣ дѣлa. Кoлкoтo пo пoрaствa, дyшaтa yнзaвa, кoлкo сж вpѣдни нѣкoи пoстжпки и кaтo дѣтeтo, кoeтo ce бѣ oпapилo, стaрae ce дa ги избѣгвa зa въ бждaщe.

Акo oбѣрнемѣ нaшeтo внимaниe, [мaкapѣ зa мoмeнтѣ нa oтнoситeлнaтa стeпeнѣ нa въздѣствиeтo нa съблaзнa нaдѣ сaмитѣ нaсѣ и нaдѣ другитѣ, тo щe ни стaнe яceнѣ пpoцeсa нa дѣйствиeтo нa Кaрмaтa въ пpѣдишния нaшѣ живoтѣ. Зaщo eднa или другa вeщѣ нe ce являвa иcкyшeниe зa вaсѣ, кoгaтo зa другигo пpѣдстaвлявa вeличaйшa съблaзнѣ? Зaщo нѣкoи нeщa, кaктo ви ce стpyвa, съвceмѣ нe пpивличaтѣ другигo, кoгaтo пѣкѣ нa вaсѣ дѣйствувaтѣ съ тaкaвa пpитeгaтeлнa силa, чe ви пoтpѣбвa дa yпoтpѣбитѣ цѣлaтa си вoля, зa дa нe ce пoдaдeтe нa иcкyшeниeтo? Тo зaвиси oтѣ Кaрмaтa нa пpѣдишния ви живoтѣ. Тoвa, кoeтo вeчe нe ви съблaзнявa, билo вeчe пpѣживянo oтѣ вaсѣ въ eдинѣ вaшѣ миналѣ живoтѣ и тoгaвa вий стe иcпoлзувaли или сoбствeнния вaшѣ oпитѣ или oпитa нa другитѣ, или нaй-пoслѣ нaстaвлeниятa нa eднoгo oтѣ тѣхѣ, кoитo пpивлѣклo кѣмѣ вaсѣ pазвивaщeтo ce въ вaсѣ съзнaниe нa истинaтa.

И въ нaстoящeтo вpѣмe ний ce пoлзyвaмe сaмo съ yрoцитѣ изнeсeни oтѣ нaсѣ изѣ миналитѣ нaши живoти. Акo тѣ сж дoбpѣ yсвoeни oтѣ нaсѣ,

ще способствуватъ за нашето благосъстояние; ако пъкъ сме се отвръщавали отъ прѣдлаганата ни мждростъ или сме се отказали отъ да изучаваме добръ урока си, ще бждемъ принудени да седнемъ изново пакъ на старитѣ си кални скамейки и да слушаме да ни се повтаря сжщия този урокъ до тогава, до когато ще проникне въ дълбочинитѣ на нашето съзнание. Ний се чудимъ какъ нѣкои хора могатъ да извърщватъ лоши постѣпки, които намъ се струватъ отвратителни и сме склонни да се гордеемъ съ прѣвъзходството на нашата добродѣтель. Но за тѣзи, които добръ разбиратъ въ що се състои работата, е ясно, че нещастнитѣ имъ братя не дали достатъчно внимание на уроцитѣ отъ миналото и ето, че сж принудени пакъ да ги повтарятъ сега, когато сж станали много по-трудни. Тѣ знаятъ, че добродѣтелнитѣ хора поженватъ само плодоветѣ на това, което съ собственитѣ си рѣце сж посели въ миналото; но че тѣхния урокъ още не е свършенъ и че само, ако не се движатъ, напредъ и не се държатъ яко за това, което сж придобили, сжщо тѣй могатъ и тѣ да бждатъ испрѣварени отъ мнозина изъ тѣзи на чийто недостатъци сега се взиратъ съ удивление и прѣзрение.

Намъ е трудно напълно ясно да си прѣдставимъ, *факта*, че това, което сме въ настояще време, е само резултатъ отъ опитноститѣ въ нашия миналъ животъ. За насъ е мжно да ъценимъ тѣзи жизнени опити, прѣзъ които сега прѣминаваме, защото ний не напълно ясно разбираме цѣната на онѣзи горчиви испитания, които нѣкога въ мина-

лото сме прѣживѣвали. Да се вгледаме напр. въ опититѣ на настоящия нашъ животъ: колко печални епизоди ще се намѣрятъ, които бихме желали да не прѣживяваме и колко силно бихме желали да бждемъ въ състояние да ги истрѣгнемъ изъ нашето съзнание. Но ний не разбираме, че самитѣ тѣзи опити на миналото сж ни донесли знанията и мъдростъта—изгоди, съ които въ никакъвъ случай ний не бихме желали да се разпростимъ. А пъкъ, ако ний бѣхме истрѣгнали причината на тѣзи изгоди, щѣхме да истрѣгнемъ и самитѣ изгоди и би се намѣрили пакъ отзадъ на сжщото мѣсто, на което сме били по-рано. Разбира се, ний не би искали да се раздѣлимъ съ благата, които сме придобили по пжтя на опита, т. е. съ знанието и мъдростъта, плодове откъснати отъ дървото на нашето страдание. Обаче не трѣбва по такъвъ начинъ да отдѣляме слѣдствието отъ причината му: Ний трѣбва да гледаме на горчивитѣ опити на миналото, като на источници на нашитѣ сегашни знания, мъдрости и други изгоди. Тогава ний ще прѣстанемъ да се отнасяме съ ненавистъ къмъ този редъ на нѣщата и ще разберемъ, че доброто може да произтича и отъ злото по силата на дѣйствието на закона.

Когато си усвоимъ този възгледъ за нѣщата, ний ще станемъ способни да виждаме въ тежкитѣ испитни на сегашния животъ неизбежния резултатъ на онѣзи причини, които лежатъ въ далечното наше минало и които безсъмнено ще докаратъ въ насъ увеличение на знанието, мъдростъта и другитѣ придобивки. Трѣба само да разберемъ, че въ

дѣйствието на закона Карма лежа божественната воля. Като се срещаме съ дѣйствието на Кармичния законъ, ний признаваме, че причиняваните отъ него страдания, не сж наказания, а благодѣтеленъ процесъ, който макаръ и да ни се струва жестокъ, като крайна цѣль, довежда до безкрайното благо.

По поводъ учението за Кармичния законъ мнозина възразяватъ, че еднажъ ний не сме въ състояние да помнимъ опититѣ отъ всѣки нашъ миналъ животъ, тѣ сж безполезни и нѣматъ за насъ никакво значение. Но такава възражение е крайно неразуино. Макаръ ний и не съвсемъ ясно да помимъ тѣзи опити, пакъ тѣ съвсемъ не сж изгубени за насъ: *тѣ сж станали съставна частъ на нашия разумъ, тѣ сжществуватъ въ видъ на чувства, отличителни свойства, симпатии, сродства, влечения, отвращения* и др. т. Тѣ сж толкова доказателни и очевидни, колкото вчерашнитѣ наши опити, които сж прѣсни още въ нашата паметъ. Поогледайте се въ вашия настоящъ животъ и се опитайте да *ли* спомните опитноститѣ си отъ истеклитѣ години; ще видите, че ще сполучите да си спомните съвсемъ малко събития изъ вашия животъ: повечето отъ всичкитѣ многочисленни, набързо прѣминавани всѣки день, опитности сж забравени. Макаръ и да ви сж се стрували твърдѣ важни и реални въ врѣмето на прѣживѣванието имъ, сега сж се прѣвърнали въ нищо и станали съвършено изгубени за васъ. Но тъй ли е? Съвсемъ не е тъй; това, което сте вий сега е резултатъ именно на тѣзи опити. Вашия характеръ се формироваъ и малко по-малко се

излялъ въ това, което е днесъ и то благодарение на тѣзи страдания, радости, скърби и нещастия, които ви се струватъ забраневи. Едно истезание ви е укротило, друго е измѣнило вашиятъ възгледъ и ви е накарало да гледате на нѣщата по широко. Еди коя си мжка ви е научила да чувствувате чуждитъ страдания, а еди кое разочорование ви е подбудило къмъ нови усилия. И всѣко отъ испитанията е оставило за винаги по една слѣда въ вашата личностъ и въ вашия характеръ. Всички хора се явяватъ това, което ги е направило туй, което сж прѣживяли. И макаръ разнитъ случаи отъ нашия животъ: сцѣни, обстоятелства, условия и опити да се замъгляватъ въ нашата паметъ, пакъ слѣдитъ имъ тѣй здраво се отпечатватъ въ строежа на характера ни, че человѣка отъ вчерашния день не би се отличавалъ отъ сжщата личностъ днесъ, ако дадения случай или опитъ не би влѣзалъ въ живота му. Напр. днесъ нашъ Иванъ не щеше да бжде този Иванъ, когото знаемъ днесъ, ако не бѣше участвувалъ въ войната противъ еди кой си народъ прѣди 2 години.

Сжщото се отнася и до отличителнитъ свойства, които иматъ началото си въ миналитъ ни въплотявания. Вий не помните вашитъ опити, но резултата отъ тѣхното въздѣйствиe е въ ржцѣтъ ви т. е. въ характера ви въ видъ на отличителни негови черти, вкусове, склонности и пр. и пр. Нѣкои нѣща ви привличатъ, други ви отвръщаватъ — това все е резултатъ отъ опититъ ви въ прѣдишнитъ ви въплотения. Вашия грамаденъ интересъ и влечението ви къмъ оккултнитъ учения, които сж ви на-

карали да четете тѣзи книги, не е нищо друго освенъ наследие, получено отъ нѣкой вашъ миналъ животъ, въ който нѣкой ви е казалъ нѣколко думи по тѣзи въпроси и съ това е пробудилъ въ васъ интереса и съответственното желание. Вий и тогава вече може би сте поизучили нѣщичко отъ тѣхъ или даже много и сте развили въ себе си желанието да знаете още повече; това ви стремление се изразило въ туй, че днесъ, въ този животъ, вий сте влѣзли въ съприкновение съ по-нататъшнитѣ учения на оккюлтиститѣ. Сжщата тази склонность ще ви накара да отидите още по-далечъ въ този животъ и да намѣрите много по-голѣми възможности въ бждащитѣ въплощения. Почти всѣки отъ читающитѣ тѣзи редове е почувствувалъ вече, че много отъ оккюлтното учение се явява за него като повторение на нѣщо, което му е било нѣкакъ отдавна познато въ миналото, макаръ и въ настоящия си животъ никога да не е чувалъ много отъ туй, което тукъ се третира. Вий вземате нѣкаква книга, четете и изведнажъ се убеждавате, че съдържанието ѝ е истинско, тѣй като вий смѣтно съзнавате, че въ нѣкой миналъ периодъ на вашия животъ вий вече сте мислили по този въпросъ и сте горѣшавали. Всичко това е въздѣйствието отъ закона за Кармата, което ви е влѣкло къмъ туй, къмъ което сте склонни и, което се явява сжщо причина на влечението на други къмъ васъ.

Често ставатъ срѣщи между хора, които сж имали нѣкакви сношения единъ съ другъ въ нѣкои прѣдишни въплощения. Прѣдишна любовъ и прѣ-

дишна ненависть привнасятъ съ себе си въ сегашния нашъ животъ резултатитѣ отъ въздѣйствието на зокна за Кармата. Ний теглимъ къмъ тогози, кого сме обичай, а сжщо и къмъ тогози, на когото, може би сме причинили зло. Живота си тече по своя пжть и „драмата трѣбва да се изиграе до край“, макаръ знанието на закона за Кармата, да отслабява много наложени ни пжтища, като обяснява характера на отношенията ни, прѣдоставя ни възможность да се освободимъ отъ тази свързаность и благодарение на всичко това да разваля тия пжтища.

Живота е велика школа на опита. Въ нея има много градации, класове и бѣлѣжки за нашитѣ успѣхи. Уроцитѣ на живота трѣбва да бждатъ усвоени, щемъ-нешемъ. Ако ний се отказваме да изучимъ зададения ни урокъ или се отнасяме небрежно къмъ него, насъ ни повръщатъ пакъ въ сжщия класъ и пакъ ни заставляватъ да го учимъ докато най-послѣ го научимъ. И нищо отъ туй, което еднѣжъ бжде усвоено, не се забравя окончателно; неизгладимъ отпечатъкъ отъ урока остава въ характера ни въ видъ на прѣдразположения, вкусове, влечения и пр. Силата, която образува това, което наричаме „Характеръ“ е дѣйствието на закона за Кармата. Случайности не сжществуватъ! Никога „нищо“ не „се случва“. Всичко се управлява отъ закона за причинитѣ и слѣдствията, т. е. Кармата. Человѣкъ поженва въ буквалната смисълъ на думата туй, което е посялъ. Туй което прѣдставляватъ отъ себе си днесъ, сж

обославя отъ онова, което сте били въ миналия си животъ. А въ бждащия си животъ вий ще бждете онова, което ще направите отъ себе си въ настоящия. Вий сте вашия собственний сждия и изпълнителъ на правосъдието; вий сами присждате награди на себе си. Но любовъта къмъ Абсолютния всѣкога ви води къмъ свѣтлина и открива душата ви за възприемането на знанието, което споредъ думитѣ на йогитѣ „Изгаря Кармата“, т. е. дава ви възможность да свалите отъ себе си натовареното на гърба ви брѣме на зависимостъта отъ причинитѣ и слѣдствията, които ви държаха привързани къмъ земята.

Въ една друга наша книга бѣхме помѣстили изватки писаното отъ Варри Бенсона въ едно списание отъ 1894 год. Като го намираме твърдѣ интересно и умѣстно и за дадения случай позволяваме си вторий пжтъ да го възпроизведемъ.

Ето съдържанието му;

„Едно момченце ходило на училище, То било малко. Всичко, което то знаело, било възприето отъ него съ майчиното му млѣко. Учителя му (Богъ) го турилъ въ първо отдѣление и му далъ да изучи слѣднитѣ уроци: „Не убивай; не причинявай страдание нито на едно живо същество, не кради“. человекъ не убивалъ, но билъ жестокъ и кралъ. Въ края на деня (когато брадата му побѣляла и настѣпила нощъта), учителя му (Богъ) му казалъ; „Ти си се научилъ да не убивашъ. но другитѣ уроци не си научилъ. Утрѣ пакъ да се върнешъ въ училището“.

„На слѣдующия день той се върналъ въ школата пакъ малко момченце. Учителя му (Богъ) го поставилъ въ второ отдѣление и му задалъ слѣднитѣ уроци; „Не кради, не лъжи, — не завиждай“. И ето человекъ не кралъ; но лъгалъ и завиждалъ. Къмъ края на деня (когато брадата му побѣляла и настъпила нощъ), Учителя му (Богъ) му казалъ: „Ти си се научилъ да не крадешъ, но другитѣ уроци не си научилъ. Ела утрѣ пакъ мойто момче“.

„Его какво прочетохъ азъ по лицата на мъжете и женитѣ въ книгата на вселенната и въ свитъка на небесата, написанъ съ звѣзди“.

Благодарение дѣйствието на закона на Кармата, всѣкой человекъ се явява господаръ на сждбата си: той самъ себе си награждава и самъ себе си наказва; самъ строи, разрушава и развива своя характеръ; всичко това се извършва подъ скритото влияние на Абсолютния т. е. на Безконечната любов, която постоянно способствува на духовното стремление къмъ висинитѣ и влече душата къмъ прѣдѣлитѣ на нейното небесно успокоение. Человекъ може да достигне истината — спасението си; той може да изгражда и изгражда сждбата си, но стрѣмлението нагорѣ всѣкога неотслабно си пребивава въ человекъ, като не му дава мѣсто за отчаяние, и като го учи, че крайната побѣда принадлежи на духа.

Споредъ закона за Карма всѣка постъпка, даже всѣка мисль, има свойство кармично, влияние на бъдащото въплощение на душата. Това влияние се проявява не само въ характера на

очакванитѣ ни наказания или награди (въ общото значение на тѣзи термини), но и въ неизмѣнността на дѣйствието на закона за причината и слѣдствието. Мислитѣ на чловѣка приличатъ на семената, които се стремятъ да израстнастъ, да напжпятъ, да цѣвнатъ и да завържатъ плодъ. Нѣкои семѣна израстватъ въ сегашния животъ, а други се прѣнасятъ въ бждащитѣ животи. Дѣйствиата прѣзъ този животъ могатъ да прѣдставляватъ отъ себе си само частиченъ растежъ на тия семѣна на мисълта и бждащитѣ животи ще потрѣбватъ за да се разцвѣтятъ и узрѣятъ. Разбира се, въ чловѣка, който разбира истината и мисленно се отдѣля отъ резултатитѣ на постжпкитѣ си, т. е. освободилъ жизнената си сила отъ материалнитѣ желанія, защото разбралъ какво тѣ струватъ; разбралъ, че тѣ не съвтавляватъ частица отъ реалното негово азъ, въ такъвъ чловѣкъ семѣната на мисълта не разцвѣтязатъ и не принасятъ плодове въ бжджщитѣ му животи; защото той е убилъ тѣзи семѣна въ самия имъ зародишъ. Йогитѣ илюстриратъ тази мисль съ сравнение живитѣ семѣна съ опеченитѣ. Йогитѣ казватъ на ученицитѣ си, че когато обикновеннитѣ семѣна изникватъ, цѣфватъ и завързватъ плодове, въ опеченитѣ семѣна отсжтствува живота, тѣ могатъ да служатъ за питателна храна, но никога вече не ще бждатъ въ състояние да изникнатъ, да цѣфнатъ и да завържатъ. Послѣ на ученика разясняватъ природата на желаніята и то какъ послѣднитѣ неизмѣнно се прѣвързчатъ въ растения, цвѣтятъ, вържатъ

плодъ, като произрастватъ на почвата на чело̀вѣ-
ческия животъ. Но вече разбранитѣ желанія, кои-
то истинския чело̀вѣкъ е турилъ на страна, прили-
чатъ на опеченитѣ семѣна. Тѣхъ духовната мъд-
ростъ ги е уморила, тѣ сж лишени отъ тѣхното
жизнено начало и затова не сж способни да да-
ватъ плодъ. Затуй, разбраното и покорено жела-
ние не привнася повече кармическите резултати на
дѣйствиата си въ бждащето. Йогитѣ учатъ, че въ
закона за Кармата дѣйствуватъ два голѣми прин-
ципа, които влияятъ на условията на възражда-
нието; *първия принципъ* се състои въ това, че гос-
подствуващитѣ желанія, стремления, симпатии и
антипатии, любовъ и ненависть, влечение и отвра-
щение и т. н. направляватъ душата къмъ такива
условия, при които тѣзи свойства могатъ да намѣ-
рятъ благоприятна и естествена почва за тѣхното
развитие. *Втория принципъ* се явява това, което
може да се назове искание на откриващия се
духъ, който всѣкога се стреми къмъ по-пълното
си изражение: да разкъса ограничаващитѣ го по-
кривки и по този начинъ да натиска подъ душата,
която очаква прѣвъплотяване; това заставлява
последнята да потърси да я обкржжаватъ по ви-
соки условия отъ тия, които би могли да удовле-
творятъ нѣйнитѣ желанія и влечения. Тѣзи два
нагледъ противорѣчиви (а въ сжщностъ напълно
хармонични) принципи, като дѣйствуватъ единъ
надъ други, опрѣдѣлятъ условията на новото рож-
дане и указватъ грамадно влияние на закона за
Кармата. Всѣки животъ е малко много конфликтъ

между тѣзи двѣ сили: едната отъ тѣхъ се стрѣми да удържи душата въ условията, които произтичатъ отъ миналитѣ ѝ животи, а другата дѣятелно и непрѣстанно се стареае да я повдигне и да я искачи до по-голѣми висоти.

Отъ само себе си се ризбира, че желаніята и отличителнитѣ свойства на чловѣка, наслѣдени отъ другитѣ му животи, търсятъ своето по пжлно изразяване и проявяване и въ сжщитѣ направления, въ каквито сж се развивали въ миналитѣ наши сжществувания. Тѣзи склонности просто желаятъ да бждатъ прѣдоставени сами на себе си и да растатъ по законитѣ на собственното имъ развитие и проявление. Но разкривающия се духъ, който съзнава, че по-добрѣ за душата е да трѣгне въ посоката на духовното развитие и растежа, при всѣко прѣвъплотяване, оказва силенъ натискъ надъ нея, и я заставлява постепенно да искоренява низкитѣ си желанія и свойства и да развива качества, които извеждатъ душата по-нагорѣ, отъ равнището, на което до сега се е намирала; по такъвъ начинъ побърква на низкитѣ мисли и желанія да се разцвѣтватъ и да я съзряватъ. Абсолютна справедливостъ владѣе надъ дѣйствиата на закона за Кармата, но задъ нея стои още по-могщественната сила, безкрайната любовъ на Абсолютния, която се стрѣми да изкупи расата. Тази любовъ лежи въ основата на всичкитѣ душевни стремления на нагорѣ и въ най-добритѣ наши минути ний чувствуваме присжтствието ѝ въ нашето

вжтрѣшно „АЗЪ“. Свѣтлината на духа (любовта) всѣкога прѣбивава въ насъ.

Отношенията ни къмъ другитѣ прѣзъ миналитѣ ни животи сжщо указватъ влияние на дѣйствието на закона за Кармата. Ако въ миналото нашитѣ свръзки съ другитѣ хора сж се опирали на любовъ или ненависть, доброта или жестокость, тѣ се проявяватъ и въ настоящия животъ тѣй като ний все си оставаме взаимно свързани съ кармически връзки до тогава, до когато тѣзи връзки бждатъ изживѣни. И до тогасъ тѣзи хора ще иматъ едни или други отношения къмъ насъ въ настоящия животъ; цѣлътa на такивато отношения е да разрѣши задачитѣ, които сж касаятъ до насъ взаимно, да приспособи отношенията ни къмъ тѣхъ, да подведе равносмѣткитѣ ни и да развие и двѣтѣ страни. Ний можемъ да попаднемъ въ положение да ни нанасятъ болки тѣзи, на които ний сме на-насялн такива въ миналитѣ си животи и това ще стане не за отмжщение, а слѣдствие безпощадното дѣйствие на закона за възмездието въ процеса на приспособлението на закона за Кармата. Когато пѣкъ ни помагатъ, утешаватъ и се грижатъ за насъ тѣзи, на които сме помагали въ миналитѣ си животи, то пѣкъ не е просто награда, а дѣйствие на сжщия законъ на справедливостта. Человѣка, който ни обижда по нѣкакъвъ начинъ, може би и самъ не желае това; възможно е даже, че той самъ е въ отчаяние, за гдето сж се възползували отъ него, като съ орждие; но закона на Кармата неумолимо го поставя въ такова положение, че той, безъ да

ще, да дѣйствува така, че да страдате отъ него. На самитѣ васъ не сж ли е случвало по нѣкога да сте били причина на страданията на другитѣ, безъ всѣко намѣрение и желание отъ ваша страна да имъ причинявате какво да е зло и да сте дълбоко огорчени, че не сто могли да прѣдотвратите тѣзи страдания?

Такова е дѣйствието на Кармата. Не ви ли се е случвало съвършено не прѣдвидено да попаднете въ положение да се издължавате съ нѣщо на съвсѣмъ непознати хора? И това е Карма. Жизненото колело се върти бавно, но то непрѣменно трѣбва да извърши пълно обръщание.

Кармата е законъ, който съпжтствува метампсихозата. Двата тѣзи закона неразривно сж свързани единъ съ други, дѣйствиата имъ сж тѣсно прѣплетени. Постояения и неизмѣненъ въ дѣйствиата си законъ за Кармата се проявява надъ свѣтоветѣ, въ свѣтоветѣ, планетитѣ, раситѣ, нациитѣ, сѣмействата и лицата. На всѣкжде въ пространството дѣйствува великата Карма въ една или друга форма. Механическиятъ процесъ извѣстенъ подъ термина Причинность, се явява сжщо такава форма отъ Кармата, каквито сж и висшитѣ ѣ форми, които сж проявяватъ и дѣйствуватъ на по-високитѣ отъ нашето поле, поля на живота. И на всѣкжде прѣзъ живота се проглежда едно стрѣмление къмъ съвършенство, навсѣкжде е забѣлѣжимо възходящото движение на прѣдъ.

Учението на йогитѣ разглежда вселената, като едно могжщественно цѣло, а закона за Карма-

та, като единъ великъ законъ, който дѣйствува и се проявява чрѣзъ това цѣло,

Каква е огромна разликата между дѣйствиата на този могъщественъ законъ и различнитѣ идеи и понятия на хората за значението на случая въ живота. Простия случай не обяснява нищо, тъй като прѣдпазливия мислителъ непрѣменно ще дойде до заключение, че въ вселената, която се управлява отъ законъ, нѣма и не може да има мѣсто за случая. А да се прѣдполага, че всичкитѣ блага и наказания се раздаватъ отъ нѣкакво си лично божество въ отговоръ на молитвитѣ ни, добритѣ ни постѣпки, жертвоприношения и др. т. значи да се върнемъ назадъ къмъ периода на дѣтското си състояние на умственото развитие на расата. Йогитѣ учатъ, че горестъта, страданията и скърбитѣ, които ни окръжаватъ, както и радостъта, щастието и благополучието не се прѣдизвикватъ отъ волята или фантазията на нѣкакво си капризно същество за да награди любимцитѣ си и да накаже враговетѣ, но отъ дѣйствието на неизменния законъ, който отмѣрва на всѣкиго толкова мѣрки добро и зло, колкото е заслужилъ споредъ кармическитѣ си връзки и отношения.

Ония, които страдатъ и неразбиратъ причинитѣ на страданията си, сж склонни да се оплакватъ и възмущаватъ, като гледатъ другитѣ, които безъ видими заслуги се ползватъ съ жизнени блага, когато другитѣ тѣхни братя, на видъ по-достойни, сж лишени отъ тия блага.

Религията и черковата не даватъ другъ отго-

воръ освенъ; „такава е волята господня“ или „ние не можемъ да се запитваме за Божественнитѣ побуждения“. Такивато отговори сж просто като насмѣшка, особено пѣкъ, когато религиозното учение проповѣдва идеята за божественната справедливостъ. Нѣма другъ отговоръ, съвмѣстимъ съ божественната справедливостъ, освѣнъ този, че закона за Кармата е, който прави отговоренъ всѣки човѣкъ за щастието и нещастieto си. И нищо друго не може повече да повдига бодростта ни, както знанието, че срѣдствата за изграждането на новитѣ, по-добри условия на живота и по-добра окръжаваща ни обстановка, се намиратъ въ самитѣ насъ. Какво ний прѣдставяваме отъ себе си: това, което сме днесъ, е слѣдствие на туй, което сме били вчера. Утрѣ пѣкъ ще бждемъ това, каквото сме почнали да ставаме днесъ. Каквото си посѣшъ въ този животъ, таквозъ ще женешъ въ бждащия; а сега ний женемъ това, което сме посѣяли въ миналия. Св. Павелъ изказалъ една всемирна истина, като говорѣлъ: „Братя не се лжете. Невъзможно е Бога да излжжите, защото каквото човѣкъ посѣе, такова ще жене“.

Писателитѣ раздѣлятъ дѣйствието на закона за Кармата на слѣдующитѣ три главни вида:

1. Кармически проявления, които дѣйствуватъ вече въ нашитѣ животи и прѣдизвикатъ резултати, послѣдици отъ причинитѣ, имащи началото си въ миналитѣ ни животи. Тази форма на кармическото проявление е най-обикновена и най-извѣстна.

2. Карма, която сега придобиваме и натруп-

ваме посредствомъ нашитѣ постѣпки, дѣйствия, мисли, ментални и духовни отношения къмъ другитѣ.

Натрупаната по този начинъ Карма ще почне да дѣйствува въ бждащитѣ животи, когато бждатъ пакъ на лице съотвѣтния обектъ и подходнитѣ окръжаващи условия за нейното проявление, или пъкъ, когато бжде отстранена другата Карма, която се стреми да ограничи дѣйствиата на първата. Но не всѣкога потрѣбва да се чака да настѣпи бждащия животъ за да започне да дѣйствува и да се проявява Кармата на настоящия животъ. Случва се и тъй, че припятствующата Карма не се прѣнася изъ миналия животъ, така че Кармата на настоящия може свободно да се прояви.

3. Кармата, прѣнесена отъ миналитѣ въплочения, но неспособна да се прояви въ дадения моментъ, вследствие стѣжковения съ друга Карма отъ противоположна природа, се задържа въ своето развитие. Добрѣ е извѣстенъ физическия законъ, че двѣ противоположни сили сж неутрализиратъ една друга, т. е. бъркатъ си една на друга да се проявятъ; този законъ съвършено еднакво тъй дѣйствува и въ менталната плоскостъ. Разбира се на по-силната Карма все ще се удаде да се прояви, до като се задържа по-слабата.

Не само всѣко отдѣлно лице има своята собствена карма, но и цѣли сѣмейства, народи, раси и свѣтове иматъ своя колективна Карма, Що се отнася до раситѣ, ако расовата Карма въ миналото, въобщо е благоприятна, расата процвѣтвява и влиянието и се увеличава, Ако наопаки колективната

Карма на расата е неблагоприятна, расата постепенно изчезва от лицето на земята, а душитѣ, влизащи въ нейния съставъ се отдѣлятъ споредъ кармическитѣ си влечения и едни се отправятъ къмъ една раса, други къмъ друга. Че нациитѣ сж свързани съ своята Карма, въ това може да се убѣди всѣки, който изучава историята, ако грижливо прослѣди приливитѣ и отливитѣ на националния подемъ и на упадѣка. Националната Карма се създава отъ събирателната, отъ кармитѣ на отдѣлнитѣ лица, съставляюща нацията, до толкова, до колкото мислитѣ и дѣйствиата на тѣзи лица иматъ отношение къмъ духа и дѣятелността на дадената нация. Нацията, като нация прѣкъсва сжществуването си, но душитѣ на входящитѣ въ нея индивиди продължаватъ да живѣятъ и влиянието имъ се проявява въ новитѣ раси, при нови обстоятелства и условия. Древнитѣ египтени, перси, мидийци, халдейци, римляни, гърци и много други древни раси и нации вече не сжществуваатъ но прѣвъплотявалитѣ се въ тѣхъ души сега сж между насъ въ настояще врѣме. Съврѣменното възраждане на оккултизма е прѣдизвикано отъ прилива на души въ днешния западъ отъ душитѣ, които сж принадлежали на древнитѣ народи.

Не е безинтересно да приведемъ тукъ слѣдното мѣсто изъ Тайното учение на Доктрината, това удивително произведение на оккултната литература:

„Ако хората дѣйствуваха изцѣло и въ хармония вмѣсто да дѣйствуватъ въ разединение и да се орятъ, то пжтищата на кармата не би били тол

кова непостижими за чeлoвѣчeствoтo. Нашeтo нeзнaниe нa тѣзи пѣтищa, въ които едни виждатъ само тъмни и заплетени пѣтищa нa прoвидeниeтo, други — дѣйствиeтo нa слѣпия фaтaлизмъ, a трети — прoстaтa случaйнoстъ, гдѣтo нѣмa никaквo рѣководитeлствo, нитo нa бoгoвe, нитo нa дeмoни; нашeтo нeзнaниe би сe рaзсѣялo, сaмo aкo прѣпишeмe всичкo, кoeтo стaвa нa сѣщинскaтa причинa. При твърдoтo знaниe или въ всѣки случaй при дoвeрчивoтo убѣждeниe, чe сѣсѣдитѣ ни нe щe ни стoрятъ злo, кaктo и ний нe щe имъ вредимъ, двѣ трети oтъ свѣтскoтo злo би сe рaзсѣялo кaтo димъ. Aкo чeлoвѣкъ нe вредѣшe нa свoя сѣбрaтъ Кaрмa— Нeмeзидa нe би имaлa нитo причини нитo сpeдствa дa дѣйствувa. Ний сaми eждeнeвнo сѣздaвaмe мнoгoчислeнитѣ усложнeния нa сѣдбинитѣ си сѣ нашитѣ сoбствeнни рѣцѣ и сѣ въoбрaжeниeтo, чe вѣрвимъ „пo гoлѣмия пѣтъ нa пoчтeннoстѣтa и дѣлгa“; a пoслѣ сaми сe oплaквaмe, чe пѣтищaтa нa живoтa ни сѣ забѣркани и тъмни. Ний стoимъ кaтo зaмaяни прѣдъ тaйнaтa нa сoбствeннитѣ нашe твoрeния и прѣдъ зaгaткитѣ нa живoтa, които сaми нe жeлaемъ дa рaзрѣшaвaмe, a пѣкъ oбвинявaмe „вeликия Свинксъ“, чe ни пoглѣщaлъ. A въ дѣйствитeлнoстъ нѣмa нитo eднo прoишeствие въ нашия живoтъ, нитo eдинъ исхaбeнъ дeнь или нeщaстие, които дa нe сѣ свѣрзани сѣ нашитѣ дeяния прѣзъ тoзи ни или другъ нѣкoй нашъ живoтъ. Знaниeтo зa Кaрмaтa ни убeждaвa въ туй, чe aкo „oтчaйвaщaтa сe дoбрoдѣтeль и тѣржeствующия пoрoкъ, сѣздaвa aтeиститѣ въ чeлoвѣчeствoтo“, тo

става само защото чело̀вѣчеството всѣкога е затваряло очитѣ си прѣдъ великата истина, че чело̀вѣкъ се явява самъ свой собственъ спасителъ и губителъ, че той нѣма защо да обвинява небесата и боговетѣ, сждбата и Провидѣнието въ мнимата несправедливостъ, която цари въ средъ чело̀вѣчеството. Нѣка само си припомни по-добрѣ капчицата древна мъдростъ, която прѣдупрѣждава чело̀вѣка да прѣстане да обвинява Тогози, който е „справедливъ макаръ и тайнственъ и безпогрѣшно ни води по отбѣлѣзанитѣ пжтища — отъ вината къмъ наказанието“, по пжтищата, които сега сж станали пжтиове и широко шосе за настѣпателното движение на великитѣ европейски народи. Западнитѣ арийци, както и источнитѣ имъ братя отъ петата раса, иматъ, всѣки народъ и въ всѣко племе, свой златенъ и свой желѣзенъ вѣкъ, периодъ на сравнителна неотговорностъ или вѣкъ на чистота; много отъ тѣхъ сж достигнали вече сега до своя желѣзенъ вѣкъ, Кали-Юга, тъмния периодъ, който е пълненъ съ ужаси. Той ще се продължава до тогава, до когато ний не започнемъ да дѣйствуваме извъжтрѣ, вмѣсто всѣкога да слѣдваме вънкашнитѣ импулси. До тогасъ пѣкъ единствения паллиативъ, който ни остава, е единението и съгласието—братството и алтруизма, но не само на приказки“.

И тъй, приятели, този е то краткия очеркъ на дѣйността на закона за Кармата. Тази тема е много дълга и широка, но тукъ ний нѣмахме време за повече освенъ да ви обѣрнемъ вниманието на факта, че сжществува такъвъ законъ и на нѣкои

само негови общи дѣйствия. Който желае да знае нѣщо повече по него, да прочете писаното по този въпросъ въ теософската литература, а на по-силно интересующитѣ се, прѣпоръчваме оккултното произведение на Синнета (на Английски) подъ заглавие „Карма“. Тамъ се дава ясно прѣдставление за истинското дѣйствие на закона въ повседневния животъ на съврѣменното чловѣчество.

З а б ъ л љ ж к а .

Въ седмата беседа сж споменува за „дни и нощи на Брама“ — това сж голѣми периоди на „вдѣхвание“ и „издишвание“ на творческото начало, което се олицитворява въ индуситѣ въ Брама. Вий ще срещнете въ индуситѣ указание още и за *всемирното философско понятие за весобщия ритмъ*, който се проявява въ сменитѣ, на слѣдващитѣ единъ слѣдъ други периоди на всемирна дѣятелностъ и на бездѣйствие,

Ученията на Йогитѣ твърдятъ, че всичкото врѣме се проявява въ цикли. Най обикновенната форма на циклическото врѣме на човѣка нарича „день“, който се явява просто възпроизвеждане на всички прѣдидущи дни; макаръ сжбитията на всѣкой единъ отдѣленъ день да се отличаватъ отъ сжбитията на други единъ кой да е день, всички дни прѣдставляватъ отъ себе си само периоди отъ врѣме, опрѣдѣлени отъ едно обращение зѣмя-

та, около остъта си. И всъка нощъ е сомо отрицателна страна на това, положителната на която наричаме „день“. Въ същностъ такова нѣкакво явление като день не съществува, а ний, съ това име день, просто отбѣлѣзваме нѣкой физически промѣни въ положението на земята по отношение къмъ собственната ѝ остъ.

Втория фазисъ циклическо врѣме чловѣкъ назовава „мѣсець“ което означава нѣкой промѣнения въ относителнитѣ положения на луната и земята. Сжщинский месецъ се състои отъ 28 лунни дни. Въ този циклъ (мѣсець) сжщо има свѣтло врѣме — день и тжмно врѣме или нощъ; първиятъ сжответствува на четирнадесетъ дневната видимость на луната, а послѣдното на четирнадесетътѣхъ дни, когато тя не се вижда,

Трети фазисъ циклическо врѣме е това, което наричаме „година“. Годината означава врѣмето, което земята употрѣбжава за едно нейно обикалене около слънцето, Забѣлѣжете, че сжщо и въ годината има положителни и отрицателни периоди Лѣто и Зима.

Обаче Йогитѣ започватъ отъ тамъ, гдѣто астрономитѣ свършватъ, т. е. отъ годината. Подиръ годината сжществуватъ други все по голѣми и по голѣми фазиси отъ циклическо врѣме. На йогитѣ сж извѣстни много цикли съ хилядилѣтия, въ които сж отбѣлѣзани периодитѣ на дѣятелностъ и бездѣйствиe. Ний не можемъ тукъ да влизаме въ подробности по тѣзи различни цикли, но ще укажемъ на друго едно, обикновенно въ ученията на йоги-

тѣ подраздѣление, което наричатъ — *голъмата година*. *Голъмата година* се състои отъ 360 земни години; Двадесетъ хиляди *голъми години* съставляватъ туй което, наричаме *голъмия циклъ*, който, значи, се състои отъ 4, 320, 000 земни години. Седемдесетъ единъ голъми цикли съставляватъ това, което наричатъ *манвантара*, въ края на който цѣлата земя се потапя въ водата и не остава нито единъ признакъ отъ сушата. Таковато състояние се продължава пакъ равно на 71 велики цикли; *кална* се състои пъкъ отъ 14 манвантари. Най дългия и най голъмъ циклъ е извѣстенъ подъ името *майя-парайлайя*; той се състои отъ 360,000 капли, когато Абсолютното поглъща въ себе си всичкитѣ свои проявления и прѣбивава само въ своята благоговейна безконечность и единство; подиръ този периодъ слѣдва други сжщо толкова продължителенъ, а двата заедно се наричатъ дни и нощи на Брама.

Забѣлѣжете, че въ всѣкой отъ тѣзи голъми цикли сжществува периодъ на день и периодъ на нощъ, т. е. периодъ на дѣятелность и периодъ на бездѣйствие. Разстоянието между деня и *Майя Парайлайя* прѣдставлява отъ себе си смѣна на нощитѣ и днитѣ, творческата дѣятелность и бездѣятелность.

„*Верига свѣтове*“ — това е голъмата група отъ седемтѣ планети на нашата слънчева система, прѣзъ която прѣминава процеса на живота прѣзъ течението на циклитѣ. Великата вълна на душевния животъ прѣминава отъ една планета на друга

въ циклическия ритмъ. Слѣдъ като една раса е прѣживѣла извѣстно число прѣвъплотявания на една планета, прѣминава на друга и изучава на нея нови уроци, послѣ отива по-далечъ и по-далечъ, докато изучи всичкитѣ уроци, възможни за тази вселенна; слѣдъ туй душата прѣминава на друга вселенна и т. н. отъ по висока въ по висока вселенна, тъй че челоуѣческия умъ не може да си прѣдстави величието, което отчаква всѣка челоуѣческа душа по пжтя. Различнитѣ трудове, издадени отъ теософскитѣ организации, разглеждатъ подробно този въпросъ, за пълното обяснение на който трѣбватъ много и много томове.

Край на I-ата Серия отъ XII-тѣ бѣседы.

Цѣна 15 лв.